F.B.

448

CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI

CENTRUL EVIDENȚĂ, DISPECERAT ȘI ARHIVĂ

STUDII ȘI DOCUMENTE

5

CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI
CENTRUL DE EVIDENȚĂ DISPECERAT ȘI ARHIVĂ

NU SE SCOATE DIN UNITATE

Exemplar nr. 448

STUDII ȘI DOCUMENTE

Vol. 5

1970

S U M A R

S T U D I I

C O M U N I C Ă R I

D O C U M E N T E

Aspecte din activitatea serviciilor informative naziste pe teritoriul românesc (Partea I-a)

De la Stieber la Himmler

Colonel LUCIAN MATEESCU
Lt. maj. NICOLAE TOMOŞ
— cercetător ştiinţific —

Explozia informaţională, rezultat al revoluţiei tehnice a zilelor noastre, a adus cu sine o creştere substanţială a organismelor sau asociaţiilor ce se ocupă cu culegerea de date secrete din diverse domenii, sau într-un limbaj mai comun, a determinat o sporire masivă a celor care practică spionajul. In societatea contemporană acesta a ieşit din preocuparea exclusivă a organismelor statale, pe lingă marile trusturi, companii ori asociaţii existind servicii a căror preocupare principală constă în aflarea datelor secrete ale adversarului, concurentului şi nu de puţine ori a partenerului.

In marile state capitaliste — S.U.A., Anglia, Franţa, R. F. a Germaniei, ori Italia — au luat fiinţă adevărate agenţii particulare de spionaj, care, utilizind mijloacele tehnice cele mai perfecţionate, îşi oferă, bineînţeles în schimbul unor remuneraţii deloc de neglijat, serviciile unor firme sau persoane dornice să afle date din cele mai variate domenii, din toate colţurile lumii.

Este de la sine înţeles că în asemenea condiţii sarcinile ofiţerilor ce lucrează în probleme ale contraspionajului nu sint deloc uşoare. Ei trebuie să neutralizeze atit activitatea informativă a organismelor statale cit şi aceea a unor servicii particulare, aria lor de cuprindere fiind extrem de largă.

Desigur că s-ar putea ridica întrebarea : dacă în zilele noastre spionajul utilizează metode şi mijloace tehnice ce ţin pasul cu realizările contemporane, ce rost mai are prezentarea modului în care au acţionat pe teritoriul românesc serviciile informative ale celui de al treilea Reich ? Subiectul prezintă doar o importanţă istorică ?

După opinia noastră, cunoaşterea modului în care a activat spionajul

nazist în România, este în măsură să fie util aparatului de securitate întrucît, ca orice domeniu al activității umane, spionajul (și aici ne referim în special la cel german), a cunoscut o evoluție ascendentă, iar cunoașterea etapelor sale de dezvoltare și în special a particularităților, este în măsură să ofere cheia unei înțelegeri mai aprofundate a aspectului său prezent, a notelor sale caracteristice. Nu afirmăm că spionajul este tot atît de vechi ca și lumea, așa cum fac unii autori [1]), dar sîntem convinși că etapa în care se află în momentul actual este rezultatul unor acumulări cantitative în decursul timpului, iar calitatea de astăzi păstrează trăsături și particularități ale diverselor stadii de dezvoltare.

În al doilea rînd, oricît de perfecționate ar fi mijloacele utilizate de către serviciile de spionaj, în centrul lor se găsește întotdeauna elementul om, care acționează pe baza experienței generațiilor anterioare și contemporane lui, ceea ce obligatoriu implică o activitate ce repetă, cel puțin în liniile sale cele mai generale, desigur pe trepte superioare, pe cea a predecesorilor.

Studiul îl considerăm util și pentru faptul că serviciile informative ale Germaniei hitleriste au cunoscut o diversificare ce se apropie de cea din zilele noastre, ele au acționat în virtutea unor principii — la modă și astăzi — cunoscute sub numele de spionajul total. Nu trebuie să uităm apoi că organismele naziste specializate în spionaj, atît în interiorul cît și peste granițele Germaniei, au utilizat o formidabilă rețea informativă și au introdus unele perfecționări în munca de informații, dintre care amintim fișierul rotativ, exploatarea ziarelor potențialului adversar, Institutul Göering etc.

Iată deci, expuse succint considerentele ce au stat la baza hotărîrii noastre de a prezenta în fața aparatului de securitate modul în care au acționat pe teritoriul românesc serviciile specializate în spionaj ale Germaniei hitleriste, cu convingerea și dorința de a fi utili, de a contribui la o mai aprofundată înțelegere și cunoaștere a spionajului vest-german, care a preluat o bună parte din aparatul nazist de informații, *) precum și a spionajului contemporan în general.

Autorii intenționează ca pe parcursul ciclului de studii să prezinte modul în care naziștii au folosit organizațiile de extremă dreaptă în culegerea de informații și propaganda profascistă, activitatea informativă desfășurată sub masca așa-ziselor asociații culturale, științifice, a firmelor comerciale, ori economice, a delegațiilor „științifice", sau a legației din București, oprindu-se îndeosebi asupra aspectelor ce prezintă importanță și în zilele noastre.

Înainte însă de a trece la analiza celor amintite anterior, considerăm util — ca în liniile sale cele mai generale — să prezentăm o

---

[1]) În cartea sa „Arta informațiilor", Allan Dulles, fostul șef al Agenției Centrale de Investigații, ancorează începuturile spionajului în biblicul Moise.

*) Reinhard Gehlen, șef al Serviciului Federal de Informații, a fost șeful secției „Armate străine din răsărit" în cadrul Abwehrului (Serviciului de informații din Înaltul Comandament al Wehrmachtul-ui — O.K.W.).

scurtă, foarte succintă evoluție a spionajului german de la epoca sa modernă și pînă la hitlerism, să creionăm doar — mai ales din lipsă de spațiu — care au fost organismele naziste de spionaj ce au acționat pe teritoriul nostru și specificul lor de activitate. Așadar, primul studiu va avea în conținut o scurtă prezentare a spionajului german, a evoluției sale de la cristalizarea pe baze moderne și pînă la sfîrșitul celui de al doilea război mondial, îndeosebi a componentelor lui naziste.

Agresiv prin doctrină și activitate practică, hitlerismul a pornit imediat după instaurarea sa la putere în Germania pe calea agresiunii, a războiului de cucerire. Începuturile Bundeswehrului, tendința de a crea o puternică forță militară încă din timpul Republicii de la Weimar, sînt preluate și dezvoltate ultrarapid de către Reichwehr, după ce Hitler ajunge în fruntea guvernului și ulterior „führer al poporului german". Intențiile agresive expuse de către acesta în „biblia nazistă" : „Mein Kampf", impunea — pe plan extern — cunoașterea cît mai precisă a adversarului, potențialei victime și în același timp a aliatului, nu numai din punct de vedere al forțelor sale armate, ci și a tuturor sectoarelor ce pot influența desfășurarea unui război : economic, politic, social, volitiv. În aceasta rezidă multitudinea organismelor însărcinate de nazism să culeagă informații din afara granițelor Germaniei. Pe plan intern, hitlerismul a împînzit țara cu o rețea densă de informatori și delatori, cufundînd pămîntul german într-o beznă din care va ieși doar după înfrîngerea deplină și definitivă a fascismului, la mijlocul anului 1945.

Vechea lozincă a militarismului german „Drang nach Osten" (Tendința spre răsărit), a fost dezvoltată și completată cu varianta „Drang nach Süd-Osten", în care erau cuprinse țările din sud-estul european și implicit România. Considerînd țara noastră ca o imensă rezervă de combustibil și materii prime agroalimentare, hitleriștii au îndreptat spre România o imensă rețea de spioni și informatori, subminînd capacitatea sa de apărare și rezistență.

*

* *

Serviciile de spionaj hitleriste nu au apărut pe un teren gol, din nimic, ci ele au fost rezultatul preluării și dezvoltării pînă la monstruozitate a tot ceea ce a avut Germania de pînă atunci mai agresiv și perfid.

Întemeietorul serviciului de spionaj german modern este considerat a fi Wilhelm Stieber, saxonian de origină, ridicat de către Bismarck pînă la funcția de ministru al poliției, ale cărui acțiuni au fost strîns legate de războiul austro-prusac din 1866 și de cel franco-prusian din 1870. Avocat de profesie, redactor al revistei poliției și apoi agent al acesteia, Wilhelm Stieber s-a făcut remarcat în 1848 de către regele Friederic-Wilhelm, pe care a reușit să-l salveze de furia mulțimii. Începînd de la această dată el prezintă periodic rapoarte regelui cu privire la activi-

tatea „antiguvernamentală" a revoluționarilor [2]) și a ... reprezentanților casei domnitoare. Încă din 1854 el este însărcinat cu organizarea spionajului împotriva Austriei și Franței, potențialii adversari ai Prusiei, primind pentru aceasta însemnate fonduri financiare [3]).

Moartea regelui părea că va stinge și steaua lui Stieber, de loc agreat de prințul regent, viitorul rege Wilhelm, despre care furnizase nu o dată materiale nu tocmai măgulitoare. Cîțiva ani de altfel, el a fost înlocuit din slujbă, timp în care a funcționat în calitate de „consultant" al poliției secrete țariste din Rusia, prilej pe care l-a folosit din plin pentru a culege informații și a-și crea o rețea densă de informatori, mai ales în rîndul armatei și cercurilor guvernante.

Instaurarea lui Bismarck, cu planurile sale războinice, l-a adus din nou în primul plan pe Stieber. Din însărcinarea cancelarului, Stieber colindă doi ani Austria în ciudata postură de negustor ce vindea ... icoane și poze pornografice. În mai 1866 el este recunoscut ca spion prusac și expulzat peste graniță. Reușise însă să-și îndeplinească misiunea. Peregrinind prin sate și orașe, prin discuții abil purtate și observații directe, a obținut date extrem de utile despre potențialul militar austriac, dislocarea unităților militare și amplasamentul fortificațiilor și a cazărmilor, date ce au fost folosite în campania ce s-a dezlănțuit după expulzarea sa (războiul austro-prusac).

Încărcat de onoruri și numit ministru al poliției, Stieber este însărcinat cu organizarea spionajului împotriva Franței, spre care a îndreptat o rețea nemaiîntîlnită pînă atunci și probabil greu depășită chiar pînă în zilele noastre. După toate probabilitățile — lăsînd la o parte cifrele evident exagerate pe care el însuși le menționează — Stieber a avut în Franța între 4000—5000 de oameni recrutați dintre țăranii, negustorii și micii funcționari localnici, 7000—9000 slujnice la cafenele, restaurante, hoteluri sau case particulare și cîteva sute de ofițeri și subofițeri prusaci ce cutreierau țara în chip de comis-voiajori ori turiști [4]).

Informatorii lui Stieber culegeau informații despre armamentul, organizarea și dislocarea armatei, capacitatea de trafic a șoselelor și podurilor, depozitele militare, posibilități de aprovizionare cu alimente și animale, date indispensabile purtării frontului. Peste aproape jumătate de secol, unul dintre conducătorii serviciilor germane de informații, colonelul W. Nicolai va sublinia în mod succint, dar plastic, ce importanță a avut spionajul lui Stieber, scriind: „După cum Bismarck controla situația poli-

---

[2]) Wilhelm Stieber este nu numai întemeietorul spionajului german modern, ci are și trista faimă de a fi și inițiatorul falsificării premeditate a istoriei mișcării muncitorești, el fiind coautor al lucrării „Comploturile comuniste din secolul al XIX-lea", publicată în 1850 în colaborare cu un alt polițist — Wermuth.

[3]) Pentru cititorul interesat să cunoască mai amănunțit activitatea lui Stieber, recomandăm lucrarea tradusă și în limba română — E. Cerneak, „Cinci secole de război secret", Ed. Politică, București 1968.

[4]) Vezi E. Cerneak, op. cit., pag. 381.

tică și a domina, de asemenea măsurile militare ale lui Moltke se bazau sistematic pe terenul solid al informațiilor sigure despre inamic"[5]).

Succese personale deosebite a obținut Stieber în perioada tratativelor din ianuarie 1871 dintre Bismarck și ministrul francez Jules Favre, reușind ca deghizat în lacheu să cenzureze toată corespondența acestuia, copiind documente deosebit de secrete.

„Regele spionilor" cum îl numea pe Stieber suveranul său, inițial supăratul Wilhelm I, a reușit să infiltreze pe lingă ministrul de război francez Cissey, pe o frumoasă baroană, iar apoi un ofițer specializat în spionaj a devenit slujitor al generalului Mercier. Tot el este inițiatorul unui alt mijloc utilizat în spionaj, care va fi preluat și de către hitleriști. La Berlin a fost creată „casa verde", un bordel de lux, unde nivelul desfriului era deosebit de ridicat. Multe persoane, îndeosebi din rîndul celor avuți sau a corpului diplomatic s-au compromis în saloanele acelei case, fiind apoi recrutați cu ușurință de către Stieber, pentru acțiunile sale de spionaj peste hotare sau în interiorul țării.

Inceputul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea găsea deci Germania în posesia unui aparat de spionaj și contraspionaj destul de extins atît în țară, cît și peste granițele ei, cu agenți și rezidenți în principalele orașe ale Europei, mai ales în Franța, Anglia, Rusia și Austria.

Evoluția capitalismului german în faza sa monopolistă, contradicțiile dintre marile puteri ale lumii, au dus la pregătirea și dezlănțuirea primului război mondial. Nu este în intenția noastră să analizăm cauzele, desfășurarea și caracterul acestuia, ele fiind prea bine cunoscute de către cititori. Ceea ce ne reține atenția în preajma și în timpul războiului, este marea concentrare de forțe în cadrul serviciilor secrete, lupta acerbă dintre ele. Agenții moșteniți de la Stieber sînt completați cu alții noi, spionajul german aruncînd asupra Franței și Rusiei o adevărată plasă de agenți.

In același timp se aduc și perfecționări în organizarea sistemului de spionaj, un loc important ocupîndu-l modalitatea de cunoaștere a persoanelor pretabile la recrutare din țările adverse. Pentru prima dată în istoria spionajului *se organizează de către germani o cartotecă a unor asemenea indivizi în fișele cărora erau cuprinse date despre averea, situația în serviciu și cea familială a acestora, înclinațiile, slăbiciunile și viciile sale ascunse*, date ce erau extrem de utile în aprecierea modului în care trebuia realizată recrutarea și a sentimentelor individului ce puteau fi exploatate în favoarea Germaniei.

In preajma războiului, serviciul de spionaj german era considerat din punct de vedere numeric fără egal în Europa, dar *el nu mai avea aceeași eficiență ca pe vremea lui Stieber. Organizat în trei sectoare principale : serviciile de informații ale armatei, ale marinei și Ministerului de Externe, spionajul german a preluat concepția acestuia despre*

---

[5]) Biblioteca C.S.S., II/1—943, W. Nicolai, Puteri ascunse. Spionajul internațional și combaterea lui în războiul mondial și azi, Lipsa Ed. K.F. Koehler, 1925, pag. 6.

„acţiuni de masă", dar nu şi supleţea lui, lipsind concentrarea întregului material într-o singură sinteză, acţionînd fără imaginaţie, fără inventivitate şi – ceea ce este deosebit de grav în culegerea de informaţii – fără a ţine cont de condiţiile diferite de la o ţară la alta.

De altfel, acest lucru este remarcat şi de către W. Nicolai care, în încercarea lui postbelică de a scuza eşecurile unui serviciu în fruntea căruia s-a aflat tot timpul războiului, subliniază paralelismul existent între diversele servicii specializate ale armatei, ca unul dintre motivele ineficienţei spionajului german. „Germania nu dispunea ca inamicii săi de un serviciu de informaţii politice, economice şi militare, condus în mod uniform de guvern" [6]) scria el. „Serviciul marinei – continua acelaşi autor în altă parte – s-a dezvoltat în mod independent de cel al Statului Major al Armatei şi independent de acesta, căci amîndouă erau lipsite de conducători comuni militari, ca şi de unul politic" [7]).

Pe lîngă iniţierea unei cartoteci de persoane pretabile la recrutare, în preajma şi în timpul războiului se aduce încă o inovaţie : utilizarea largă a firmelor comerciale şi industriale germane pentru culegerea de informaţii, ajungîndu-se chiar la crearea unor firme fictive, rezidenţe de spionaj cu ramificaţii în multe ţări, precum şi folosirea pe scară largă a bonelor şi guvernantelor germane „la modă" pe atunci în ţările apusene.

Aceste inovaţii erau însă insuficiente pentru ca spionajul german să se menţină în frunte, mai ales dacă avem în vedere rapida dezvoltare a spionajului francez şi îndeosebi a celui englez, germanii plătind foarte greu la începutul şi în timpul războiului concepţia lor închistată şi lipsa de maleabilitate în organizarea spionajului. Fără îndoială că au fost şi spioni germani de primă mînă, dar acestea au fost cazuri izolate, înfrîngerea Germaniei şi a aliaţilor săi, demonstrînd totodată evidenta superioritate a serviciilor de informaţii şi contrainformaţii ale ţărilor Antantei

De la sfîrşitul primului război mondial şi pînă astăzi s-au scris extrem de multe lucrări despre diferite aspecte ale înfruntării dintre serviciile de spionaj, cu mai mult sau mai puţin respect pentru adevăr, cu mai mult sau mai puţină patimă. În analiza dezvoltării spionajului german acestea prezintă un interes mai limitat, motiv pentru care nici nu ne oprim asupra lor, atenţia noastră îndreptîndu-se spre punctarea unui moment important în evoluţia acestuia, mai ales pe planul ideilor, moment ce marchează cristalizarea acelei concepţii moderne a spionajului total, a cărei elaborare într-o formă închegată este legată de numele colonelului Walther Nicolai.

Încercînd să disculpe serviciul de informaţii al armatei terestre, în fruntea căruia s-a aflat în timpul războiului, de gravele înfrîngeri suferite în confruntarea cu cele antantiste, W. Nicolai se pronunţă şi asupra parametrilor unui serviciu nou, menit să spele amărăciunea eşecului. Multe din ideile sale le vom întîlni ca şi coordonate ale activităţii informative

---

[6]) W. Nicolai, op. cit., pag. 1.

[7]) Idem, pag. 8.

naziste, motiv pentru care considerăm util să ne oprim puţin asupra lor. În esenţă ideile sale s-ar rezuma în felul următor :

a) Necesitatea organizării unor reţele informative din timp, chiar dacă conjunctura de moment nu indică posibilitatea sau probabilitatea unui conflict cu o anumită putere. În acest sens este semnificativă sublinierea sa, după care, *oricîte fonduri ar avea serviciul de spionaj într-o situaţie critică, acestea nu pot suplini lipsa agenţilor recrutaţi din timp, în care să fie încadrate elemente cu reale potenţe informative, infiltrate cu răbdare în locurile ce este de prevăzut a interesa. Este în felul acesta o îmbinare a doctrinei „spionajului de masă", cu teoria englezească a „spionajului ales", a căutării unor elemente care trebuie să dispună de multe calităţi pentru a putea deveni spion.* El scria : „Bani, acum în război (în primul război mondial-n.n.) erau la dispoziţie, dar un serviciu de informaţii nu se poate organiza numai cu bani, dacă nu voim ca în loc de folos să aducă pagube grele. *Partea importantă a serviciului de informaţiuni, este capacitatea personală a celor din care este alcătuit".* [8]) (subl. ns.).

b) Germania, „deşi înfrîntă, are nevoie, (avea nevoie-n.n.) de un serviciu de spionaj activ care se află (s-a aflat-n.n.) în tot cazul în pragul unor noi datorii". În trei cuvinte el *subliniă* care este *rolul acestuia : „Război în pace"* [9]), *definind caracterul agresiv, revanşard al spionajului hitlerist ca notă caracteristică a sa.*

c) *Menirea serviciului de spionaj* este (era-n.n.) nu numai de a cunoaşte stările de lucruri din interiorul potenţialului adversar, ci *şi de a influenţa în mod direct evoluţia politicii statului german.* Ce au preluat naziştii din această teză este uşor de sesizat dacă avem în vedere influenţa pe care au avut-o un Himmler, un Heydrich sau un Canaris asupra întregii politici a celui de al treilea Reich. Teza lui Nicolai, conform căreia „în viitorul întunecat, serviciul de informaţii păşeşte înainte spre *a-l sonda şi influenţa. Timpul este (era-n.n.) mai favorabil ca oricînd pentru serviciul de informaţii"* [10]) (subl. ns.), a devenit în realitate primul obiectiv al spionajului german în perioada sa nazistă.

Căderea Germaniei wilhelmiene nu a însemnat sfîrşitul militarismului german, acesta nevoind să accepte ideea înfrîngerii sale, lansînd faimoasa legendă a „Dolchstoss-ului" [*]), baza propagandei naziste împotriva comunismului şi democraţiei. Din 1918 şi pînă în 1933 — anul instaurării la conducerea statului german a celui mai reacţionar, mai şovin şi mai inuman regim în frunte cu Hitler — cercurile militariste şi ultrareacţionare propovăduiau necesitatea unei „strălucite" revanşe militare, prin care să se demonstreze lumii întregi că armata germană, prusianismul agresiv, este într-adevăr de neînfrînt.

În condiţiile în care pe teritoriul german activau comisii de supra-

---

[8]) W. Nicolai, op. cit., pag. 63.

[9]) Idem, pag. 225.

[10]) Idem, pag. 228.

[*]) Lovitura de pumnal pe la spate.

veghere a aliaților antantiști activitatea unui serviciu de spionaj oficial, deschis, era imposibilă, acesta fiind suplinit de diferite asociații cu caracter „particular" ale veteranilor de război, a foștilor ofițeri kaiserieni, sau așa-numitul corp de „voluntari" ce a acționat în regiunile baltice. In acest corp și-a făcut ucenicia unul dintre cei mai feroci spioni naziști, conducătorul Abwehrului-viitorul amiral Canaris.

Evoluția istoriei germane între anii 1918—1933 este bine cunoscută, după cum este știut și ceea ce a însemnat pentru istoria mondială instaurarea nazismului la conducerea statului german. Noi subliniem doar faptul că acest eveniment a marcat începutul unei perioade în care spionajul este ridicat la rangul de doctrină de stat, acesta înglobînd tot ceea ce Germania avea mai reacționar și tenebros.

Nu surprinde pe nimeni faptul că bazele spionajului hitlerist au fost puse de către vîrfurile naziste cu concursul lui W. Nicolai, bătrînul spion imperial, republican și apoi hitlerist [11]). Nu este de asemenea de neînțeles de ce activitatea organizațiilor naziste de spionaj poartă amprenta gîndirii acestuia.

De-a lungul celor doisprezece ani ai „erei" naziste, spionajul hitlerist a cunoscut sub raport organizatoric o serie de transformări, de convulsiuni, a căror prezentare nu și-ar avea rostul, într-o sinteză ce urmărește doar conținutul activității acestuia, iar profilul său organizatoric numai în măsura în care este legat de înțelegerea fondului său. Se impune însă de la început două precizări și anume :

a) strînsa legătură dintre partidul hitlerist și spionaj, N.S.D.A.P. avînd o secție specializată în culegerea informațiilor din exterior ;

b) existența unor organisme separate de informații aparținînd de diverse instituții, dar care acționau în conformitate cu spiritul și obiectivele național-socialismului.

Există uneori tendința ca spionajul hitlerist să fie redus la două organisme de tristă amintire : Gestapoul, ca instituție civilă, cu sarcini informative în interiorul și în afara Germaniei și Abwehrul, sau mai precis Abwehr — Ausland (contraspionaj în străinătate) de pe lîngă Inaltul Comandament al Wehrmachtului (O.K.W.). O asemenea tratare este însă incompletă și simplistă. Ea este rezultatul faptului că aceste organisme au avut și sarcini executive, ceea ce a făcut să pătrundă mai adînc în conștiința publică, să fie mai bine cunoscute.

Vom încerca în cele ce urmează să schițăm în liniile lor generale care erau serviciile de spionaj ale Germaniei hitleriste pe parcursul existenței sale.

A B W E H R. In domeniul militar principalul serviciu secret era constituit în bine-cunoscutul Abwehr-Ausland (contraspionaj în străinătate) de pe lîngă Inaltul Comandament al Wehrmachtului — O.K.W., ce avea ca sarcină culegerea de informații, sabotajul și diversiunea în domeniul militar și al industriei de război. In fruntea lui se afla din anul 1935 Wilhelm

---

[11]) Biblioteca C.S.S., II/1—943, p. 95.

Canaris, a cărui caracterizare nu o socotim de prisos, el imprimind întregului serviciu amprenta personalității sale. Se încearcă uneori ca spionajul armatei să fie absolvit de contribuția ce a adus-o la declanșarea războiului, iar șeful său — amiralul Canaris — să fie prezentat ca un oponent al nazismului, speculându-se soarta sa *), atitudinea avută în ultimii doi ani de război. Se uită însă cu prea multă ușurință că nazismul l-a ridicat de la simplu ofițer de marină la rangul de amiral, contribuția serviciului său la organizarea provocării de la Gleiwitz și îndeosebi pregătirea războiului antisovietic.

Ca tânăr ofițer Wilhelm Canaris i-a echipat cu acte de identitate false pe asasinii Rozei Luxemburg și Karl Liebknecht [12]), iar în 1918—1919 a participat la acțiunile „corpului de voluntari" în regiunile baltice [13]), îndreptate împotriva mișcării muncitorești. Atitudinea sa anticomunistă este subliniată de către un autor american, în nici un caz procomunist, care îl numește „*Omul care l-a îndemnat pe Adolf Hitler la aventuri peste hotare*", (subl. ns.), amintind „ura organică a acestuia împotriva bolșevismului" [14]). Un alt autor îl consideră „*profesorul lui Heydrich și Himmler în arta de a ucide*", caracterizându-l astfel : „El a dorit războiul cu Rusia, el ura comunismul" [15]) (subl. ns.).

Serviciul de spionaj al armatei nu avea doar sarcini informative. În competența lui intrau și activități de propagandă și coruperea presei țării ce interesa serviciul. El se afla sub conducerea O.K.W. și avea în esență trei secții, corespondente sarcinilor ce trebuia să le îndeplinească : secția pentru informație și contrainformație ; secția pentru străinătate și secția pentru interior.

Esențial pentru noi este activitatea primelor două secții, ce dispuneau de o arhivă bogată, fișier împărțit pe zone : Ost, Sud-Ost [16]). Ele urmăreau și apreciau din punct de vedere militar situația internațională, mai ales în ceea ce privește poziția Germaniei peste hotare. O sarcină deose-

---

*) Din 1942, după eșecul înregistrat de trupele naziste la Stalingrad, amiralul Canaris a început să se îndoiască de victoria hitlerismului împotriva puterilor aliate, devenind adeptul înlăturării lui Hitler, pentru a putea încheia o înțelegere cu Anglia și S.U.A., fără însă a acționa direct împotriva acestuia. După complotul din 20 iulie 1944 a unui grup de ofițeri, în frunte cu patriotul german contele Staufenberg, Canaris este înlăturat din funcția ce o deține, internat în lagăr și spânzurat la 9 aprilie 1945 la Flosenburg. Menționăm că el n-a participat în nici un fel la complot, dar se pare că avea cunoștință de acesta, așteptând să vadă cum evoluiază evenimentele, așteptare de rău augur pentru el. Se pare că în 1943 Canaris a tatonat serviciul de spionaj englez cu privire la încheierea unei păci separate, dar răspunsul primit : „capitulare fără condiții", a întrerupt orice continuare a contactelor.

[12]) Mader Iulius, Mina cenușie, Ed. Politică, Buc., 1963, p. 23.

[13]) Idem, p. 33.

[14]) Colvin Ian, Admiral Canaris-chef des Geheimdienstes, Viena — München — Zürich, 1955, p. 47.

[15]) Singer Kurt, Spione und Verräter des Zweiten Weltkrieges, Velden a W. Viena, 1956, p. 77.

[16]) Biblioteca C.S.S., II/1—322, p. 8.

bită era aceea de a pregăti opinia publică mondială în favoarea Reichului în cazul în care s-ar produce un conflict armat [17]).

Cunoscut sub numele prescurtat de Abwehr, *serviciul de informații al armatei germane, își va extinde tentaculele în România antebelică, desfășurînd o activitate deosebit de primejdioasă pentru soarta țării, menită să pregătească transformarea teritoriului românesc într-un avanpost hitlerist, cap de pod în războiul antisovietic.* În această privință o importanță deosebită a avut-o realizarea contactului dintre Canaris, șeful Abwehrului și Moruzov, șeful Serviciului Secret de Informații Român, asupra căruia vom reveni într-un studiu ulterior *).

INSTITUTUL GÖERING. Nimic nu reflectă mai pregnant lupta ce se dădea între diferite personalități ale Reichului pentru a domina serviciile de informații, decît existența *așa-numitului „Institut Göering", specializat în interceptarea convorbirilor radio și telefonice ale vecinilor,* care a rămas pînă la sfîrșit în subordinea Ministerului Aviației hitleriste, în fruntea căruia se afla Herman Göering [18]). „Institutul Göering" a fost rîvnit atît de Canaris, cît și de Heydrich, Schellenberg și Himmler, dar s-a dovedit o nucă prea tare pentru dinții lor. În ultimă instanță faptul este de înțeles. Se afla doar sub patronajul direct al Reichmareschalului Göering, moștenitorul Fuhrerului !

„Institutul Göering" a fost creat inițial pentru interceptarea convorbirilor telefonice și radio ale diplomaților străini din Berlin, dar ulterior a cunoscut o dezvoltare extraordinară. Utilizînd tehnica cea mai nouă, *a ajuns să poată intercepta convorbirile radio ale francezilor și englezilor, să urmărească stațiile radar ale acestora.* Interesant este faptul că acest „institut" continua și supravegherea telefoanelor din interiorul Germaniei, motiv pentru care era atît de rîvnit de ceilalți conducători ai serviciilor de spionaj. Este de la sine înțeles că prin această instituție Göering avea un ascendent asupra celorlalte vîrfuri naziste, putînd exercita un oarecare control secret supra convorbirilor acestora.

„Institutul Göering" a dus și o activitate de dezinformare a adversarului, din acest punct de vedere fiind demn de amintit rezultatul obținut de către maiorul — azi generalul în retragere — Herman Giskes în jocul „intoxicației informaționale" cu Anglia [19]).

---

[17]) Idem, p. 9.

[18]) Despre „Institutul Göering", vezi și lucrarea lui Jacques Delarue, „Istoria Gestapoului", Ed. Politică, București, 1964.

*) Autorii consideră oportun să analizeze mai profund legăturile existente între Abwehr și S.S.I., cu atît mai mult cu cît „înțelegerea" dintre Canaris și Moruzov este privită de către unii cercetători ca un act menit să „garanteze" menținerea independenței țării. Locul ce-l ocupa însă Abwehrul în ansamblul spionajului german, este în măsură să ofere un prim răspuns despre ce fel de „garantare a independenței" era vorba.

[19]) O interesantă lucrare este aceea a lui Raymond Garnier, „Rețeaua sugrumată", Ed. Politică 1970, care tratează așa-numitul Funk-Spiel din Olanda, prin care a controlat o rețea de rezistență olandeză, reușind să capteze 54 de olandezi parașutați din Anglia.

In ultima perioadă a războiului „Institutul Göering" a avut o contribuţie destul de accentuată la realizarea sistemului de ghidare a rachetelor V1 şi V2, mai ales în direcţia bruierii staţiilor radar engleze.

GESTAPO. Abwehrul era un serviciu de informaţii şi contrainformaţii militare. Pe lîngă el existau însă o mulţime de organizaţii specializate în culegerea de informaţii din interiorul şi din afara graniţelor Germaniei ce depindeau de diferite alte ministere ale Reichului hitlerist. Faptul nu trebuie să ne surprindă. Intr-un stat de dictatură cum era Germania după 1933, un rol important revenea serviciilor secrete (civile sau militare), instrumente de prim ordin în menţinerea la putere a nazismului.

Dintre acestea un rol deosebit l-a jucat — aşa cum este cunoscut publicului larg — Gestapoul (Geheime Staats Polizei) — Poliţia secretă de stat. In practică Gestapoul s-a ocupat numai într-o măsură redusă de culegerea de informaţii, el fiind un organism mai mult executiv, datorită cărui fapt s-a şi făcut remarcat. Finalmente, Gestapoul a făcut parte din R.S.H.A. (Direcţia superioară a siguranţei Reichului) în care era un simplu „amt" (serviciu, birou, diviziune) cu numărul IV [20]). El se ocupa cu descoperirea adversarilor nazismului şi reprimarea lor. Se compunea din şase subdiviziuni, dintre care doar trei grupe prezintă importanţă pentru noi :

— grupa IV. D în serviciul căreia intrau atribuţiuni legate de contraspionajul în teritoriile ocupate sau „prietene" ;

— subgrupa IV. E 5 în atenţia căreia se aflau ţările din Europa de răsărit şi deci România ;

— subgrupa IV B 4 însărcinată cu „rezolvarea definitivă" a problemei evreeşti în Europa, pusă sub conducerea lui Adolf Eichmann [21]).

Ponderea deosebită în culegerea de informaţii externe o avea însă Secţia VI-a din R.S.H.A., aşa-numitul S. D. Auslands (extern) provenind din S. D. Organization (organizaţiile din străinătate ale Partidului Naţional Socialist German). Pînă în 1937 aceasta funcţionase ca organism independent pe lîngă partidul nazist, iar apoi în cadrul Ministerului de Externe german [22]. In anul 1939 este contopită în R.S.H.A., aflat sub conducerea Obergruppenfuhrerului Reinhard Heydrich [23]), iar apoi al lui Ernst Kaltenbrunner.

Considerăm potrivit momentul de a sublinia interpătrunderea dintre serviciile de informaţii şi contrainformaţii ale N.S.D.A.P. şi organizaţiile statale ce aveau sarcini similare, ceea ce a dus în final la o dublă subordonare a acestora lui Heinrich Himmler, în calitatea lui de şef al S.S.

---

[20]) Jacques Delarue, Istoria Gestapoului, Ed. Politică, Buc., 1964, p. 515

[21]) Vezi A. Eichmann, Biblioteca C.S.S.

[22]) Jacques Delarue, op. cit., p. 517.

[23]) In urma decretului din 27 sept. 1937, au fost unificate serviciile poliţiei de stat cu cele ale partidului sub conducerea lui Heydrich. La 4 iunie 1942, Heydrich, care obţinuse de la Hitler şi calitatea de „Reichprotektor" al Cehiei, a fost lichidat de doi patrioţi cehi (vezi lucrarea „Bomba pentru Heydrich", Ed. Politică, Bucureşti, 1964), în funcţie urmîndu-i Ernst Kaltenbrunner.

(serviciul de siguranță al partidului nazist) și de ministru al polițiilor. Dealtfel, menționăm că Himmler a avut grijă să aducă în poliția de siguranță sau criminalistică oameni provenind din S.S. [24]).

Conducătorul Secției a VI-a din R.S.H.A. a fost nazistul Hainz Fost pînă la începutul anului 1941, cînd, căzînd în dizgrația lui Hitler, a fost trimis pe frontul de răsărit. Succesorul său a devenit Walter Schellenberg, care a rezistat pînă la finalul războiului și prăbușirea hitlerismului [25]). Din activitatea acestuia *merită subliniată crearea grupei a VI-a G, însărcinată cu exploatarea tuturor informațiilor științifice și grupa „S" cu misiunea de a pregăti și executa „sabotajul material, moral și politic"* [26]), *al cărui șef era Otto Skorzeny*, cunoscut mai ales ca cel care a organizat răpirea lui Mussolini.

Considerăm a fi deosebit de interesant pentru aparatul de securitate modul în care Otto Skorzeny concepea instruirea personalului din subordine: „Pentru instruirea trupei mele speciale — scria el — am avut în vedere un program vast: *soldații mei urmau să primească o pregătire cît mai multilaterală pentru a putea fi folosiți în orice loc și în orice scop.* De aceea, *fiecare dintre oamenii mei trebuia să primească o temeinică pregătire de infanterist și de pioner.* În afară de aceasta, *fiecare trebuia să-și însușească bazele tragerii cu aruncătoarea de grenade și cu tunuri antitanc.* Bineînțeles că *s-au predat și cursuri de conducător de motociclete și auto, cît și de vehicule speciale.* Totodată *li se cerea să știe să conducă o barcă cu motor și o locomotivă. Călăria și orice activitate sportivă trebuiau cultivate intens.* Era prevăzut și *un curs rapid de parașutism*" [27]) (subl. ns.).

Sub conducerea lui Schellenberg — secția VI-a obține un statut neoficial de organism semiindependent, șeful său avînd acces liber la Himmler, mai ales după moartea lui Heydrich. Rînd pe rînd ea absoarbe și alte organizații de spionaj, devenind către sfîrșitul războiului unica instituție ce se ocupa cu spionajul în exteriorul Germaniei. Din octombrie 1941 această secție primea și rapoartele sosite de la așa numita „Secție de legătură a persoanelor de origină etnică germană" (Volksdeutsche Mittel-

---

[24]) Interpătrunderea dintre S.S. și organismele sale politice, este apreciată deosebit de precis de lucrările Tribunalului Internațional de la Nürenberg, care le-a considerat organizații criminale. Vezi și lucrarea „S.S. în acțiune", Ed. Politică, Buc., 1962, p. 9—19.

[25]) Arestat în 1945 de către englezi, Walter Schellenberg a scăpat cu o pedeapsă foarte ușoară, după care a publicat lucrarea memorialistică „Memoiren", Köln, 1959, interesantă sub aspectul unor date documentare. Cititorii din cadrul Consiliului Securității Statului pot consulta unele probleme relatate de Schellenberg, în rezumatul editat de Dir. Învățămînt sub titlul „Șeful contraspionajului nazist vorbește".

[26]) Jacques Delarue, op. cit., p. 318.

[27]) Otto Skorzeny, Geheimkommando Skorzeny, Hamburg, 1949, p. 86.

stelle),[28]), iar în februarie 1944 a înglobat și organizația lui Canaris „Abwehr-Auslands" al O.K.W., devenind practic singurul oficiu de spionaj extern nazist. Pentru moment lui Canaris i se atribuie sarcina înființării unui oficiu ce se ocupa cu organizarea războiului economic în favoarea hitleriștilor, iar după complotul din 20 iulie 1944 va cădea cu totul în dizgrație [29]).

„Începînd cu mijlocul anului 1944 – scrie Walter Schellenberg – eu am fost numit șef al serviciului secret militar pe care l-am încorporat în birourile 4 și 6 ale contraspionajului. În martie 1945, Hitler și Kaltenbrunner au ordonat executarea lui Canaris" [30]), în celula din lagărul Flosenburg unde se afla închis.

În felul acesta, odată cu sfîrșitul nazismului s-a încheiat și lupta pentru supremație între cele două servicii de spionaj : al lui Canaris și al lui Himmler, consfințind victoria ultimului. Lupta dintre ele nu avea o motivație principială sau umanitaristă, scopul lor fiind același : servirea războiului, a cuceririlor și a jafului. Înțelegem în această optică amărăciunea lui Schellenberg : „Nimeni de atunci (de la sfîrșitul războiului-n.n.) n-a mai avut nevoie de serviciile mele" [31]).

SERVICIUL DE SPIONAJ AL MINISTERULUI PROPAGANDEI... Un rol deloc neglijabil în activitatea de spionaj l-a avut Serviciul de Informații al Ministerului Propagandei Reichului, al cărui titular era ideologul nazist Goebels. *Acest minister prin atașații săi de presă, ai postului de radio, sau de propagandă avea posibilitatea de a pătrunde în cercurile oficiale din diferite țări, unde se aflau acreditați și a culege informații dintre cele mai valoroase.* Demn de subliniat este faptul că Ministerul Propagandei efectua un intens schimb de informații cu celelalte agenții de spionaj și în deosebi cu Gestapoul [32]).

În ceea ce privește organizarea tehnică a serviciului de informații considerăm util să menționăm două secții ce aveau o pondere mai mare și în primul rînd Secția IV-a (Presă) în sarcinile căreia intra legătura cu atașații și corespondenții de presă din interiorul și exteriorul Germaniei și menținerea sub control, sprijinul financiar și îndrumarea presei minoritare germane din străinătate. Este de la sine înțeles că atașații de presă aveau posibilități extrem de largi să obțină date îndeosebi din domeniul social, politic și cultural, folosindu-se de masca ziaristicii.

---

[28]) Iulius Mader- op. cit., p. 46. Nu este lipsit de interes să menționăm că naziștii — pentru prima dată în istorie — au transformat organizațiile etnice ale germanilor din străinătate în adevărate agenturi de spionaj în favoarea lor. Organizațiile germane din diverse țări ca : Cehoslovacia, Polonia, România, Jugoslavia etc., trimiteau periodic rapoarte așa-numitei secții de legătură a N.S.D.A.P. (în germană-Volksdeutsche Mittelstelle), în care locul principal îl ocupau informațiile militare, politice, economice și sociale.

[29]) Mader Iulius, op. cit., p. 56.

[30]) Șeful contraspionajului nazist vorbește, Direcția Învățămînt C.S.S., 1970, p. 199.

[31]) Idem, p. 221.

[32]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 88 294, vol. 2, fila 389.

Secția a VII-a se ocupa de exploatarea presei străine din toate punctele de vedere. Nu este un secret pentru nimeni faptul că studierea permanentă a presei unei țări sau alteia poate să ofere date interesante asupra evoluției ei economice, politice și a stării de spirit în diferite împrejurări.

Tot pe lîngă Ministerul Propagandei funcționa și un birou turistic ce organiza excursii peste hotare, în timpul cărora se culegeau informații prin observarea directă a locurilor pe unde se trecea. Este interesant să reproducem ceea ce scria un ziar nazist „Der deutsche Radfahrer" în 1937, pentru cei ce plecau în excursie peste hotare: „Ține minte drumurile, satele, orașele, turnurile de biserici și alte puncte de reper pe lîngă care treci, spre a ți le aminti la nevoie! Ține minte numele comunelor, rîurilor, lacurilor, munților pe care le întîlnești! *Odată vei utiliza aceste cunoștințe în folosul patriei tale. Dacă treci peste poduri, observă din ce materiale și cum sînt făcute. Invață-te să măsori și să apreciezi lățimea rîurilor și vadurilor ce pot fi trecute pe jos și putința de a le găsi chiar în timpul nopții*" [33]) (subl.ns.).

Deosebit de dăunătoare pentru soarta României a fost și o altă latură a activității Ministerului Propagandei și anume aceea legată de trimiterea unor tipărituri de influențare a unor persoane oficiale sau particulare, conferințe, excursii etc., prin care se urmărea crearea unui curent de opinie favorabil Germaniei și intereselor sale.

Tot în sarcina Ministerului Propagandei intra și acțiunea de corupere a presei românești, asupra căreia vom reveni într-un studiu detaliat.

Pentru a ne face o idee mai exactă asupra proporțiilor activității acestui minister, este suficient să prezentăm evoluția capitolului de buget care se referea la serviciul de informații al acestuia. Dacă în 1931–1932, pentru asemenea activitate a fost alocată suma de 300 000 mărci, în 1932–1933 ea s-a ridicat la 6 700 000 mărci, iar în anul bugetar 1933–1934 a ajuns la 1 600 000 mărci [34]).

... ȘI ALE MINISTERULUI DE EXTERNE ȘI ECONOMIEI. Organisme de informații s-au organizat și de către Ministerul de Externe și Ministerul Economiei Reichului, a căror atenție se îndrepta îndeosebi în spre profilul centralei de care depindea, fără a neglija însă și alte domenii. După cum vom vedea în studiile ce urmează, ambasadele hitleriste, misiunile economice, consulatele și reprezentanțele comerciale erau adevărate cuiburi de spioni, în care nu de puține ori își aveau reprezentanți Gestapoul și Abwehrul, fără a mai vorbi de „specialiști" și „tehnicieni" trimiși în diferite țări, printre care și România, ce erau în cea mai mare parte a lor recrutați sau salariați ai unor servicii naziste de spionaj.

Din anul 1937 Ministerul de Externe a preluat de la partidul nazist, organizația pentru străinătate a acestuia. Intr-o notă a Serviciului Secret din 13 martie 1937, adresată Marelui Stat Major se sublinia că prin această

---

[33]) Biblioteca C.S.S., II/1—922, p. 7.

[34]) Arhiva C.S.S., dos. F.O., nr. 88 294, vol. 26, fila 381.

acțiune „guvernul Reichului va reuși în scurt timp să organizeze pe tot globul un serviciu vast de informații, cu minimum de cheltuieli", deoarece de la germanii din străinătate se obțin „toate datele privitoare la planuri militare, situație politică, industrială, economică, financiară, ajungînd pînă la reținerea celor mai mici amănunte din toate domeniile. Văzut prin prisma acestor fapte *„Oficiosul germanilor din străinătate" apare ca un vast birou de centralizare a informațiilor primite din diferite țări"* [35]) (subl. ns.).

Crearea oficiului și rolul său de oficină de spionaj, a fost remarcat și de presa timpului. „Germanii din străinătate sînt obligați să trimită, regulat, Oficiului din Berlin informații amănunțite asupra întreprinderilor de orice natură, civile sau militare, în care lucrează – scria ziarul „Lupta" – *Cu alte cuvinte, spionaj, spionaj economic, spionaj politic și militar"* [36]) (s.n.)

SPIONAJUL PARTIDULUI NAZIST. Un loc aparte în angrenajul organismelor de spionaj l-a ocupat Partidul Național Socialist German (N.S.D.A.P.), care, în conformitate cu principiile enunțate în „Mein Kampf" desfășura o intensă activitate informativă mai ales în și prin intermediul minorităților germane din celelalte state. În această direcție este demnă de amintit cunoscuta secție Auslandsorganization der N.S.D.A.P. (organizația pentru străinătate – A.O.), care primea rapoarte periodice de la minoritarii germani cu privire la situația politică, socială, economică și nu de puține ori militară, a țării respective. Din anul 1937 ea a trecut în componența Ministerului de Externe, ulterior colaborînd activ cu R.S.H.A. [37]).

Alături de această secție, cu atribuțiuni informative sînt cunoscute și alte organizații din cadrul sau de sub îndrumarea partidului cum ar fi: Statul major al legăturilor din partid, biroul de politică externă, organizația pentru străinătate a Frontului Muncii Germane, a Uniunii Femeilor Național Socialiste, Uniunea națională pentru germanii din străinătate, Institutul pentru străinătate și multe alte societăți și institute, de care vom aminti doar în măsura în care ele și-au extins activitatea și asupra teritoriului țării noastre.

În cele prezentate pînă aici am urmărit să facem doar o trecere în revistă a marilor organisme de spionaj naziste, urmînd ca subreprezentanțele lor să fie prezentate pe parcursul studiilor ce urmează.

---

[35]) Arhiva C.S.S., F.O., dos. nr. 88 294, vol. 19, filele 37–38.

[36]) Idem, fila 36.

[37]) Ibidem, vol. 26, fila 398.

Cu privire la organizarea activității de căutare a informațiilor în cadrul vechilor organe de ordine și informații din România

(Partea I-a)

Maior HORIA BRESTOIU
Cercetător științific principal

Organizarea pe baze cît mai riguroase a activității informative situează în planul preocupărilor actuale ale aparatului de securitate probleme multiple, vizînd în principal studierea unor noi determinări pentru găsirea și aplicarea de soluții și modalități cît mai avansate de realizare a sarcinilor.

Neîndoios, problemele referitoare la organizarea și planificarea activității informative ocupă un loc aparte.

Conceptul de planificare, analizat într-o optică specifică muncii de informații, ne reține cu deosebire atenția, ca sistem de măsuri menite să determine cuprinderea mai în profunzime a problemelor esențiale, precum și concentrarea corespunzătoare a forțelor pe direcții de activitate anticipat și realist stabilite.

În acest context, o privire retrospectivă, critică, asupra activității și a modului de lucru al aparatului burghez de informații, nu este lipsită de interes.

Prin analiza documentelor arhivistice, în prezentul material ne propunem să cercetăm unele aspecte pe linia căutării informațiilor și anume : ce a reprezentat căutarea informațiilor în cadrul organizării activității informative a aparatului burghez, ce documente cu caracter de directivă informativă s-au întocmit și utilizat, ce anume a impus elaborarea lor, care era problematica folosită și cum se răsfrîngea ea în cîmpul aplicativ.

Desigur, aspectele organizării și desfășurării activității informative sînt în general, foarte vaste. În studiul de față ne vom opri numai asupra problemelor enunțate, avînd în vedere și faptul că unele din documentele timpului nu s-au păstrat, iar altele nu atestă o valoare meritorie.

În legătură cu interpretarea problemelor privind activitatea organelor de informaţii ale vechiului aparat de stat, vom sublinia de asemenea necesitatea de a ţine seama, pentru o înţelegere justă, de condiţiile şi factorii istorici respectivi, întrucît conţinutul şi direcţiile de acţiune ale acestui aparat ni-l înfăţişează în mod firesc, în laturile sale esenţiale, ca instrument de apărare a claselor exploatatoare şi de opresiune a clasei muncitoare, ţărănimii şi ale celorlalte categorii de oameni ai muncii.

În partea a doua a materialului vom încerca să prezentăm şi unele aspecte ale continuităţii activităţii de organizare a căutării informaţiilor în cadrul organelor de ordine şi informaţii ale statului după 23 August 1944.

I

PRIMELE ORIENTĂRI ASUPRA ORGANIZĂRII PROCESULUI DE CĂUTARE A INFORMAŢIILOR ÎN ACTIVITATEA VECHILOR ORGANE DE ORDINE ŞI INFORMAŢII

Studiul materialelor arhivistice atestă existenţa în cadrul aparatului burghez de ordine şi informaţii a unor preocupări de sistematizare şi de aşezare pe baze mai unitare a activităţii informative. În acest sens, se desprinde faptul că, încă cu mulţi ani în urmă, pentru a răspunde nevoilor de informaţii ale statului burghezo-moşieresc, au fost elaborate diferite instrucţiuni, planuri şi ordine generale de informaţii. Un rol important l-au îndeplinit planurile generale de informaţiuni şi planurile de căutare a informaţiilor, instrumente menite a stabili direcţiile de orientare a activităţii vechiului aparat. Existenţa unor prime preocupări pe linia introducerii căutării informaţiilor, este sesizată în perioada de sfîrşit a primului război mondial. Încă de atunci, serviciile de informaţii române, cu deosebire cele militare, au introdus şi aplicat primele noţiuni în organizarea căutării informaţiilor *).

După terminarea războiului, ca urmare a experienţei acumulate, metoda căutării informaţiilor cîştigă tot mai mult teren. În cadrul Secţiei a II-a M.St.M., căutarea informaţiilor devine practică curentă în activitatea informativă, prima şi cea mai importantă verigă a procesului informativ. Pentru a se putea desfăşura la nivelul dorit, se crează şi un

*) Fiind chemate a răspunde problemelor deosebite pe care războiul le-a ridicat în prima sa etapă pentru fiinţa naţională a statului român, cînd o parte a teritoriului ţării a fost ocupată de trupele germane, organele de informaţii române şi îndeosebi cele militare — deşi înregistraseră la început anumite lacune — au trecut la reorganizarea şi îmbunătăţirea metodelor de muncă. A fost o etapă cu caracter hotărîtor care a determinat succese ulterioare în obţinerea informaţiilor de valoare despre inamic şi intenţiile sale. Prin aceasta serviciile de informaţii române şi-au putut aduce şi ele contribuţia la victoria din vara anului 1917. Se cuvine a aminti acest lucru cu atît mai mult cu cît unii autori străini s-au străduit să prezinte lucrurile în mod tendenţios, aşa cum a procedat de pildă Max Ronge — fostul şef al biroului de spionaj austro-ungar în anii 1914—1918 — în cartea sa „Spionajul militar şi industrial", tradusă în ţara noastră sub titlul „Spionaj şi contraspionaj".

anume cadru organizatoric sub forma „Biroului de căutare a informațiilor", înființat în anul 1926 în cadrul Secției a II-a M.St.M. [1]).

În vederea unei cît mai bune înțelegeri a scopului și conținutului activității de căutare, Secția a II-a a elaborat în anul 1927 primele „Instrucțiuni asupra informațiilor", care cuprindeau, într-un capitol aparte, indicații concrete asupra organizării acestei activități, precum și a modului de întocmire a planurilor de căutare.

Instrucțiunile respective au stat la baza activității de căutare a organelor de informații militare pînă în anul 1929 cînd au fost completate și reeditate, în virtutea unor noi acumulări și experiențe. În anul 1943 apare un nou document intitulat „Regulamentul de informații și contrainformații", care marchează un progres simțitor, îndeosebi prin aceea că precizează principalele *puncte de doctrină* în activitatea informativă și contrainformativă în armată. Și în acest regulament, problema căutării informațiilor ocupa de asemenea primul loc în ierarhia operațiunilor importante ale activității organelor militare, definindu-i-se conținutul și stabilindu-i-se modul de realizare.

În cadrul Serviciului Secret, și ulterior a Serviciului Special de Informații, s-a folosit de asemenea căutarea informațiilor ca metodă de organizare și conducere a activității informative, atît a celei din interior cît și a celei din exterior. În arhive nu s-au mai găsit asemenea planuri, fiind necesară o anumită reconstituire. Argumentul utilizării metodei de căutare în cadrul Serviciului Secret îl constituie însăși faptul că acest aparat a funcționat în primul rînd ca organ de informații militar și prin urmare trebuia să execute sarcinile care îi reveneau din planul de căutare al Secției a II-a, care încă din anul 1919 dispunea de „un serviciu de căutarea informațiilor în adîncime (peste frontieră-n.n.) și de un serviciu de contraspionaj (pe plan intern-n.n.) condus personal de Mihail Moruzov" [2]). În fapt era vorba despre Serviciul Secret, creat încă de la început sub această titulatură, de loc lipsită de semnificație pentru subiectul în discuție. Am amintit aceasta pentru a sublinia nu numai prezența noțiunii dar și existența unui organism care îi dădea expresie pe plan organizatoric și funcțional încă de la începuturile existenței Serviciului Secret.

De asemenea, reține atenția faptul că încă de la înființarea sa, acest organ folosea ca document al lucrului informativ, planul de căutarea informațiilor. Că astfel au stat lucrurile, rezultă și din declarațiile generalului Florescu, fostul șef al primului birou de căutare a informațiilor din cadrul Secției a II-a și ulterior șeful acestei secții, care arăta că „în colaborarea mea cu Serviciul Secret, îi transmiteam acestuia, la începutul fiecărui an, un plan de căutarea informațiilor militare" [3]). Rezultă așa dar, că atît Secția a II-a, și pe baza dispozițiilor acesteia și Serviciul Secret, și-au organizat activitatea pe baza planurilor de căutare a informațiilor.

---

[1]) Arhiva C.S.S., dos. 20 984, vol. 21, fila 156.

[2]) I b i d e m.

[3]) Declarația se referă în special la raporturile Secției a II-a cu Mihail Moruzov și a fost dată în anul 1940.

Din anul 1934, deşi Serviciul Secret nu se mai subordonează nemijlocit Secţia a II-a, el nu a lucrat în afara planului de căutare al susamintitei secţii. Trecînd în subordinea cabinetului general al ministrului de război, sarcinile sale de culegere a informaţiilor militare s-au menţinut, dar sfera sa de acţiune a devenit acum mai largă, cuprinzînd şi alte domenii informative pe măsura jocului complicat practicat de Moruzov în cercurile palatului şi ale guvernelor, de unde primea multe însărcinări, despre rezolvarea cărora nu s-au găsit însă nici un fel de documente. Dealtfel, lucrul este explicabil dacă avem în vedere particularităţile acestui aparat, faptul că în dirijarea activităţii sale informative a utilizat un mod de lucru aparte, bazat pe o strictă conspirativitate. Drept urmare, planurile de căutare a informaţiilor ce se întocmeau, erau cunoscute numai de către anumite persoane, care le defalcau pe probleme şi le distribuiau în mod separat organelor subordonate, în vederea executării lor.

In memoriile sale, Eugen Cristescu — numit la conducerea S.S.I., după moartea lui Moruzov — confirmă existenţa planurilor de căutare a informaţiilor folosite de către acest serviciu. El aminteşte despre „planul general de conducere, orientare, control şi îndrumare a întregii activităţi informative" a S.S.I., arătînd că prin aceste planuri, Secţia de Informaţii urmărea adunarea „datelor cerute" [4]).

Faptul că şi această instituţie cu o organizare deosebit de conspirată, care nu întocmea în general multe documente, a simţit nevoia să folosească sistemul căutării informaţiilor, este dovedit şi de precizarea cuprinsă în „Cursul de informaţii şi tehnica căutării" editat de S.S.I. în anul 1944, în care se arată că „operaţiunea de căutare se organizează pe baza planului de căutare, întocmit de organele superioare, vizînd datele şi obiectivele impuse de aceasta".

Un mod de organizare a activităţii informative, bazat de asemenea pe directive elaborate centralizat şi pe utilizarea planurilor de căutare, întîlnim şi în cadrul fostului Inspectorat General al Jandarmeriei, care a emis cu mulţi ani în urmă ordine generale de informaţi şi diferite dispoziţii asupra planurilor de căutare a informaţiilor, în scopul coordonării activităţii legiunilor de jandarmi.

In activitatea aparatului de siguranţă şi poliţie, au exista de asemenea planuri de căutare a informaţiilor care însă, în această formă, apar ceva mai tîrziu. Putem considera elaborarea în mod suficient de organizat în cadrul siguranţei şi poliţiei, a unor ordine generale de informaţii şi planuri de căutare a informaţiilor începînd abia din anul 1942, cînd apare primul ordin de informaţiuni. Un an mai tîrziu, Direcţiunea Generală a Poliţiei de Siguranţă a întocmit ordinul circular 16 666-S, către toate inspectoratele regionale, care cuprindea instrucţiuni în legătură cu căutarea, culegerea şi exploatarea informaţiilor, precum şi cu privire la evidenţa suspecţilor.

Cu toate acestea, încă înainte de anul 1942, în cadrul poliţiei şi

---

[4]) Biblioteca C.S.S., Organizarea şi activitatea Serv. Special de Informaţii (Memorii), fila 110—111.

siguranței au fost emise unele documente de orientare a procesului informativ la care ne vom referi. În general, pe planul doctrinei muncii de informații a vechiului aparat subliniem faptul că începind din anii 1930, se remarcă o intensă preocupare în direcția elaborării unor lucrări de concepție și metodă informativă, editîndu-se diferite manuale, cursuri, instrucțiuni etc., în care erau expuse atribuțiunile acestor organe de ordine și informații, precum și modul lor de înfăptuire. Aceste lucrări publicate au servit la pregătirea aparatului respectiv [5]).

*
* *

Scurta incursiune pe care am făcut-o, fără intenția unui istoric al problemei, *atestă o anumită tradiție în elaborarea unor planuri generale de informațiuni și planuri de căutare a informațiilor*. Expresie a nevoii de inovare și îmbunătățire metodologică, ideea căutării nu a apărut dintr-o dată și nici pe un teren gol. Ea s-a bazat în primul rînd pe experiența proprie a organelor române de informații, reflectată dealtfel în documentele cu vechime la care ne-am referit. Totodată s-a studiat și experiența altor state, astfel cum se constată în instrucțiunile din 1929, care conțin și unele idei adaptate după un document similar francez din anul 1925. Prin aceasta nu afirmăm însă că ideile preluate ar fi avut o pondere precumpănitoare ci numai un rol de o anumită inspirație. Consemnînd cu documente dintr-o perioadă îndepărtată, elementul de tradiție, vom sublinia totodată constatarea că această experiență proprie, acumulată de-a lungul anilor, a fost abandonată după anul 1948, deși credem, unele considerente de ordin strict profesional nu îndrituiau pe deplin la aceasta.

II

NECESITĂȚI ȘI CRITERII DE ORDIN CONCEPȚIONAL CARE AU IMPUS APLICAREA SISTEMULUI DE CĂUTARE A INFORMAȚIILOR

Căutarea informațiilor ni se înfățișează drept o concepție de organizare și coordonare care își întemeiază justificarea pe factori de evoluție și utilitate practică.

---

[5]) Pot fi citate în acest sens lucrări ca: „Ordinea obștească" de dr. Eugen Bianu; „Poliție politică și poliție de siguranță de stat" de dr. Dimitrie Mîntulescu; „Studii și contribuțiuni la lucrul informativ și contrainformativ pe teren" și „Enciclopedie în domeniul informativ" de lt. col. C. Brezoescu; „Coordonarea atribuțiilor de poliție generală a organelor polițienești cu autoritățile administrative" de lt. col. N. Bucur și Const. Gh. Zotta-profesori la școala de ofițeri de jandarmi; „Manual polițienesc de N. Turcu; „Tactica poliției și jandarmeriei în timp de pace și război" de lt. col. Barbu Vasile și altele. Autorii, recunoscuți la acea vreme ca doctrinari în materie, s-au situat pe pozițiile de clasă ale orînduirii burghezo-moșierești, tratînd problemele într-un mod convenabil acesteia. Lucrările lor vădesc însă preocupări meritorii de sistematizare și generalizare a activității de informații.

Evoluţia activităţii informative, îndeosebi după primul război mondial, a ridicat în faţa aparatului burghez de ordine şi informaţii numeroase cerinţe de organizare, concepţie şi metodă. Noile dimensiuni ale muncii de informaţii constituiau acum o realitate căreia trebuia să i se facă faţă în modul cel mai concret. In aceste condiţii, se ridicau, cu o deosebită acuitate, problemele menţinerii pasului cu procesele rapide ale activităţii de informaţii de pretutindeni şi sporirea capacităţii de cuprindere a potenţialului informativ.

Referindu-se la acest aspect şi subliniind necesitatea revizuirii concepţiei de organizare a muncii de informaţii, autorii instrucţiunilor asupra muncii de informaţii militare din anul 1929, ne prezintă în mod convingător tabloul transformărilor rapide pe care munca de informaţii le-a înregistrat încă din perioada primului război mondial şi îndeosebi după aceea, *pentru a explica apoi necesitatea obiectivă a schimbărilor ce se impuneau în modul de organizare şi coordonare a activităţii de informaţii*. Ei arată că această activitate „s-a schimbat fundamental, prin apariţia unor multiple organe de cercetare bazate pe aplicaţiuni ştiinţifice noi...", că „practica lucrului a dezvoltat repede aceste noi organe şi le-au perfecţionat pe cele vechi" [4]).

In această etapă a ieşit în evidenţă că începutul trebuia făcut în direcţia revizuirii modului de organizare a procesului informativ, care impunea măsuri de regrupare ce vizau îndeosebi introducerea unui sistem cît mai închegat de activitate. In aceste condiţii începe să se aplice sistemul de lucru al căutării informaţiilor.

Ce reprezenta, aşa dar, acest sistem ? Care era înţelesul pe care fostele organe de informaţii îl atribuiau noţiunii de căutare ?. Asemenea explicaţii se impun de la început, cu atît mai mult cu cît documentele arhivistice nu conţin nici-un fel de referiri definitorii în acest sens. Mai mult, căutarea informaţiilor ne apare — ca mod de aplicare — în diferite forme de la organ la organ, astfel încît, determinarea locului şi rolului ei în cadrul documentelor pe care le vom analiza mai tîrziu, implică şi exprimarea unor puncte de vedere personale, cu fond generalizator. Menţiunea are în vedere rezerva de a nu fi pe deplin încredinţaţi că argumentele timpului ar fi putut urma o astfel de cale.

Sensul noţiunii de căutare a informaţiilor se prezintă sub un dublu aspect.

In mod restrîns, *căutarea informativă constituia o metodă a lucrului informativ*, o cale practică ce ducea în mod nemijlocit la scopul dorit şi anume, obţinerea informaţiilor necesare. Prin aceasta, putem afirma că ea asimila noţiunea de culegere a informaţiilor, care nu se utiliza în trecut.

Dar înţelesul ei, astfel cum îl deducem, nu se rezuma la aceasta. *In principal, ea însemna o concepţie de organizare, care permitea dirijarea potenţialului informativ pe anumite direcţii, dinainte stabilite*. Prin urmare, ea purta în sine elemente de *prevedere* şi de *coordonare a nevoilor de informaţii*.

---

[4]) Instrucţiuni provizorii asupra informaţiilor — 1929 — fila 8—9.

Arătind că „*acțiunea de căutare a informațiilor devine din ce în ce mai complexă*...", autorii instrucțiunilor citate subliniau nevoia ca această activitate „*să fie organizată mai complex și precis, fixîndu-se atribuțiunile respective fiecărui organ care concură la această acțiune, fixind coordonarea rezultatelor, determinînd metoda cea mai bună a interpretării informațiilor, asigurind transmiterea lor rapidă, pentru a se putea obține la urmă exploatarea lor în întregime și în timp util*..."[7] (s.n.).

Analiza modului în care ni se înfățișează căutarea informațiilor ne permite desprinderea unor argumente și laturi pozitive care au recomandat-o aplicării practice.

Un prim element care se impune atenției noastre, îl constituie concepția potrivit căreia, informația înainte de a fi căutată și obținută, *trebuie determinată anticipat* sub raportul nevoilor care o reclamă.

In ce scop se impune o astfel de determinare și cum trebuia aplicată ea în sfera operativă ? Răspunsul la această problemă de ordin conceptional îl găsim în primul rînd în faptul că cerințele superioare ale asigurării siguranței generale a statului, necesita un anumit fel de informații. Măsura în sine se impunea cu atît mai mult cu cît, aparatul siguranței și poliției înregistra în activitatea lor informativă defecțiuni și slăbiciuni serioase, avînd o seamă de preocupări minore, lipsite de obiect și randament.

Stabilirea *anticipată a nevoii de informații*, antrena la rîndul ei un element esențial al activității de căutare și anume, *formarea capacității de prevedere*. Nu este cazul a demonstra că rațiunea specifică muncii informative obligă aparatul ce o desfășoară, *să prevadă direcția și sensul acțiunilor proprii în raport cu cele ale elementelor urmărite*, să le intuiască evoluția, luînd măsurile de contracarare cele mai indicate.

In instrucțiunile asupra informațiilor din anul 1929, referindu-se la specificul activității de informații, autorii subliniau *elementul prevederii ca avînd un rol esențial, de natură a determina întreaga desfășurare a activității ulterioare*. Ei arătau că „pe baza mijloacelor de care dispune (acest aparat-n.n.) și a sistemului întrebuințat pînă în acel moment... se stabilește *cum va trebui el să lucreze* în viitor pentru a culege informațiile *de care are nevoie*"[8] (subl. n.s.).

Căutarea informațiilor era de natură a releva și un alt aspect de ordin pozitiv și anume, *determinarea propriei capacității de obținerea informațiilor necesare*, în raport cu o *cunoaștere cît mai completă a părții adverse*. „Fiecare comandament trebuie să cunoască întotdeauna *situațiunea exactă a inamicului și foarte adesea chiar intențiunile lui, să fie edificat asupra a ceea ce poate și este în stare să producă acest serviciu*"[9] (subl. ns.).

Cele două laturi ale acestei probleme, aflate într-un raport de determinare reciprocă, stabilesc de fapt, două coordonate de bază ale

---

[7]) I b i d e m, fila 9.

[8]) Instrucțiuni provizorii asupra informațiilor, fila 14.

[9]) I b i d e m.

activității de informații. Pornind de la necesitatea cunoașterii cît mai depline a dușmanului și cu deosebire a intențiilor acestuia, se ajunge în mod logic la ceea ce reprezintă după părerea noastră un element de *bază a întregului sistem ; stabilirea propriei capacități de acțiune.* Esențialul consta desigur în faptul că se elimina în bună parte caracterul spontan și adeseori dispersat al activității vechiului aparat, potențialul acestuia putînd fi ordonat într-un cadru realist și posibil. În fond, dîndu-se la o parte învelișul, prezentat nu rareori misterios, al activității de informații, pretins a fi incapabil de încadrat în limite cît de cît stabile (operîndu-se chiar cu „argumente" de șansă și intuiție), se putea constata că de fapt și un astfel de domeniu este perfect compatibil previzibilului.

O dată determinată capacitatea reală de acțiune și cunoscîndu-se nevoile reale de informații, se putea înfăptui un alt element de concepție al căutării informațiilor și anume, *utilizarea potențialului informativ pe anumite direcții de prioritate.* Un asemenea deziderat, era însă posibil numai în condițiile existenței unor documente de lucru, diriguitoare, acestea fiind planurile generale de informațiuni și planurile de căutare a informațiilor. Ele puteau fi în măsură a înfăptui o concentrare a forțelor și a mijloacelor pe direcțiile cele mai stringente ale nevoilor de informații, decantînd la proporțiile necesare efortul general.

Metoda căutării viza totodată și *statornicirea ideii de continuitate* a activității informative, renunțarea la starea de instabilitate în timp, care genera munca în salturi și nu îngăduia obținerea unor rezultate permanente, de valoare.

Continuitatea, conducea prin ea însăși, la *prezența permanentă a măsurilor informative pe un spațiu operativ determinat.* Fără îndoială, astfel se putea realiza și caracterul prompt al depistării acțiunilor și intențiilor inamicului, cu alte cuvinte *prevenirea.* Căutarea antrena astfel și un alt element la fel de important, denumit de fostele organe „*acoperirea spațiului operativ cu elemente de informații*".

Precum observăm, aspectele la care ne-am referit se întrepătrund destul de mult, alcătuind sub raport metodic un fond unic de idei utile.

Măsurile de organizare, prin acțiunile de căutare permiteau dirijarea sarcinilor aparatului în raport cu intențiile sale. Dar materialele vremii nu se opresc doar la sublinierea *intenției* dușmanului, ca element determinant al acțiunilor proprii. Se evidențiază ca hotărîtoare și cunoașterea *posibilităților reale* de care dispune partea adversă, fapt deloc lipsit de importanță dacă avem în vedere rolul dezinformării, contracararea unor informații lansate premeditat, de natură a induce în eroare și a alerta forțele unui aparat advers, pe direcții inutile.

În sfîrșit, aplicarea organizată a căutării informațiilor facilita aplicarea unui ritm necesar și convenabil în întreaga activitate a aparatului respectiv.

Referirile de mai sus nu epuizează desigur fondul de idei și argumente care pot fi invocate în această problemă. Vom sublinia că activitatea de căutare a informațiilor a ridicat în mod corelativ și problema *structurii organizatorice a aparatului ca atare,* considerîndu-se pe bună

dreptate că aplicarea ideii era posibilă numai în condițiile existenței unei bune alcătuiri de ordin structural. Semnalînd problema, unele documente ale timpului ne fac cunoscut o seamă de particularități dar și de slăbiciuni în modul de organizare a aparatului burghez de ordine și informații. Așa cum se va constata, tocmai unora dintre aceste carențe s-au datorat multe din limitele existente în aplicarea generalizată a acestui sistem pozitiv de lucru. Dealtfel, trebuie subliniat că ideile expuse nu au găsit, în multe cazuri, o aplicare corespunzătoare în cadrul vechiului aparat. Cu alte cuvinte, evoluția activității de căutare a informațiilor în cadrul vechiului aparat, trebuie privită în strînsă legătură cu stadiul diferit de organizare al instituției în ansamblu ei, marcată de multă instabilitate.

Intr-un material întocmit în anul 1939, de către Moruzov și Niki Ștefănescu (ultimul fiind în acea perioadă detașat de la Serviciul Secret la conducerea Serviciilor Brigăzilor Centrale de pe lîngă Siguranța Generală), tratîndu-se o asemenea problemă, se arăta că „*lipsa de informații* se datorește lipsei *îndrumării* profesionale în materie, *lipsei de organizare și de directive*" [10]). Sintetizînd unele din carențele mai pregnante, cei doi subliniau că „starea haotică creată (în poliție și siguranță-n.n.) de frămîntările fostelor partide, a evidențiat și confirmat faptul că această instituție este *lipsită de organizare* și de *cadre*, dar mai ales de coordonarea tuturor forțelor, cerute imperios de interese de stat" [11]) (subl. ns.).

In baza unor asemenea concluzii, au fost studiate și întreprinse unele măsuri organizatorice. Dealtfel, nu întîmplător, instrucțiunile de aplicare a legii organizării Direcției Generale a Polițiilor din anul 1940, subliniau că „prin contopirea acestora, se crează „o *directivă unică*, radiind de la centru pînă la sat și o raționalizare a informației de asemenea organizată, purtînd amprenta, *simplificării* desăvîrșite" [12]) (subl. ns.).

Așadar, realizarea omogenă a ideii de căutare a informațiilor este posibilă în condițiile unei organizări unitare, care asigură posibilitatea emiterii directivelor de la centru.

O confirmare a acestui mod de gîndire vizînd aplicarea principiului de unitate în emiterea directivelor informative, îl întîlnim și într-o notă a Ministerului Afacerilor Interne din acea perioadă care sublinia că, „*interese superioare de stat dictează ca toate organele de poliție ale statului să fie unificate, pentru a se putea realiza principiul de comandament unic în concepție și execuție, pe baza unei directive unice*" [13]) (subl. ns.).

---

[10]) Arhiva C.S.S., dos. Fond documentar, perioada 1930—1946, fila 92—117.
[11]) I b i d e m.
[12]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 3407, vol. 1, f. 347.
[13]) I b i d e m.

III

CU PRIVIRE LA CONȚINUTUL UNOR PLANURI GENERALE DE INFORMAȚII ȘI PLANURI DE CĂUTARE A INFORMAȚIILOR

Căutarea informațiilor a reprezentat în esență un sistem de coordonare a activității informative pe baza unui document fundamental cu caracter de directivă și anume, planul general de informațiuni, avînd ca principal instrument, planul de căutare a informațiilor.

Planul general de informațiuni era privit ca un document — directivă, menit a determina procurarea unor *multiple informații* necesare contracarării intențiilor și acțiunilor părții adverse. În acest sens se și preciza că „planul general de informațiuni are un *caracter permanent, îmbrățișează situația sub toate raporturile* și urmărește a preciza toate informațiile ce sînt necesare în tot timpul" [14]). (subl. ns.).

În ce privește planul de căutare, acesta era considerat un important document de informații. El constituia partea executivă a planului general de informații, întocmindu-se în baza directivelor sau obiectivelor fixate de acesta și cuprinzînd măsurile concrete de realizare. „La fiecare plan general corespunde un plan de căutare... acesta are drept scop a stabili modul *cum va trebui să se lucreze, pentru a se putea asigura culegerea informațiilor fixate prin planul general*... Este o lucrare de informații, concepîndu-se și redactîndu-se de către șeful organului respectiv de informații" [15]).

La întocmirea planului de căutare, pe lîngă obiectivele planului general — care constituiau baza întregii activități de căutare — se pornea și de la alte elemente bine precizate. De pildă, organele de informații militare aveau în vedere, între altele: *intențiile operative ale comandamentului ; situația inamicului ; anumite informații exprese care se solicitau a fi căutate ori verificate (în general cererile de informații ale altor unități) precum și prevederile planului anterior de căutare.* Pe această bază, *„șeful organului de informații face o judecată a situațiunei din punctul de vedere al modului cum trebuie organizată căutarea, fixînd punctele ce compun planul de căutare"* [16]). (sn.).

Planurile de căutare au cunoscut diferite forme, aproape fiecare organ dîndu-i o altă alcătuire. De pildă, planurile de căutare ale organelor de informații și contrainformații militare cuprindeau, ca structură, mai multe capitole, cele mai importante constituindu-le : misiunea informativă ; ideea de lucru informativ ; dispunerea mijloacelor de căutare.

Misiunea informativă preciza cele mai importante informații care trebuiau urmărite (rezultate din dispoziții superioare sau din nevoi de coordonare proprii).

Ideea de lucru informativ, determina direcțiile spre care se concen-

---

[14]) Instrucțiuni provizorii asupra informațiilor 1929, f. 21.

[15]) Ibidem, f.f. 24—23.

[16]) Ibidem.

trau cele mai multe mijloace de căutare, precizîndu-se domeniile concrete în care trebuiau căutate informaţiile şi cărora trebuia în activitatea informativă să li se dea precădere .Odată cu aceasta se stabileşte o anumită ordine de urgenţă în succesiunea căutării şi apoi a exploatării informaţiilor din domeniul stabilit.

Dispunerea mijloacelor, se referea la modul de utilizare a mijloacelor informative în procesul de căutare, potrivit importanţei direcţiilor ce reeşeau din informaţiile necesare a fi cunoscute.

Pentru o mai bună cuprindere a zonelor informative, se organiza o repartiţie a informaţiilor de cules pe mijloace informative, adică în accepţiunea timpului, pe cadrele şi agentura serviciului respectiv.

In stabilirea informaţiilor care trebuiau culese şi cuprinse în capitolul „Misiunea informativă", se luau în considerare doi factori necesari şi anume : *„situaţia existentă"* şi *„operaţiunea proiectată"*, indicîndu-se cu regularitate ca planurile de căutare a informaţiilor „să se bazeze pe datele şi concluziile din anul încheiat" [17]).

Prin urmare, se aveau în vedere şi anumite cerinţe, constînd în *„aşezarea şi gruparea mijloacelor de informaţie pe teren în aşa fel încît* să se poată lucra în cele mai bune condiţiuni şi să se poată realiza o *suprapunere* de cît mai multe mijloace de căutare pe direcţiunile şi pe zonele ce interesează mai mult ; *punerea în funcţiune a tuturor mijloacelor de informaţii*... „pentru a se putea obţine verificarea... aceleiaşi chestiuni prin cît mai multe informaţii. Căutarea informaţiilor este o operaţiune *care trebuie organizată metodic* pentru a se putea obţine rezultatele dorite" [18]) (subl. ns.).

Faptul *că se avea în vedere o coordonare în aşezarea şi gruparea tuturor mijloacelor — deci întrepătrunderea lor — în scopul obţinerii informaţiilor necesare, precum şi verificarea lor pe cît mai multe linii, ni se pare cît se poate de edificator*. Sînt idei sintetice, care relevă atît aspecte de metodă şi organizare cît şi de responsabilitate.

Latura de conducere în procesul activităţii de căutare a informaţiilor prezintă o importanţă aparte. In acest sens se şi subliniază că ea reprezintă *„activitatea principală a şefului organului de informaţii"*. Reflectînd o răspundere deosebită din partea comandantului, acestuia îi revenea rolul determinant în organizarea procesului de căutare. Dealtfel, documentele arhivistice definesc acest proces ca *„preocupare constantă a comandantului, care orientează pe şeful organului de informaţii asupra ştirilor care îi sînt necesare..."*, iar instrucţiunile asupra informaţiilor din anul 1943, vor ridica planul de căutare la nivelul unui *„act de comandament"* [19]) (subl. ns.).

In legătură cu evoluţia ideii de organizare a activităţii de căutare a informaţiilor la celelalte organe, ne vom opri asupra unor documente

---

[17]) Instrucţiuni provizorii asupra informaţiilor, 1929, f. 25.

[18]) I b i d e m, f. 20.

[19]) I b i d e m, f. 22.

care, deşi nu definesc acest proces în termenii consacraţi la care ne-am referit pînă acum, constituie germenii viitoarelor planuri de căutare.

În cadrul Siguranţei, încă într-o perioadă îndepărtată, au fost emise orientări centralizate asupra activităţii pe diferite probleme dinainte stabilite. Astfel, în anul 1935, într-un material, se analizează problemele de siguranţă ce au fost urmărite de către Secţia I-a din Inspectoratul (Corpul) detectivilor în cursul anului 1934. Documentul evidenţiază, între altele, preocupări de stabilire a unor obiective ale activităţii informative pe direcţii cît mai unitare. De pildă, primul obiectiv care a fost în atenţie, se referea la „chestiunile de ordin politic care privesc siguranţa de stat" [20]). Anticipînd conţinutul de mai tîrziu al planurilor generale şi de căutare a informaţiilor, acelaşi document cerea „ţinerea în evidenţă a întregii mişcări de extremă dreaptă", cu precizarea organizaţiilor şi partidelor considerate în această categorie, şi anume : „Garda de Fier", „Legiunea Arhanghelul Mihail" ; „Liga Apărării Naţional Creştine" ; „Blocul Cetăţenesc" şi „Liga Naţională Corporatistă", împreună cu „organizaţiile anexe ale acestor grupări" [21]). Al treilea obiectiv, în ordine, îl constituia „mişcarea studenţească", analizată însă prin prisma infiltrării elementelor legionare ce trebuiau urmărite. Se enumera în atenţia aparatului : „Acţiunea Uniunii Naţionale a Studenţilor Creştini Români" de sub preşedinţia lui Traian Cotigă membru al Gărzii de Fier din cuibul Axa, comandant legionar", „Centrul Studenţesc Bucureşti" de sub preşedinţia lui Gheorghe Furdui, ajutor de comandant legionar în Garda de Fier" [22]).

Celelalte obiective se refereau la : „Asociaţii cu caracter patriotic", „Organizaţii de combatanţi, foşti luptători şi I.O.V.", „Organizaţii de salariaţi publici", „Intelectuali liber profesionişti", „Organizaţii de salariaţi particulari", „Organizaţiuni economice", „Bancare", „Proprietari-chiriaşi", „Organizaţii feminine" şi „Diverse organizaţii profesionale" [23]).

Aşa cum se cunoaşte, Secţia II-a a acestui inspectorat de siguranţă a urmărit problema comunistă şi muncitorească. Deşi documentul respectiv nu face referire la aceasta, aşa cum vom constata din alte fonduri arhivistice, urmărirea problemei comuniste se afla însă între primele obiective ale activităţii represive ale siguranţei.

Desprindem aşa dar existenţa şi în cadrul acestui aparat, cu mult timp în urmă, a unor directive emise de la centru, care orientau în mod prestabilit activitatea în urmărirea anumitor curente şi organizaţii politice.

Faptul ni-l dovedeşte şi conţinutul rapoartelor informative asupra „stării de spirit a populaţiei", editate periodic de către Biroul de studii din cadrul Direcţiei Poliţiei de Siguranţă. Aceste rapoarte corespund aproape în întregime, ca structură, obiectivelor amintite.

---

[20]) Instrucţiuni provizorii asupra informaţiilor, 1929, f. 25.

[21]) Dosar Fond documentar M.A.I., perioada 1931—1934, f. 30.

[22]) Ibidem, f. 31. De menţionat că Liga Naţională Corporatistă se numea exact „Uniunea Naţională Corporatistă".

[23]) Ibidem.

In 1938, Prefectura Poliţiei Capitalei editează şi un buletin al activităţii sale pe acest an, din care rezulta orientarea dată pe anumite direcţii precum şi măsurile concrete întreprinse, cu prezentarea evoluţiei pe probleme. In legătură cu organizaţia legionară, se arăta că „prezenta cel mai mare pericol pentru siguranţa statului, erijind violenţa în mijloc de acţiune politică"..., fapt pentru care, la 21 aprilie 1938, un jurnal al Consiliului de Miniştri a dizolvat „partidul „Totul pentru Ţară", grupările „Arhanghelul Mihail" şi „Garda de Fier". Referindu-se la modul de lucru se arăta că, „din motive uşor de înţeles, aplicarea jurnalului amintit a trebuit să preceadă publicării lui" şi că în seara zilei de 17 aprilie, Serviciul Poliţiei Sociale a procedat — cu sprijinul întregului aparat poliţienesc — la arestarea fruntaşilor „Gărzii de Fier" din Capitală, acţiune ce „a fost executată simultan şi de poliţiile din ţară", fiind arestaţi în total 1 286 legionari. Se aminteşte în continuare de arestarea, judecarea şi împuşcarea lui C. Z. Codreanu, descoperirea tipografiei clandestine şi altele [24]).

In acest material sînt descrise şi măsurile de represiune luate împotriva organizaţiilor partidului comunist, unele publicaţii de propagandă apărute şi difuzate în acea perioadă, închiderea sediilor unor asociaţii muncitoreşti şi arestarea unor fruntaşi comunişti [25]).

Un sistem aparte de organizare a căutării informaţiilor îl întîlnim la organele de jandarmi. Inspectoratul General al Jandarmeriei difuza cu regularitate aparatului din subordine indicaţii concrete pe diferite linii de muncă asupra informaţiilor ce trebuiau căutate, prin ordine de informaţiuni. Iniţial se semnalau datele cu caracter deosebit ce se deţineau şi care trebuiau să se afle fie în atenţia întregului aparat, fie numai a celui dintr-un judeţ. In acest din urmă caz, legiunile de jandarmi aveau obligaţia de a emite şi ele la rîndul lor ordine de informaţiuni, pentru urmărirea aspectelor cu caracter local.

Prin promptitudinea şi frecvenţa lor, aceste ordine de informaţiuni pot fi considerate de fapt indicaţii de căutare, aşa cum au fost cele date de pildă, în problema legionară *).

Practica emiterii ordinelor de informaţiuni dovedindu-se utilă, a determinat generalizarea sistemului în cadrul acestor organe, astfel încît s-a ajuns la emiterea anuală pe plan central a unor ordine generale de informaţiuni şi la întocmirea pe plan local a planurilor de căutare a informaţiilor.

Unul din primele documente de ansamblu întocmit în acest sens, îl reprezintă *ordinul general de informaţiuni* nr. 1 din 13 ian. 1939, care stabilea „problemele ce interesau siguranţa statului, ordinea şi inte-

---

[24]) Arhiva C.S.S., Prefectura Poliţiei Capitalei, „Activitatea pe anul 1938", f. 10—13.

[25]) Ibidem.

*) Vezi documentul nr. 1.

resele publice", care formau obiectul „acţiunii de căutare ce trebuia desfăşurată de către toate organele de jandarmi" [26]).

Urmărind o anumită sistematizare, documentul stabilea un cadru general compus din mai multe obiective, ce erau descrise astfel : starea de spirit a populaţiei, curente politico-sociale extremiste sau cu tendinţe extremiste, spionaj, trecerea frauduloasă a frontierei, alte acţiuni subversive care interesează siguranţa statului, ordinea şi interesele publice, sectele religioase, propaganda şi contrapropaganda, informaţiuni din ţările vecine şi diverse (falsuri de monede şi bancnote, comori şi obiecte antice descoperite [27]).

Pentru fiecare din obiectivele enunţate se dădeau şi indicaţii asupra informaţiilor ce trebuiau căutate. Astfel, privitor la „starea de spirit a populaţiei", se indica să se obţină informaţii despre orice manifestare cu caracter de colectivitate (întruniri, mişcări de propagandă de orice natură, acţiuni subversive şi în general orice acţiuni care „neliniştean" o grupare de cetăţeni etc."), cerindu-se să se stabilească şi să se raporteze concret „data şi locul unde au avut loc, numărul participanţilor, din ce organizaţie fac parte, cine sînt conducătorii acţiunilor, prin ce mijloace acţionează, care sînt principalii colaboratori, propagandişti sau instigatori şi rezultatul de moment asupra populaţiei" [28]). O atenţie sporită se acordă cetăţenilor „cu situaţiuni speciale în angrenajul statului" înţelegînd prin aceştia pe diverşii funcţionari publici, despre care se cerea cu insistenţă obţinerea unor informaţii privitoare la eventuala „propagandă dăunătoare Siguranţei Statului sau provocarea de nemulţumiri populaţiei" [29]).

Trebuie remarcat că obiectivul „stării de spirit a populaţiei" îl vom întîlni în aproape toate planurile generale de informaţiuni şi de căutare a informaţiilor, desigur în formulări diferite, *ceea ce ne determină să constatăm o anumită asemănare ca idee şi sferă de lucru între obiectivul sus-menţionat şi activitatea de supraveghere generală.*

Un obiectiv aparte se referea la „Curentele politico-sociale extremiste", avînd ca subdiviziuni „Acţiunea curentelor de dreapta şi extremă dreaptă", în care se enumerau „acţiunea hitleristă" şi „mişcarea legionară", ce trebuiau îndeaproape supravegheate informativ pentru a stabili : întrunirile, manifestările, participanţii, conducătorii, materialul de propagandă, atentatele sau actele de teroare încercate ori săvîrşite etc.

In această categorie a curentelor politico-sociale „extremiste" se includea şi „acţiunea comunistă", cerindu-se a se stabili forma de organizare, activitatea, răspîndirile materialelor de propagandă, întrunirile, propagandiştii, membrii agitatori, actele de sabotaj etc. [30]).

Reţinem, ca un aspect aparte, că în acea perioadă a dictaturii

---

[28]) Dosar Fond documentar privind instrucţiuni şi măsuri informative ale organelor de jandarmi, f. 4—13

[29]) I b i d e m.

[30]) I b i d e m.

carliste, erau cuprinse în sfera de preocupări informative şi fostele partide burgheze de centru (P.N.L., P.N.Ţ. şi agrarian) interzise prin decret lege.

Capitolul privitor la urmărirea acţiunilor de spionaj cuprindea un mod destul de simplist de tratare. Se dădeau numai unele indicaţii de a se semnala asemenea încercări, interzicîndu-se însă cu desăvîrşire oricărui organ să efectueze urmăriri, cercetări sau arestări. Explicaţia consta în faptul că aceste probleme erau de competenţa Serviciului Special de Informaţii, precum şi a organelor de informaţii şi contrainformaţii militare ale M.St.M. şi ale Siguranţei.

In baza acestui plan general de informaţiuni, care stabilea în mod sintetizat principalele direcţii de activitate, legiunile de jandarmi îşi întocmeau propriul lor plan (general) de informaţii, difuzîndu-l aparatului subordonat pentru executare. Secţiile şi posturile de jandarmi erau obligate să-şi întocmească anual *„planuri de activitate informativă"*, care cuprindeau obiectivele şi sarcinile ce urmau a fi executate în cursul unui an pe teritoriul respectiv. Pentru fiecare problemă informativă din planul general, se sintetizau aspectele principale ale anului expirat, redactîndu-se şi o concluzie finală. In acest document se menţionau şi problemele existente în planul general, care nu se manifestau în acel an pe plan local, menţionîndu-se concluzia anului anterior. Pe măsură ce apăreau unele aspecte, aceste obiective erau dezvoltate în plan cu evoluţia lor, formînd obiectul activităţii informative. Esenţialul consta în asigurarea menţinerii atenţiei asupra tuturor obiectivelor.

Pe plan teritorial se *întocmeau şi planuri de căutare a informaţiilor*. La prima vedere s-ar putea crede că acestea repetau planurile de activitate informativă, dar în realitate lucrurile nu se prezentau astfel. Planurile de căutare reprezentau *un mod cît mai concret posibil de organizare şi de evidenţă a căutării informaţiilor în mediile proprii unui teritoriu local*. Pentru o imagine cît mai exactă, vom arăta că structura unui asemenea plan cuprindea doar anumite capitole (stabilite prin ordinul general de informaţiuni) şi anume: *problema informativă ce preocupă organul de căutare* şi situaţia problemei pe teritoriul respectiv; *locul de căutare a informaţiilor, persoanele de supravegheat* în legătură cu problema; *cine se însărcinează cu căutarea şi ce trebuie să facă organul sau agentul însărcinat cu căutarea; legăturile şi modul de căutare a informaţiilor culese*; numărul şi data planului de lucru ce s-a întocmit sau eventual ordinul superior pe baza căruia s-a dat; dosarul, fila şi numărul cu care s-a clasat chestiunea, cu rezultatul investigaţiilor [31]). Prin urmare, rezultă un mod judicios de cuprindere a problemelor şi o repartizare atentă a forţelor şi mijloacelor.

Prin ordinul general de informaţiuni se aduceau în acelaşi timp *precizări cu privire la caracterul şi scopul planului de căutare a informaţiilor*. Astfel, se stabilea că în cadrul acestuia, se vor trece *numai problemele informative ce se manifestă pe teritoriul respectiv şi a căror activi-*

---

[31]) Instrucţiuni şi măsuri informative ale organelor de jandarmi, perioada 1938—1947, f. 12.

tate o semnalează organele de căutare *prin notele informative*. Fiind prin excelență un document de lucru cît mai concret și operativ, în ordinul general de informațiuni se arăta că: „*planul de căutare se completează pe măsură ce activitatea informativă se dezvoltă*...", iar „de cîte ori este nevoie, în planul de căutare *vor fi trasate concluziuni parțiale care impun hotărîri imediate asupra organizării căutării ce trebuie întreprinsă de îndată asupra unei zone sau punct oarecare*..." [32]). De asemenea și în acest document se întocmeau obligatoriu „concluzii generale rezultate din ansamblul faptelor petrecute și care se refereau la aceeași problemă informativă pe o perioadă de timp mai îndelungată". La sfîrșitul anului se efectua o *recapitulare a concluziilor de la fiecare problemă care constituia baza pe care se sprijinea activitatea informativă a anului următor*.

Direcția Generală a Poliției emite în anul 1942 primul ordin general de informațiuni, fixînd „obiectivele" activității informative pe acest an, care se refereau la: „populația urbană română; populația urbană minoritară și supușii străini; diverși cetățeni cu situațiuni speciale în angrenajul statului (funcționarii statului, județelor și comunelor): funcționarii particulari, liberi profesioniști și alți intelectuali, pensionarii statului, comercianții, industriașii, meseriașii, muncitorii, lucrătorii etc." [33]).

Erau indicate de asemenea ca obiective: „curente politico-sociale, sectele religioase, spionajul, terorismul, sabotajul, alarmismul și defetismul, precum și starea de spirit a personalului polițienesc" [34]), ultimele desigur simptomatice pentru situația de nesiguranță și neîncredere care domnea în acea perioadă peste tot, inclusiv în cadrul acestui aparat.

Așa cum constatăm, era o enumerare cu totul generală. Pentru fiecare „obiectiv", în ordin se explica ce anume trebuie să se aibă în vedere în cadrul urmăririi, însă tot în același mod, general. De pildă, referitor la „populația română și cetățenii cu situațiuni speciale" se indica o supraveghere „din punct de vedere național, politic, economic, cultural și moral(?), în legătură cu marile probleme ale neamului și ale zilei".

Unele elemente mai nuanțate se aduceau cu privire la sectele religioase arătîndu-se că acestea „vor fi supravegheate cu energie, în funcție de idea că la adăpostul unor noțiuni religioase de suprafață se produce în fond o destrămare spirituală a neamului" [35]).

In același sens erau supravegheate și sectele „tolerate", stăruind ca „funcționarea lor să corespundă cu absolută strictețe condițiunilor prevăzute în autorizațiunile acordate" [36]).

In tratarea problemelor avînd un caracter mai deosebit, așa cum sînt cele referitoare la spionaj, terorism, sabotaj, rebeliune etc., se remarcă de asemenea lipsa unor indicații de linie mai concrete. Pentru

---

[32]) Ibidem.

[33]) Dosar Fond documentar C.S.S., perioada 1931—1946, f. 330.

[34]) Ibidem.

[35]) Ibidem, f. 334.

[36]) Ibidem, f. 335.

acțiunile de spionaj se stabileau în general norme restrictive de acțiune, rolul poliției în acest domeniu fiind în general limitat, ca și cel al organelor de jandarmi. Astfel, se preciza că „orice funcționar polițienesc, care descoperă existența unui început de spionaj este obligat să raporteze cazul imediat și direct organului superior, fiind cu desăvîrșire interzis funcționarilor de orice categorie de a face acte de inițiativă, de a proceda la urmăriri înainte de a primi instrucțiuni din partea inspectoratului" [37]).

Ordinul cuprindea însă unele indicații legate de organizarea procesului informativ, din care reținem ca element de principiu „*acoperirea teritoriului fiecărui organ informativ cu elemente de informație, al căror dispozitiv și a căror activitate trebuie dezvoltată metodic și gradat, potrivit importanței și caracterului problemei urmărite*" [38]). (subl. ns.).

În scopul dirijării acțiunii informative și a centralizării rezultatelor, formațiunile de poliție elaborau pentru fiecare problemă existentă pe teritoriul respectiv, documente similare planurilor de căutare a informațiilor, denumite planuri informative. Acestea trebuiau să se bazeze pe „concluziunile rezultate din anul încheiat" și să cuprindă : „zonele în care se dezvoltă acțiunile ; intensitatea acțiunilor subversive în fiecare zonă ; mijloacele de acțiune cu care se lucrează ; identificarea propagandiștilor capabili de acte de violență și teroare, *stabilind mijloacele de supraveghere informativă și modul de manevrare a acestora*" [39]).

În același document găsim o seamă de referiri interesante cu privire la necesitatea creerii unor condiții pentru buna desfășurare a acțiunii de culegere a informațiilor. Astfel, se insista în mod deosebit asupra *capacității organelor de căutare*, care trebuiau să „*cunoască precis și complet problemele ce urmăresc, metodele de lucru ale organizațiilor clandestine diriguitoare și aspectele diverse ale manifestațiunilor lor în teren*" [40]).

Întrucît la acea dată organizarea activității de căutare a informațiilor în cadrul poliției era în stadiul de început, continuau să se manifeste însemnate lacune privitoare la calitatea informațiilor obținute. Constatîndu-se că se raportează un mare număr de informații fără valoare, iar altele complet neverificate, se atrăgea atenția supra *pregătirii aparatului*, ca factor esențial în desfășurarea cît mai calificată a activității informative. „*Această pregătire este absolut necesară pentru funcționarea unei acțiuni informative serioase, care trebuie să se bazeze pe discernămîntul capabil a percepe și elimina instictiv fantezia și zvonul fără temei și a reține informațiile ce pot avea bază reală și care trebuie urmărite și raportate*" [41]).

În acest document se conturează unele din avantajele aplicării sistemului căutării informațiilor și anume, *posibilitatea unor verificări multilaterale pe mai multe linii privind aspectele cele mai esențiale și care*

---

[37]) Ibidem.

[38]) Ibidem, f. 306

[39]) Ibidem.

[40]) Ibidem.

[41]) Ibidem.

prezintă interes operativ, arătîndu-se că „numai informațiile încadrate în real și posibil trebuiesc reținute și raportate, *pășindu-se concomitent la verificarea lor pe întreg teritoriul* organului care raportează informația... Numai prin acest mod de producere, informația transmisă prezintă seriozitatea discernămîntului..., *fiind verificată în raza întregii competințe teritoriale*..., ea va cuprinde astfel o valoare reală și bine conturată" [42]) (subl. ns.).

Rezultă implicit și un alt element util și anume, *posibilitatea organizării căutării la nivelul întregului teritoriu*, ieșirea din cadrul strîmt, limitat al acțiunii individuale, coordonarea măsurilor, dirijarea forțelor și a mijloacelor pe spații cît mai largi. Un asemenea sistem permitea conturarea unei imagini cît mai exacte asupra fenomenului operativ și o promptitudine de contracarare mult evoluată.

Considerîndu-se pe bună dreptate că problemele informative nu pot fi urmărite în general izolat, ele aflîndu-se într-un anumit sistem de legătură greu de separat, materialul sublinia că „fiecare problemă informativă de pe teritoriul formațiunii respective va fi urmărită atît independent, *cît și în legătură cu restul problemelor existente sau care se vor ivi ulterior și care în general formează un grup* sau un tot, greu de dislocat, de tratat aparte" [43]). (subl. ns.).

*

* *

În cele descrise pînă acum, am încercat să arătăm ce a reprezentat în esență concepția de căutare a informațiilor, unele din elementele sale meritorii și de tradiție. De asemenea, pe parcursul materialului am consemnat unele aspecte de organizare și sistem, subliniind și anumite limite de ordin metodologic, determinate în principal de faptul că aceste documente nu au marcat o anumită succesiune, care să ne permită generalizări mai evidente.

> *N. B.* Supunem atenției cititorului două documente care au jalonat în ani diferiți (1929, 1943) procesul de căutare a informațiilor (vezi documentele nr. 2 și 3) nu cu intenția de a le oferi drept model, ci pentru a se putea cunoaște de la sursa nemijlocită concepția unor organe de ordine și informații din trecut cu privire la planificarea căutării informațiilor.

---

42) Ibidem, f. 337

43) Ibidem, f. 333.

Agentura Serviciului Secret de Informații Român

Lt. col. NICOLAE MEIANU
— cercetător științific —

După completarea aparatului cu personal cît mai corespunzător, Serviciul Secret și-a îndreptat atenția și spre crearea unei agenturi puternice. Fără o asemenea armă, deși fiecare salariat al său era obligat să culeagă informații, nu se putea pătrunde în cele mai tainice domenii. Cu toată alegerea și specializarea angajaților, aceștia nu ar fi reușit în nici un caz să suplinească aportul ce putea fi adus de o rețea informativă bine pusă la punct. Astfel de considerente au determinat atenția ce s-a acordat ulterior acestei probleme.

După cum am subliniat și în studiul anterior, ce se referea la personalul Serviciului Secret (studiu publicat în volumul IV din culegerea de „Studii și Documente"), o parte dintre angajații acestui aparat, purtau denumirea de „agenți informatori". Întrucît și persoanele folosite în rețeaua informativă purtau denumirea tot de „agenți informatori", pentru o delimitare între unii și alții, precizăm că acestora din urmă li se mai spunea și „agenți informatori propriu-ziși". Desigur, între „agenții informatori" angajați ai Serviciului Secret, care erau cadre ale acestui aparat și „agenții informatori propriu-ziși", ce făceau parte din agentură, exista o deosebire radicală. Nu se confundau ca poziție și sarcini.

Agenții informatori propriu-ziși nu erau angajați ai Serviciului Secret, ci erau recrutați să sprijine Serviciul Secret pe bază de „convingere" sau în mod „constrîns". Aceștia, pentru informațiile culese, erau totuși remunerați cu o anumită sumă lunar sau periodic, în raport de datele furnizate.

Tot pentru a se deosebi unii de alții „agenții informatori" angajați ai Serviciului Secret, mai purtau denumirea și de „agenți oficiali", iar agenții informatori propriu ziși de „agenți secreți (oculți)". [1]).

---

[1]) Biblioteca C.S.S., C. Brezoescu, „Enciclopedie în domeniul informativ", fila 13.

Agenţii oficiali, în raport cu misiunile ce le aveau de îndeplinit, puteau fi cunoscuţi de către un cerc restrîns de persoane ce îndeplineau anumite funcţii pe linie de serviciu, de stat etc., pe cînd agenţii secreţi (oculţi) nu puteau fi cunoscuţi „nici ca persoană, nici ca misiune".[2]) de alte persoane, decît de acei cu care ţineau legătura, iar uneori nici de către aceştia.

Agenţii oficiali, ca personal al Serviciului Secret, erau oameni specializaţi în activitatea informativă, aveau obligaţia îndeplinirii misiunilor ce le fuseseră încredinţate, puteau fi traşi la răspundere pentru modul cum acţionau, pentru îndeplinirea necorespunzătoare sau eşecul unei acţiuni etc., pe cînd „agenţii secreţi" (oculţi), ca „sprijinitori" ai acestui aparat, în astfel de situaţii cel mult puteau fi îndepărtaţi din agentură. Oficial, nu se putea lua împotriva lor nici o măsură. Aceasta nu înseamnă însă că nu se găseau alte mijloace de a fi traşi la răspundere, atunci cînd situaţia o impunea.

„Agenţii secreţi" ce compuneau reţeaua informativă a Serviciului Secret, despre care vom vorbi în studiul de faţă (pînă în anul 1945), erau împărţiţi în mai multe categorii, ca : agenţi informatori propriu-zişi observatori, ficşi, incidentali, locali, mobili, temporari, voluntari, propagandişti, cercetaşi, sedentari, de rezervă etc.

Agenţii informatori „observatori", aveau ca misiune generală să observe peste tot, în cercul lor de prieteni, de cunoscuţi, în cadrul întreprinderilor sau instituţiilor unde lucrau, dacă se iveau fapte sau indicii contrare ordinei de stat burgheze. Unii dintre aceştia erau îndrumaţi să urmărească „viaţa extraprofesională a diferitelor persoane ce deţin (ce deţineau – n.n.) funcţiuni importante, care prin forţa funcţiei lor deţin sau manipulează secrete, documente sau produse secrete"[3]). Urmărirea acestei categorii de persoane se făcea însă cu scop preventiv. Agentul observator trebuia să descopere „relaţiile, societăţile ce frecventează (persoana în cauză – n.n.), legăturile şi slăbiciunile sale... în scop de a o feri tentaţiilor sau curselor întinse de elementele ce lucrează conspirativ (adică agenţii serviciilor de spionaj străine –n.n.) şi a o preveni"[4]). Iată deci un element demn de reţinut, interesant chiar. Urmărirea nu se făcea numai în scopul descoperirii agenţilor spionajului străin şi depistării acelora ce le furnizau cu ştiinţă sau fără ştiinţă date şi secrete de stat, ci în primul rînd de a preveni asemenea acţiuni. Astfel de informatori au fost recrutaţi îndeosebi în obiectivele economice care veneau în contact cu firmele străine.

O altă categorie de agenţi informatori observatori, erau însărcinaţi cu misiuni speciale de o parte şi de alta a frontierelor ţării. Adică,

---

[2]) Idem.

[3]) Biblioteca C.S.S., C. Brezoescu, „Enciclopedie în domeniu informativ", fila 16.

[4]) Ibidem.

de a culege informaţii asupra statelor vecine, privind eventuale amplasări de trupe la graniţa noastră, strecurarea de agenţi etc.

Agenţii informatori „incidentali". Această categorie de agenţi a fost folosită, în special, în timpul celui de-al doilea război mondial cînd se cerea ca anumite informaţii cu caracter operaţional să fie verificate de urgenţă. In astfel de situaţii erau atrase la colaborare, pentru moment, o serie de persoane ce aveau cunoştinţă sau posibilităţi de pătrundere în mediile unde se impunea. Informatorii incidentali erau atraşi în vederea executării unor misiuni, fie în mod conştient, cînd li se punea problema direct, fie inconştient cînd erau antrenaţi la o astfel de activitate sub un pretext oarecare.

Agenţii informatori „locali". Era categoria de agenţi informatori cea mai numeroasă. Ea cuprindea agenţii care acţionau într-o anumită localitate, loc de muncă şi domiciliu. Informatorii locali desfăşurau activitate informativă cu caracter multilateral urmărind acţiunile desfăşurate de către partidele politice existente în localitatea în cauză, actele de sabotaj, starea de spirit a populaţiei etc. Ei se foloseau în culegerea de informaţii de : rude, cunoscuţi etc., fără ca aceştia să aibă vreo cunoştinţă despre îndeletnicirea lor. Agenţii informatori locali erau îndrumaţi să pătrundă cît mai mult în rîndul organizaţiilor şi grupărilor politice amintite şi în special în cadrul mişcării comuniste şi muncitoreşti. Unii dintre aceştia, erau dirijaţi să urmărească cadrele de conducere ale Partidului Comunist Român şi Partidului Social Democrat. Aşa a fost cazul informatorului „Zaharia", care încă de prin anul 1938, fusese însărcinat de către Nichy Ştefănescu, adjunctul lui Moruzov, să-l urmărească pe Lucreţiu Pătrăşcanu. In acest scop, în luna decembrie 1938, „Zaharia", împreună cu o prietenă a sa, s-a deplasat la Vila „Zamora" din Predeal unde se găsea Pătrăşcanu cu domiciliul forţat. Vizita urma să se facă sub pretextul, că el, „Zaharia" a venit să-l „felicite" cu ocazia sărbătorilor de crăciun. Alibiul ales nu s-a dovedit prea fericit, lucru de altfel sesizat imediat şi de către informator.

„Pătrăşcanu cînd m-a văzut a rămas surprins, fapt ce m-a sensibilizat — arată ceva mai tîrziu „Zaharia" — eu ştiindu-mă cu musca pe căciulă şi bănuind că poate ştie ceva, că sînt informator. Din această cauză nici n-am rămas mult" [5]).

Sigur, evlavia lui „Zaharia" pentru „sărbătorile creştineşti" a fost destul de deşuchiată. Deplasarea de la Bucureşti numai pentru atîta lucru (mai ales că el nici nu respecta astfel de sărbători, fiind de naţionalitate evreu) a trezit încă de la început suspiciuni.

Alţi agenţi informatori din această categorie au reuşit să se infiltreze chiar în unele organizaţii locale sau centrale ale clasei muncitoare. Aşa a fost cazul numitului Ady Ladislau care în zilele noastre reuşise să ajungă în înalta demnitate de adjunct al ministrului Afacerilor Interne. Acesta furnizase informaţii atît Siguranţei cît şi Serviciului Secret.

---

[5]) Ibidem, fila 17.

Agenţii informatori „mobili", făceau parte din acea categorie de agenţi „care prin legăturile, cunoştinţele, meseria" [6]) şi aptitudinile ce le aveau, puteau „executa misiuni informative în mai multe localităţi, obiective şi medii (comis-voiajori, negustori ambulanţi, artişti, scamatori... ziarişti etc." [7]). Această categorie de informatori, n-a fost folosită numai în interiorul ţării, ci antenele ei au fost îndreptate îndeosebi pentru culegerea de informaţii din afară. Acestei ultime laturi Serviciul Secret i-a acordat o mare atenţie. De aci şi preocuparea de a se găsi şi recruta cît mai mulţi informatori de acest gen. Un astfel de informator a fost şi numitul „L", de profesie negustor, domiciliat în Serbia [8]). Agenţii informatori mobili au fost recrutaţi şi din alte categorii de persoane, în afara celor indicate mai sus, cum ar fi de pildă : pescari din delta Dunării, marinari de pe unele vase româneşti şi străine etc. „Cît am lucrat la Drencova şi Orşova — arăta — Orghidan Nicolae, fost agent rezident al S.S.I.-ului în aceste porturi — am avut următorii informatori : S. C., cetăţean sîrb, comandantul vasului «S» sub pavilion german ; A. P., cetăţean sîrb, comandantul vasului «K» sub pavilion german ; A, cetăţean sîrb, comandant secund pe vasul «D» sub pavilion german" [9]) etc. Aceştia cu ocazia deplasărilor ce le făceau pe Dunăre intrau în posesia a o serie de informaţii pe care apoi, cînd ajungeau în porturile amintite, le predau omului de legătură al Serviciului Secret. Informatorii mobili erau instruiţi ca în interior să culeagă, de regulă, informaţii cu caracter general privind starea de spirit a populaţiei, pulsul economic într-o regiune sau alta a ţării, intenţiile diferitelor grupări politice, descoperirea eventualilor spioni care căutau să culeagă date din domeniul economic, politic şi social etc. Cei care acţionau peste hotare trebuiau să culeagă date şi informaţii prin observare directă, prin folosirea presei şi publicaţiilor editate în ţara cu care veneau în contact, prin exploatarea în orb a interlocutorilor, precum şi prin alte mijloace, despre problemele ce intereseau în mod direct sau indirect statul român.

Agenţii informatori „obligaţi". În această categorie erau „încadraţi" (simbolic vorbind) acei informatori care erau constrînşi să lucreze cu Serviciul Secret. Obligaţia de a lucra cu Serviciul Secret era fie „materială", fie „morală". Materială era atunci „cînd (agentului n.n.) i s-au dat bani pe care nu-i putea rambursa" [10]). Morală, se socotea în acele cazuri cînd informatorul fără să-şi dea seama, a fost atras în mrejele colaborării cu Serviciul Secret, „aducînd material... ce i-a fost retribuit sub o formă oarecare, i s-au găsit sau se cunosc fapte compromiţătoare... etc." [11]). Prin acest procedeu au fost atrase în agentura Serviciului Secret atît persoane din interiorul ţării, în special unii dintre membrii diferitelor organizaţii şi

---

[6]) I b i d e m, fila 17.

[7]) I b i d e m.

[8]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 904, vol. 1, fila 194.

[9]) Arhiva C.S.S., dos., F.A. nr. 20 904, vol. 2, fila 20.

[10]) Biblioteca C.S.S., C. Brezoescu „Enciclopedie în domeniul informativ", fila 17.

[11]) I d e m, fila 17

grupări politice, cît și persoane de peste hotare, cetățeni ai diferitelor state străine. Recrutarea unor astfel de informatori a constituit însă o metodă secundară și nu principală. Informatorii obligați nu totdeauna prezentau suficientă încredere. Așa s-au petrecut lucrurile cu agentul informator „Domnul I" care „a fost descoperit că joacă un rol dublu lucrînd și pentru S.S.I. și pentru" [12]) o putere străină.

Agenții informatori „temporari". Această categorie de agenți, se aseamănă mult cu informatorii incidentali care de obicei erau recrutați pentru îndeplinirea unei singure misiuni informative, după care se înceta legătura cu ei. Față de aceștia însă, informatorii temporari se deosebeau prin faptul că puteau fi folosiți în rezolvarea mai multor acțiuni. Puteau fi întrebuințați un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, avîndu-se ca criteriu priceperea și posibilitățile fiecăruia. Pentru serviciile aduse, ei erau recompensați „sub diverse forme materiale sau morale" [13]). Serviciul Secret a folosit astfel de informatori ori de cîte ori nevoile informative au cerut.

Agenții informatori „voluntari", erau acei informatori care își ofereau serviciile aparatului informativ în mod voluntar sau la propunerea unui angajat al acestuia, „dintr-un sentiment patriotic, ideologic, religios etc" [14]). În timpul celui de-al doilea război mondial au existat numeroase cazuri de acest fel, în special în Ardealul de Nord și apoi pe timpul operațiunilor militare îndreptate împotriva Germaniei naziste. Informatorii voluntari care sprijineau în acele condiții organele informative românești, de regulă nu pretindeau și nici nu vroiau să primească vreo recompensă. Ei considerau această acțiune ca o datorie față de țară. Sigur, această categorie nu cuprindea numai astfel de elemente cinstite, dornice să-și sprijine poporul împotriva ocupanților, în ea s-au mai găsit și altfel de „agenți informatori voluntari", care în decursul anilor și-au oferit serviciile organelor informative burgheze, în scopul trădării intereselor celor împilați. Așa a procedat de pildă numitul Soltinschi, fost inginer și apoi director al minei de cărbuni din Cozla (Caraș Severin) care în perioada anilor 1941–1944, se oferise să furnizeze Serviciului Special de Informații date „în legătură cu starea de spirit a muncitorilor de la mina" [15]) pe care o conducea.

Agenții informatori „propagandiști". Astfel de agenți informatori Serviciul Secret și i-a creat mai tîrziu față de alte servicii informative străine. Rostul creerii acestora s-a impus în special în urma acțiunilor întreprinse de către serviciile de spionaj germane, iredentist maghiare și altele, care, după primul război mondial și îndeosebi în preajma celui de al doilea, trimiseseră în România o întreagă pleiadă de asemenea informatori, ce răspîndeau știri false, alarmante, menite să creeze panică în

---

[12]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 714, vol. 1, fila 20 (verso).

[13]) Biblioteca C.S.S., C. Brezoiescu, „Enciclopedie în domeniul informativ", fila 18.

[14]) I d e m.

[15]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 004, vol. 1, fila 103 (verso).

rîndul populației. Ca o contramăsură, Serviciul Secret și-a creat și el o astfel de rețea pe care a dirijat-o să acționeze îndeosebi în partea de nord a țării, unde trebuia să combată, prin metode specifice, iredentismul hortist maghiar. Acțiunea s-a desfășurat din plin pînă la intervenirea odiosului dictat de la Viena.

Agenții informatori „cercetași". O altă categorie de agenți informatori folosită de către Serviciul Secret, a fost informatorii cercetași. Aceștia erau agenți trimiși cu diferite misiuni informative peste hotare. Ei au fost folosiți atît în timp de pace cît și în timp de război. Spre deosebire de ceilalți, informatorii cercetași erau în prealabil mult mai temeinic instruiți. Ei erau pregătiți asupra tehnicii culegerii informațiilor, asupra modului cum să le transmită centrului, cum să se comporte, cum să acționeze în diverse situații etc. Unii dintre aceștia erau pregătiți și dotați cu aparate de radio emisie-recepție cu ajutorul cărora trebuiau să transmită datele culese. Agenții cercetași aveau misiunea să culeagă informații în special cu caracter militar și pe cît era posibil economice și cu caracter general. În timp de pace aceștia erau trecuți peste graniță prin diferite procedee : clandestin, sub acoperirea de „vizitatori la rude", „turiști", ca „membri în diferite delegați" etc. În timp de război, marea lor majoritate erau trecuți dincolo de linia frontului prin parașutare. Dacă situația frontului permitea, se mai foloseau și alte mijloace, în raport de posibilități și de locul unde se găsea stabilizat vremelnic frontul : în localități, păduri sau munți. Informatorilor cercetași pe lîngă o pregătire de specialitate temeinică li se cerea să cunoască bine și limba țării unde erau trimiși, obiceiurile, portul etc. ; trebuiau să acționeze în așa fel încît prezența lor într-o localitate sau alta să nu dea de bănuit. Se mai cerea de asemeni să fie oameni curajoși, abili și să prezinte suficientă încredere că nu vor divulga părții adverse misiunea primită. Serviciul Secret a folosit, atît în timp de pace cît și în perioada celui de-al doilea război mondial, în mod intens această categorie de informatori.

Agenții informatori „sedentari", erau informatorii atrași la colaborare de către angajații Serviciului Secret, pe teritoriul unor state străine din rîndul cetățenilor acestora. De pildă, Vestenian Constantin, fost agent rezident al S.S.I., în porturile Drencova și Moldova Veche în anii 1941–1942, în repetatele sale treceri peste frontieră a recrutat în țara vecină, printre alții, pe numitul „P. A., fost ofițer activ", și pe numitul „J." care deținea funcția de primar al „comunei D..." [36]). În același mod au procedat și alți angajați ai Serviciului Secret. După recrutare, informatorii sedentari erau dați în legătura rezidenților Serviciului Secret existenți în țara respectivă sau se ținea legătura cu ei direct prin angajații ce îi recrutaseră. Legătura și într-un caz și în altul se putea ține atît personal cît și prin metoda impersonală. Astfel de agenți informatori recrutați în scopul pătrunderii în anumite obiective din țara ce se afla în atenția Serviciului Secret

---

[36]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 904, vol. 1, fila 194.

Român, au constituit una din sursele cele mai importante de informare ale acestui aparat.

Agenţii informatori „de rezervă". Aceşti informatori au fost recrutaţi şi pregătiţi în tainele activităţii informative în special în timpul dictaturii militare fasciste antonesciene. Serviciul Special de Informaţii a desfăşurat o intensă activitate pe frontul de est în această direcţie. „Echipa mobilă a agenturii frontului de Est — arată într-o declaraţie a sa Dumitru Răşcanu, fost agent principal în Serviciul Secret (şi apoi Serviciul Special de Informaţii) — a recrutat şi instruit agenţi informatori la Centrul Odesa şi Chişinău, precum şi la subcentrul şi rezidenţele care depindeau de aceste centre, pe care i-a lăsat cu misiuni pe teritoriul eliberat de armata sovietică" [17]). Scopul creerii acestei categorii de agenţi se subînţelege aproape de la sine. Imediat după ocuparea teritoriului de către trupele adverse ea trebuia să intre în acţiune, să transmită informaţii despre concentrările de forţe, despre intenţiile celeilalte părţi, despre eventualele pregătiri de atac etc.

Agenţii informatori de rezervă erau supuşi în prealabil unei pregătiri multilaterale asupra modului cum urmau să acţioneze. Agentul principal S.S.I. Dumitru Răşcanu, de care am amintit mai sus, referitor la acest aspect preciza că : „o parte din agenţii informatori ce au fost recrutaţi pe teritoriul cotropit au fost aduşi în ţară, odată cu retragerea frontului germano-român... încartiruiţi în comunele şi satele din apropierea comunei Joiţa, unde au fost instruiţi de felul cum trebuie să culeagă informaţiile şi să le transmită" [18]). Deci, după cum se poate observa, agenţii de rezervă nu erau recrutaţi de ori unde, ci de regulă dintre locuitorii unui anumit teritoriu, urmînd ca apoi să fie lăsaţi să lucreze tot pe raza acestuia. Sigur, nu trebuie înţeles că informatorii de rezervă se recrutau numai în caz de război şi numai de pe teritoriul pe care la un moment dat se desfăşurau operaţiuni militare. Aceasta era numai una din situaţii. De obicei, orice serviciu informativ prevede că în caz de război e posibil ca o parte din teritoriul ţării, mai mare sau mai mică, să cadă vremelnic sub ocupaţia inamicului. Asemenea fenomene nu sînt excluse. De aceea se şi trece încă din timp de pace la crearea unei întinse reţele de informatori de rezervă pe teritoriul propriu.

Informatorii de rezervă, instruiţi şi pregătiţi din vreme, înainte de a se ajunge la situaţia amintită, sînt dotaţi cu aparate radio-emisie-recepţie cu ajutorul cărora în caz de necesitate pot intra de îndată în legătură cu organul informativ respectiv. În prealabil ei sînt instruiţi asupra modului cum să mînuiască aceste aparate, cum să folosească cifrul etc. Crearea unei astfel de reţele de „rezervă" constituie un mijloc important de prevedere pentru fiecare stat. În primul război mondial, cînd o parte din teritoriul României a fost cotropit de trupele Puterilor Centrale, ţara noastră a avut mult de suferit din lipsa unei astfel de prevederi.

---

[17]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 16 175, vol. 1, fila 50.
[18]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 16 175, vol. 1, fila 50.

*

Categoriile de agenți informatori amintite mai înainte nu au fost instituite prin vre-un act normativ, ci ele s-au conturat în decursul anilor. S-au încetățenit în mod cutumiar în vocabularul acelora ce desfășurau activitate informativă, pentru că, trebuie reținut faptul că aceste denumiri nu erau folosite numai de către Serviciul Secret (denumit din anul 1940 Serviciul Special de Informații), ci și de către celelalte organe cu profilul asemănător (Siguranță, Secția a II-a a M.St. M. și Jandarmerie). Această clasificare, deși nu era oficială, și-a avut la timpul respectiv importanța sa. Organul informativ cunoscînd ce informatori are într-o categorie sau alta, avea posibilitatea ca în cazul îndeplinirii unor misiuni să apeleze la aceia care dispuneau de posibilitățile cele mai adecvate. Prin această clasificare se puteau cunoaște în orice moment potențele reale ale agenturii de care se dispunea. Făcînd cunoștință cu categoriile de agenți informatori folosite de către organele de informații ale statului burghez român, printre care și Serviciul Secret, ținem să precizăm că acest ultim aparat, în general, avea agentura de care dispunea împărțită în două mari compartimente și anume, în : a) agentura internă și b) agentura externă [19]).

a) AGENTURA INTERNĂ *)

Pentru a putea contracara cu mai multă eficacitate acțiunile diferitelor servicii de spionaj, care după primul război mondial au trimis o serie de agenți pe teritoriul patriei noastre, conducătorii armatei și respectiv ai Secției a II-a a Marelui Stat Major, în cadrul căreia luase ființă și acționa Serviciul Secret, au cerut șefilor acestui aparat să treacă de îndată la crearea unei rețele informative cît mai competente.

Cîțiva ani de zile, mai precis pînă în toamna anului 1924 și începutul anului 1925, cînd a fost adus în cadrul acestui aparat Mihail Moruzov, agentura de care dispunea pe plan intern Serviciul Secret nu s-a remarcat, a desfășurat o activitate ștearsă, lipsită de importanță, lucru care de altfel a constituit nu o singură dată obiect de discuții în cadrul „Consiliului Superior al Apărării Statului". După data amintită mai sus, încet, încet agentura internă a Serviciului Secret a început să-și schimbe înfățișarea. Mai întîi au fost recrutați o serie de agenți informatori în apropierea granițelor, în special agenți informatori ficși și locali. Au mai fost apoi recrutați o serie de agenți mobili, care aveau posibilitatea să colinde țara în lung și în lat, îndeosebi din rîndul voiajorilor comerciali, negustorilor, pescarilor etc.

În recrutarea noilor informatori, Moruzov a introdus principiile sale de selectare, recrutare și dirijare. Astfel, viitorii candidați sînt de acum

---

[19]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 16 175, vol. 2, fila 12.

*) În acest număr al volumului „Studii și Documente", vom trata numai despre „agentura internă", urmînd ca în numerele viitoare să vorbim despre „agentura externă" și „conspirarea agenților informatori, sistemele de legătură și remunerare a acestora".

studiaţi în prealabil, în mod temeinic, de către „agenţii indicatori" (angajaţi ai Serviciului Secret, specializaţi în această direcţie), care trebuiau să stabilească dacă cei vizaţi au posibilităţi de informare, au aptitudini pentru activitatea informativă, prezintă încredere etc. După ce „agentul indicator" ajungea la concluzia că cel vizat corespundea scopului propus, îl „preda" (aşa după cum mai arătam şi cu altă ocazie) spre recrutare „agentului recrutor". În primii ani după venirea lui Moruzov la conducerea Serviciul Secret, principalul „recrutor de agentură" [20]) al acestui aparat a fost chiar el, Moruzov. Tot el mai era însărcinat „de a alege, a instrui şi a îndruma activitatea agenţilor recrutori, (care erau specializaţi în activitatea de recrutare n.n.) şi agenţilor propriu-zişi" [21]).

În alegerea, recrutarea şi apoi instruirea informatorilor propriu zişi se avea întotdeauna în vedere şi misiunea ce urma să li se încredinţeze. De altfel, din diversitatea categoriilor de agenţi informatori descrişi mai înainte ,se poate vedea că Serviciul Secret a dovedit multă mobilitate în crearea agenturii de care avea nevoie.

Pe măsură ce trece timpul, agentura internă a Serviciului Secret creşte atît din punct de vedere numeric cît şi calitativ.

După scoaterea Partidului Comunist Român în afara legii, din dispoziţia cercurilor guvernante burgheze, Serviciul Secret caută să-şi creeze o reţea informativă cît mai capabilă şi în această direcţie. Trece la recrutarea a o serie de informatori. Totodată are în vedere şi descoperirea eventualelor legături ce le-ar fi avut comuniştii români cu organizaţiile comuniste internaţionale. În acest sens, după anul 1924, Moruzov reînnoadă legăturile sale informative cu albgardistul Mojaischy Alexandru, de la care mai obţinuse unele informaţii şi înaintea intrării României în război alături de puterile Antantei, precum şi pe timpul desfăşurării primului război mondial. Atunci avusese loc însă o colaborare oficială [22]). Mojaischy Alexandru fusese ajutor de ataşat militar al guvernului ţarist, pe lîngă legaţia din Bucureşti, iar după victoria Marei Revoluţii Socialiste din Octombrie 1917 se declarase „emigrant politic".

Încă de prin anii 1921–1922, Mojaischy Alexandru împreună cu alte elemente contrarevoluţionare ruse organizaseră în ţara noastră un serviciu de informaţii al „emigraţiei ruse" care acţiona atît pe teritoriul statului sovietic cît şi în rîndul emigraţiei ruse ce se afla în România. Acest aparat de informaţii ocult culegea o serie de veşti şi date despre evenimentele ce se petreceau dincolo de Nistru şi despre legăturile pe care le aveau comuniştii români cu revoluţionarii ruşi.

Pentru Serviciul Secret, recrutarea şefului acestei organizaţiuni clandestine, constituia într-adevăr o reuşită. Prin el Serviciul Secret a început să intre în posesia a o serie de informaţii ce prezentau interes deosebit pentru burghezia română. „Printre notele date de informatorii mei

---

[20]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 4.

[21]) Ibidem, fila 5.

[22]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 989, vol. 1, fila 31.

– declară Mojaischy – au fost și semnalări... de persoane... care erau bănuite de activitate comunistă"[23]).

Deci pe lingă alți agenți, existenți deja, în problema muncitorească, Serviciul Secret își mai asigurase încă o sursă destul de activă.

Atragerea lui Mojaischy însă în mrejele Serviciului Secret nu se făcuse numai în scopul urmăririi „problemei comuniste" ci se avusese în vedere și alte considerente. Emigrația albgardistă rusă se răspîndise în toate țările Europei iar o mare parte dintre acești emigranți, în ura lor oarbă împotriva statului sovietic se puseseră în slujba diferitelor servicii de spionaj imperialiste, servicii care își aveau agenții trimiși și pe teritoriul României. Ca om al informațiilor, șeful Serviciului Secret, interesat în descoperirea și eventual folosirea agenților acestor servicii, spera că prin recrutarea lui Mojaischy va prinde un fir care să-l călăuzească și spre acest domeniu. Speranță care nu după mult timp s-a dovedit întemeiată. Mojaischy, căruia i se dăduse numele conspirativ de „Amărăscu" și mai apoi „Dumitriu", la început „fără a avea întîlniri fixate",[24]) așa după cum declara el, i-a furnizat șefului Serviciului Secret informații „despre emigrația rusă din capitală, dîndu-i scris organizațiile sau verbal relații de care avea nevoie"[25]). Printre aceste informații Mojaischy îi sesizează și faptul că serviciile de spionaj ale unor state capitaliste cum ar fi: „Franța, Anglia și Germania susțineau și finanțau fel de fel de grupuri și organizații din cadrul emigranților ruși din România"[26]). I-a mai amintit de asemeni că un alt emigrant albgardist pe nume conspirativ „Doctorul", de origină poloneză, ar face „informații pe teritoriul sovietic"[27]), pentru englezi.

Trecînd la verificarea sesizării, Serviciul Secret stabilește că într-adevăr „Doctorul" se ocupa cu o astfel de îndeletnicire și că nu era un spion de mîna a doua, ci îndeplinea funcția de rezident al Inteligence Service-ului din România. Aci, el conducea o vastă rețea de spionaj, care culegea informații atît de pe teritoriul sovietic, cît și din România. Serviciul Secret nu ia măsuri de reprimare împotriva „Doctorului", ci din contră consideră că prin recrutarea acestuia va avea mai mult de cîștigat. Își va crea o nouă sursă de informare și în același timp va reuși să descopere mai ușor și agenții spionajului englez ce acționau pe teritoriul țării noastre. Acțiunea îi reușește și astfel acest aparat intră fără prea multe cheltuieli și riscuri, în posesia unei noi linii informative, atît interne, cît și externe. Întrucît era posibil ca Siguranța să descopere aceste agenturi, Serviciul Secret admite ca atît Mojaischy cît și „Doctorul" să furnizeze unele informații și Siguranței Generale. Este de acord chiar ca Mojaischy să fie angajat oficial în anul 1926 în Siguranță în calitate de agent clasa I-a, fără a-l scoate însă din rețeaua sa. În anul 1929 pentru a-l lega și mai mult de Serviciul Secret, Moruzov, cu consimță-

---

[23]) Idem, fila 20.

[24]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 983, vol. 1, fila 23 (verso).

[25]) Idem.

[26]) Ibidem, fila 31 (verso).

[27]) Ibidem, fila 32 (verso).

mintul cercurilor militare, îl angajează și el pe Mojaischy în calitate de agent principal în cadrul aparatului pe care-l conducea. Cu toată angajarea, șeful Serviciului Secret continuă să-l folosească pe Mojaischy tot ca informator. Admite ca acesta să lucreze ca și pînă atunci cu propria sa agentură formată din circa zece agenți [28]), cu ajutorul căreia culegea informații și date din cele mai diverse domenii. Astfel, agentul informator Mojaischy pe lîngă urmărirea problemei comuniste și a „emigrației albgardiste ruse" mai avea în atenție și o serie de „armeni, greci, francezi, turci, bulgari, unguri și sovietici" [29]) ce erau suspectați că desfășoară activitate de spionaj pe teritoriul țării noastre.

In ce-l privește pe informatorul „Doctorul", i s-au creat și lui unele condiții prielnice pentru a-și desfășura activitatea. In special pe frontiera de est, Serviciul Secret i-a dat acestui informator al său și totodată reprezentant al Serviciului de informații englez „concesiunea unui sector pe Nistru, în scopul de a-și trece și primi agenții, sector în care agenții noștri nu funcționau pentru a nu se produce indiscrețiuni..." [30]). Cît privește materialul informativ procurat de agentura engleză din subordinele „Doctorului" la primire „era sigilat și adus la București de un om al Serviciului Secret care dubla pe șeful serviciului de agentură englez de la frontieră" [31]). La București materialul se „fotografia sau copia... era tradus" [32]) și apoi trimis „Marelui Stat Major Secția II-a"...

.....Cu acest sistem — arăta colonelul Gheorghe Petrescu (după 23 August 1944 ajuns general) — Serviciul Secret procura material informativ destul de important ca valoare militară, pentru care englezii cheltuiau enorm „fără ca Moruzov să fie nevoit să cheltuiască un ban" [33]).

Prin „Doctorul", Serviciul Secret nu a primit informații numai de peste graniță, ci și din interior, informații care se refereau la acțiunile diferitelor servicii de spionaj străine pe teritoriul României.

Ceva mai tîrziu, prin anul 1936, ținînd cont de serviciile aduse, Moruzov îl angajează în Serviciul Secret și pe „Doctorul", așa cum procedase cu Mojaischy. Pe acesta, avînd în vedere experiența de care dispunea, Serviciul Secret, îl numește în calitate de rezident cu sarcini informative în apusul Europei.

Concomitent, Serviciul Secret își mai organizase pe plan intern și alte surse de informare, conduse direct de către ceilalți șefi de compartimente sau de unii angajați. Agenții informatori ai Serviciului Secret încep să pătrundă în unele obiective economice, militare etc., avînd ca scop asigurarea acestora împotriva spionajului străin, preîntîmpinarea scurgerii de secrete, urmărirea stării de spirit a muncitorilor și funcționarilor etc. Însuși Moruzov în aceste timpuri, își creează o agentură pe

---

[28]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 989, vol. 1, fila 21.
[29]) Idem.
[30]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 994, vol. 21, fila 5—6.
[31]) Idem.
[32]) Idem.
[33]) Idem

care „o conducea personal şi exclusiv"[34]) şi despre care „niciodată nu s-a ştiut unde îşi stabilise centrul de activitate, care era probabil – arăta Gheorghe Cristescu fost director în Serviciul Secret – undeva prin Dobrogea". El deducea acest lucru din : „...faptul că adeseori după ce încasa fondul informativ (Moruzov n.n.) pleca la Tulcea cu mulţi bani asupra sa"[35]). Tot în scopul lărgirii reţelei informative, şeful Serviciului Secret mai organizase în aceşti ani un centru informativ la Chişinău, la conducerea căruia îl instalase „ca rezident al Marelui Stat Major şi om al său de încredere pe locotenentul colonel Ghiţă Ştefănescu" ; „un alt centru informativ" în fruntea căruia îl numise pe maiorul Stancov[36]) şi un altul la Soroca, care constituia un fel de centru şcoală. „Mai tîrziu – precizează colonelul Gheorghe Petrescu – în anul 1927, s-a pus de fapt baza Serviciului de informaţii pe toate frontierele noastre... luîndu-se ca model centrul organizat de el (Moruzov n.n.) la Soroca şi încadrîndu-le sub conducerea de ofiţeri de stat major şi de front".

Dpuă anul 1930, Serviciul Secret îşi dezvoltă şi mai mult reţeaua informativă internă. Sînt recrutaţi noi informatori. Se are în vedere, ca şi pînă la acea dată, ca informatorii recrutaţi să aibe largi posibilităţi de informare, să fie oameni cu relaţii vaste, capabili şi întreprinzători.

După asigurarea unei agenturi cu ramificaţii în toate sectoarele vitale ale ţării, Serviciul Secret caută să pătrundă şi în „înalta societate" a vieţii româneşti din acele vremuri. Moruzov începe să atragă în vîrtejul activităţii Serviciului Secret o serie de oameni, cu relaţii în cele mai diverse cercuri politice, sociale şi de stat, cu largi posibilităţi informative.

Referindu-se la astfel de informatori, Gheorghe Cristescu, care a lucrat ani de zile în Serviciul Secret în calitate de director, preciza că printre primii colaboratori acoperiţi şeful Serviciului Secret „şi-a cîştigat-o şi pe faimoasa Prinţesă Caragea, versată în materie, deoarece lucrase înainte atît pentru Inteligence – Service, cît şi pentru 2-éme Būreaū şi probabil pentru alte servicii de informaţii străine. A plătit-o princiar, dar după ce a stors tot ce-a putut stoarce de la această veche spioană de origină fanariotă, nu numai că o părăseşte dar o pune şi sub supraveghere, făcînd-o să se expatrieze apoi"[37]).

„Prinţesa Caragea", denumită conspirativ „Doamna A", nu avea relaţii numai în lumea „cenuşie" a spionilor de profesie ci şi în „lumea bună" inclusiv, în cercurile palatului. De aceea se şi orientase Serviciul Secret asupra ei. Prin ea se putea intra în posesia unor informaţii din cele mai valoroase.

Colonelul Gheorghe Petrescu, care o întîlnise prin anii 1928–1929, în biroul şefului Serviciului Secret, arăta că aceasta „era foarte introdusă în societatea noastră înaltă..." şi că era chiar o „admiratoare şi o frec-

---

34) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 474, vol. 1, fila 12.

35) I d e m.

36) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 474, vol. 1, fila 12.

37) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 474, vol. 1, fila 11 (verso).

ventă vizitatoare a Reginei Maria" [38]). Prin recrutarea ei, şeful Serviciului Secret a căutat, desigur, pe lîngă culegerea de informaţii din cercurile palatului, să creeze şi o punte de legătură între acest aparat şi familia regală. Sigur, manevrînd cu inteligenţă această informatoare, tentativa îi este încununată de succes. Astfel prin intermediul Doamnei „A" şeful Serviciului Secret ajunge să fie primit „adesea de Regina Maria" [39]), reuşind chiar să-i intre în graţie.

...„Moruzov mi-a arătat chiar nişte scrisori autografe ale Reginei Maria adresate lui" [40]) precizează colonelul Gheorghe Petrescu ceva mai tîrziu.

In cercurile palatului Serviciul Secret nu se rezuma însă numai la „Doamna A". El şi-a mai asigurat şi alţi informatori, aşa cum a fost Pangal, care într-o vreme fusese însărcinat de către rege să formeze un Serviciu de Informaţii al palatului (serviciu care pînă la urmă a dat faliment), sau „colonelul adjutant regal Paul Rădulescu" [41]). Cu timpul Serviciul Secret, a început să urmărească îndeaproape anturajul „suveranului", motivînd că măsura luată, s-ar datora grijei pentru securitatea sa. Şi probabil că avea dreptate. Dar Moruzov mai făcea aceasta şi cu scopul de a intra cît mai mult în graţiile regelui. Totodată Serviciul Secret nu scapă din atenţie nici conducerile diferitelor partide şi grupări politice burgheze. Acestea l-a rîndul lor căutau şi ele bunăvoinţa Serviciului Secret, le interesau în permanenţă ştiri despre adversarii lor politici, ce acţiuni pun la cale, cum intenţionează să acţioneze etc. Acelaşi lucru îl cerea şi palatul. In conjunctura acestor jocuri de culise, sarcina Serviciului Secret de a-i spiona pe toţi este mult uşurată. Astfel , Gheorghe Cristescu, de care am amintit, arăta că : „în cadrul legiunii (organizaţiei legionare n.n.). Moruzov avea informatori mulţi, începînd cu Horia Sima pe care îl plătea cu marea sumă de 900.000 lei lunar" [42]). Desigur, asupra sumei cu care se zice că era plătit Horia Sima pentru materialele informative furnizate, Gheorghe Cristescu putea oarecum exagera. Nu acelaşi lucru se poate spune însă şi despre colaborarea căpeteniei legionare amintite cu Serviciul Secret. Legăturile lui Horia Sima cu şeful acestui aparat, mai erau cunoscute şi de alţi angajaţi ai Serviciului Secret. De pildă Gheorghe Şerbu, fost funcţionar superior în secretariatul acestui organism informativ menţiona că întîlnirile dintre Horia Sima şi şeful Serviciului Secret aveau loc „la D-l Moruzov acasă, la birou (adică la sediul Serviciului Secret n.n.) şi în oraş" [43]). Tot referitor la acest aspect, locotenentul colonel Ionescu Micandru, unul din oamenii de bază ai Serviciului Secret arăta în septembrie 1940, că „în ultimul timp (Moruzov n.n.)

---

[38]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 474, vol. 1, fila 11 (verso).

[39]) Idem.

[40]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 954, vol. 21, fila 13.

[41]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 474, vol. 1, fila 42.

[42]) Idem.

[43]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 954, vol. 13, fila 331 (verso).

a sprijinit pe D-l Horia Sima pe care l-a prezentat regelui Carol al II-lea..." Şi în continuare mai arată că „pe D-l Horia Sima l-am văzut cu fostul şef al Serviciului Secret : odată la sediul S.S. şi altă dată la restaurantul Mon jardin"... şi că a „mai auzit că D-l Horia Sima a mai fost acasă la fostul şef al S.S." [44]).

Că Horia Sima a fost într-adevăr agent informator al Serviciului Secret mai pledează şi alt fapt. În anul 1939 Moruzov caută să îl ferească de represiunile lui Gabriel Marinescu. La 25 ianuarie 1939 „a doua zi", după împuşcarea lui Vasile Cristescu" [45]), unul dintre căpeteniile legionare care în timpul arestării opusese rezistenţă, Moruzov îl caută de grabă la telefon pe Victor Biriş, omul de încredere al lui Sima şi îi cere să se întîlnească cu el în maximum cincisprezece minute la podul Elefterie din Bucureşti.

Nu cu mult timp în urmă Horia Sima îl prezentase şi pe Biriş şefului Serviciului Secret, aşa că pe Biriş telefonul primit din partea acestuia nu l-a surprins. Avînd în vedere cele întîmplate, Biriş s-a prezentat totuşi cu oarecare teamă la locul indicat. Aci şeful Serviciului Secret l-a invitat în maşină, apoi a început să-i spună : „sînt informat că oamenii lui Parizianu (inspector de Poliţie folosit şi de către Serviciul Secret), sînt pe urmele lui Horia şi nu-l pot găsi pentru a-l preveni. Ar fi o catastrofă dacă ar fi arestat şi ar afla Gabriel Marinescu, de legăturile dintre noi. Spune-i să plece imediat în Germania, că deocamdată nu pot face nimic pentru el. Dă-i din partea mea asta" [46]) si Moruzov i-a întins lui Biriş „un plic cu nişte bani" [47]). Sigur, alte comentarii privind legăturile lui Horia Sima cu Serviciul Secret sînt de prisos. Cele cîteva exemple sînt destul de edificatoare. Serviciul Secret, însă, nu se rezumase numai la atragerea lui Horia Sima din rîndul căpeteniilor legionare. Acest aparat mai recrutase şi alţi agenţi informatori. Astfel, Gheorghe Cristescu, mai arăta că Serviciul Secret mai folosea şi pe „Mille Lefter – senator legionar, pe Radu Mironovici, pe fratele lui Mille Lefter – comandant legionar, pe un anume Panait, secretar la senatul legiunii şi alţii" [48]).

Tot pentru urmărirea organizaţiei legionare Serviciul Secret a mai recrutat pe „Domnul Colonel" [49]) care pe lîngă misiunea de a culege informaţii din rîndul cadrelor militare trecute în rezervă, mai trebuia să transmită date şi ştiri şi despre unii conducători legionari cu care venea în contact. „Domnul Colonel" în perioada anilor 1936–1937 a mai fost însărcinat să se ocupe şi de urmărirea generalului Ion Antonescu.

Aceeaşi misiune, adică de a culege informaţii din rîndul „cercurilor

---

[44]) I d e m, vol. 4, fila 12.

[45]) Arhiva C.S.S., dos. F.O. nr. 63 093, vol. 1, fila 489.

[46]) Arhiva C.S.S., dos. F.O. nr. 63 093, vol. 1, fila 489.

[47]) I d e m.

[48]) Arhiva C.S.S., dos. F.A.

[49]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 714, vol. 1, fila 26–27.

conducătoare... ale organizației legionare și îndeosebi din cercurile din jurul prof. Nae Ionescu — directorul ziarului „Cuvintul" [50]), unul dintre ideologii de seamă ai „Gărzii de Fier", a primit și informatorul „Domnul Craiu". Acesta în afara însărcinării amintite, mai furniza Serviciului Secret, informații și despre „cercurile conducătoare ale Partidului Național Țărănesc" și „ale Partidului Goga-Cuza" [51]).

Sarcini în această direcție i-au mai fost date informatorului „Publicistul" care, prin posibilitățile ce le avea, trebuia să culeagă date despre „activitatea fostului partid Cuza-Goga... activitatea organizației legionare — în general chestiuni cu caracter obișnuit, iar uneori chiar din cercurile sale conducătoare; activitatea fostei societăți militare Cultul Patriei din care făcea parte și fostul general Rădescu;" despre activitatea „cercurilor conducătoare ale ziarului de dreapta Porunca Vremii, activitatea francmasonilor" [52]) precum și despre persoana lui Ion Antonescu.

Deci, după cum se poate observa, față de celelalte partide și grupări politice burgheze, Serviciul Secret își îndreptase forțele principale împotriva organizației legionare, care prin activitatea teroristă pe care o desfășura și prin vastele sale legături cu organizațiile politice și de spionaj hitleriste prezenta un pericol real pentru securitatea statului român. Sigur, Serviciul Secret, n-a scăpat din vedere nici celelalte organizații și grupări politice burgheze. Cele relatate mai sus sint destul de elocvente în acest sens. A urmărit de asemeni cu destulă febrilitate și organizațiile progresiste și muncitorești. Totodată n-a scăpat din atenție nici alte „virfuri" ale societății burgheze românești din acele vremuri. Și în rîndul acestora și-a creat o agentură destul de puternică. Unul dintre acești informatori a fost și Eugen Titeanu, care în decursul colaborării cu Serviciul Secret a primit numele conspirativ „Antonescu" [53]).

„Intr-o zi (Moruzov n.n.) a cerut să mă vadă — arată Titeanu referindu-se la începutul colaborării sale cu Serviciul Secret... A venit la mine și mi-a cerut, făcînd apel la sentimentele mele de răspundere, să-l ajut la acoperirea cîtorva rezidenți ai Serviciului Secret, peste hotare, prin liberarea unor cărți de corespondenți ai ziarului Independence Roumaine. Am făcut cu dragă inimă acest serviciu" [54]).

Dacă la început a fost vorba numai de un sprijin oficial, nu după mult timp Eugen Titeanu a devenit unul dintre informatorii cei mai activi ai lui Moruzov. El a fost folosit de către Serviciul Secret în urmărirea și compromiterea generalului Ion Antonescu în fața palatului, iar ulterior a dat o serie de informații și din cercurile camarilei regale, punîndu-l în temă pe șeful Serviciului Secret printre altele și cu vizita spioanei hitleriste Edith von Koller la palat.

---

[50]) Ibidem, fila 35 (verso).

[51]) Idem.

[52]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 714, vol. 1, fila 72.

[53]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 20 984, vol. 21, fila 107.

[54]) Ibidem, vol. 21, fila 140 (verso).

Florin Becescu, fost șef al Secției de Contrainformații pe timpul lui Mihail Moruzov, referindu-se și el la unele legături informative din „lumea bună", arăta în anul 1940, că „în ceea ce privește legăturile informative interne, fără a le putea aprecia nuanța, amintesc (precizează el n.n.) o serie de persoane care veneau în contact cu Moruzov și pe care *le-am văzut în biroul său, la serviciu sau la domiciliu*"[55]). Și în continuare citează pe : „Eugen Titeanu (de care am amintit mai înainte n.n.) ; col. Traian Ionescu ; Cristea Niculescu – dir. Banca Urbană ; general rezervă Seinescu ; C. Bursan"[56]) și alții.

Date interesante în acest sens relatează, în același an, Gheorghe Șerbu, fost timp îndelungat șef de cabinet și om de încredere al lui Moruzov. Fiind întrebat despre legăturile informative ale fostului șef al Serviciului Secret, de către anchetatorii antonesciano-legionari, el precizează că acesta făcea vizite" la ele, sau veneau la birou la D-nia sa"[57]) o serie de personalități politice burgheze, arătînd printre „vizitatori" sau „vizitați" pe : „George Brătianu, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida Voevod, generalul Samsonovici, generalul P. Anghelescu, Grigore Gafencu, M. Manoilescu, inginer I. Gigurtu, amiralul Coandă, generalul Aldea, generalul Coroamă, profesorul Gh. Cuza, Horia Sima (despre care am mai vorbit n.n.), inginer Macovei de la C.F.R., Victor Cădere"[58]), și mulți alții.

Sigur, nu se poate spune că aceștia au fost toți informatori ai Serviciului Secret. Unii dintre ei n-au fost, dar venind în contact cu șeful acestui aparat, după cum e lesne de înțeles, ori de cîte ori s-a simțit nevoia, au fost exploatați în orb sau voluntar. Nu o singură dată, mulți dintre cei amintiți, fără să-și dea seama au furnizat lui Moruzov sau altor funcționari ai Serviciului Secret, o serie de informații din rîndul grupărilor sau partidelor politice din care făceau parte. Unii însă făceau oficiu de informatori cu bună știință, fie pentru primirea unor stipendii (care nu erau de loc neglijabile), fie pentru ca prin intermediul Serviciului Secret să-și poată atinge anumite scopuri. De pildă, Horia Sima urmărea ca prin legăturile sale cu Serviciul Secret, să-i „înlăture" definitiv pe ceilalți conducători ai organizației legionare pentru ca apoi să pună el mîna pe frînele conducerii. Desigur „jocul" îi era stimulat. Prin Sima Serviciul Secret avea posibilitatea să urmărească și să dea lovituri mai decisive acestei grupări teroriste. Lui Moruzov îi convenea sistemul „măcinării între ei", de aceea îl și sprijinea. Alții aveau alte interese : de a pătrunde mai ușor în cercurile palatului, de a ocupa un post „bun" în aparatul de stat etc.

Serviciul Secret a mai dispus în afara celor amintiți și de o altă categorie de informatori cu aceleași posibilități de informare. Misiunile lor, în general, n-au fost cunoscute decît numai de șeful acestui aparat. Printre aceștia se pot cita : „Domnul de la gară", ce lucra la

---

55) Arhiva C.S.S., dos. F.O. nr. 20 954, vol. 21, fila 106 (verso).

56) I d e m.

57) I b i d e m, vol. 13, fila 331.

58) I d e m, loc. cit.

calea ferată pe „Wagonslits" și care de fiecare dată cînd venea de la drum (și aceasta era săptămînal) aducea cîte un plic lui Moruzov; [59]) „domnul P. D.", care lucra în problema iridenței bulgare; „Domnul de la Bulevard", „Cernăuțeanu", precum și alții.

Agentura internă a Serviciului Secret pînă în anul 1942 a fost creată și condusă de către Secția Contrainformații, care la rîndul ei era împărțită pe grupe, iar în cadrul grupelor pe „agenturi" (cîte o agentură pe lîngă fiecare grupă), astfel exista: agentura grupei a I-a Contrainformații; agentura grupei a II-a Industrii (contrasabotaj); agentura grupei a III-a acțiuni sociale și agentura grupei a IV-a Informațiuni militare. Agentura de pe lîngă fiecare grupă era împărțită, pentru delimitarea atribuțiunilor și pentru mai multă mobilitate, în echipe și subechipe. De pildă, *grupa a I-a Contrainformații* avea agentura organizată în următoarele echipe: a) *„Contraspionaj"* care urmărea descoperirea acțiunilor de spionaj întreprinse de diverse servicii de informații străine pe teritoriul țării noastre, referitoare la domeniile „militar, politic, economic, industrial" [60]); b) *Supravegheri ministere"* ce avea în atenție descoperirea și supravegherea persoanelor din aceste instituții, suspecte că ar furniza spionajului străin, diferite secrete de stat. c) *„Legații și atașați militari"* care se ocupa cu supravegherea activității „legațiilor străine și a atașaților militari respectivi" [61]).

Grupa a II-a Industrii (Contrasabotaj) își avea agentura divizată pe patru echipe ce aveau în atenție: a) „Industrii ale armatei și instituții de stat în legătură cu apărarea națională"; b) „Industrii care lucrează permanent pentru armată"; c) „Industrii destinate a lucra în caz de război pentru armată"; d) „Furnizorii armatei" [62]).

Grupa a III-a acțiuni sociale (partide politice, asociații etc.), avea agentura divizată pe trei echipe cu misiunea de a urmări: a) *„Acțiunile cu caracter social intern"* (toate partidele și grupările politice existente la acea dată în țară, precum și diverse asociații profesionale și de altă natură); b) *„Acțiunile cu caracter internațional"* (Internaționala III-a, francmasoneria, secte religioase cu legături peste hotare etc.); c) *„Acțiunile iredentiste și naționaliste"*, [63]) indiferent de nuanță. După cum se vede în cadrul acestei grupe echipa „Acțiuni cu caracter internațional" își dirija agentura și peste graniță.

Echipele amintite ce compuneau această grupă, datorită multitudinii problemelor urmărite, se împărțeau și ele pe subechipe care aveau în atenție o anumită nuanță de probleme. De exemplu", subechipa „Extrema dreaptă", subechipa „Dreapta"; subechipa „Centru" etc., ce făceau parte din echipa „Acțiuni cu caracter social intern" ce se ocupa de urmărirea partidelor și grupărilor politice.

---

[59]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17 714, vol. 1, fila 32.

[60]) Arhiva C.S.S., dos. F.O. nr. 48 340, vol. 409, fila 134.

[61]) Idem.

[62]) Ibidem, fila 136.

[63]) Ibidem.

Grupa IV-a — Informațiuni militare, își avea și ea agentura împărțită pe trei echipe: a) „Licee și școli militare"; b) „Informații diverse" (cluburi, localuri frecventate de ofițeri etc.); c) „Asociații militare" (foști combatanți, deblocați, pensionari etc.). Prin agentura acestei grupe se urmărea descoperirea agenților spionajului străin, care prin diferite procedee, căutau să intre în posesia unor secrete militare.

In teritoriu, agentura internă a Serviciului Secret era organizată și condusă de către „centrele contrainformative" care aveau aceleași compartimente (bineînțeles la proporții reduse) ca și Secția Contrainformații pe plan central. Acestea erau create în raport de necesități și nu în conformitate cu organizarea administrativă a țării.

După anul 1942 grupele vechii Secții Contrainformații se transformă în secții și astfel agentura internă a Serviciului Secret (denumit din noiembrie 1940 Serviciul Special de Informații) se împarte în: agentura *Secției contrainformații; agentura Secției contraspionaj* și *agentura Secției contrasabotaj*. După această dată în modul de organizare al agenturii interne survin unele elemente noi. *Secția contrainformații* își creează pe plan teritorial, mai multe compartimente de muncă denumite „Agenturi", fără a renunța însă la „centrele contrainformative" existente, care acționau mai mult în preajma frontierelor. Iau ființă astfel un număr de cinci agenturi. Cîte una pentru fiecare provincie (Muntenia, Oltenia, Banat etc.). Ca subdiviziuni ale „agenturilor" se creează „rezidențele". Noua măsură s-a luat cu scopul cuprinderii întregului teritoriu al țării în cîmpul de activitate al Serviciului Secret.

Secția Contraspionaj, organizată și ea pe plan central tot pe grupe ca și Secția contrainformații, pe plan teritorial își creiază aceleași compartimente: „*Agenturi*", cu deosebirea că acestea nu mai erau create pe principiul teritorial ca în primul caz ci în raport de nevoi.

Elemente noi survin și în ce privește dirijarea activității informative *pe linie de contrasabotaj*. Pe lîngă personalul Serviciului Secret care acționa acoperit sau oficial (de regulă unii rezidenți), se trece la folosirea pe scară largă a „delegațiilor pentru contrasabotaj". [63]). Aceștia erau funcționari ai întreprinderilor în cauză, cu largi posibilități de informare, care pentru sarcinile încredințate de către Serviciul Secret, erau plătiți de acest aparat, în afara salariului primit de la întreprindere, cu o anumită sumă lunar [64]). Se înțelege desigur că aceștia lucrau complet acoperiți. „Delegații de contrasabotaj" își creau și ei cu timpul, propria lor rețea informativă onorifică, adică neplătită.

Pe plan local Secția de contrasabotaj și-a organizat pentru dirijarea agenturii de care dispunea noi compartimente denumite „regiuni", „rezidențe" și „Centre de contrasabotaj". De asemeni și în acest caz nu s-a

---

[63]) Arhiva C.S.S., dos. F.O. nr. 24 240, vol. 469 fila 85.

avut în vedere întru totul principiul teritorial, ci necesitățile muncii. De pildă numărul rezidențelor și centrelor de contrasabotaj era mult mai redus decît al celor ce aparțineau de Secția contrainformații.

*
* *

După cum se poate deduce, din cele analizate în cuprinsul acestui studiu, agentura internă a Serviciului Secret se compunea dintr-o gamă largă de informatori, cu potențe dintre cele mai diferite, începînd de la informatorii cu atribuții locale, limitate la cercul de cunoscuți, din întreprinderile sau instituțiile unde acționau și pînă la informatori cu vaste relații și posibilități de pătrundere în cele mai înalte cercuri ale societății românești din acele timpuri. In alegerea și studierea viitorilor informatori se avea în vedere mai în toate cazurile perspectiva, posibilitățile de moment și viitoare ale candidaților. De aceea, pentru rezolvarea unor misiuni mai puțin importante se recrutau informatori „incidentali" sau „temporari", cu care după executarea însărcinărilor primite se înceta legătura. In rețea se opreau numai aceia care dovedeau aptitudini și cărora profesia, anturajul etc., le dădeau posibilitatea culegerii de informații valoroase. Se acționa cu mult curaj în alegerea și apoi recrutarea informatorilor. Se avea întotdeauna în atenție, așa după cum mai aminteam, „vîrfurile" diferitelor organizații (politice, de spionaj etc.), păstrîndu-se bineînțeles proporția : pe plan central, regional și local — din rîndurile cărora se recrutau și agenții informatori cei mai corespunzători. De regulă, Serviciul Secret nu se pierdea în activitatea periferică. Aceasta nu înseamnă însă că nu erau folosiți și unii informatori de mîna a doua. Nu se renunța la nimic ce ar fi adus avantaje muncii din umbră desfășurate de acest aparat.

Atenție deosebită se acordă apoi „legării" agenților informatori de Serviciul Secret și aceasta începînd de la cel mai neînsemnat agent informator și pînă la cel mai de seamă. Celor ce erau cetățeni ai statului român, încă de la recrutare se căuta să li se insufle convingerea că prin informațiile ce le transmit, „sprijină țara". Aceste „convingeri" din cînd în cînd, iar la unii lunar, erau întărite prin înmînarea plicului cu recompense bănești. Bineînțeles, în raport cu valoarea informațiilor furnizate.

Și un ultim aspect demn de reținut îl constituie faptul că agentura internă a Serviciului Secret, în limita posibilităților, era îndrituită să culeagă informații și cu caracter extern nu numai intern, cazul informatorului Mojaischy, „Doctorul", precum și a altor informatori care prin forța împrejurărilor veneau în contact mai des cu cetățenii altor state (ziariști, negustori, marinari de pe Dunăre și mare, reprezentanți ai diferitelor firme ce se deplasau din cînd în cînd peste hotare etc.). Persoane care dealtfel stăteau în atenția și a spionajului străin în vederea atragerii lor în vîrtejul activității informative contrare statului român.

Agentura internă (cea care acţiona pe linie de contraspionaj şi acţiuni sociale), căuta deci, pe cit permiteau condiţiile istorice din acele timpuri, să descopere încă din afară agenţii şi cadrele diferitelor servicii de spionaj (sau asociaţii internaţionale), însărcinate să acţioneze direct împotriva statului român.

Desigur, avindu-se în vedere schimbările survenite în dezvoltarea societăţii româneşti şi stadiul la care aceasta a ajuns astăzi, considerăm totuşi că unele idei, rezultate din modul cum acţiona agentura internă a acestui aparat, pot fi reţinute şi aprofundate în vederea îmbunătăţirii continue a muncii de securitate.*).

---

* Va urma în numerele viitoare : „Agentura externă" şi „Conspirarea agenţilor informatori, sistemele de legătură şi remunerarea acestora".

Contribuţii la studiul evoluţiei metodelor de activitate informativă ale organelor de poliţie, siguranţă şi jandarmerie din România

(Partea I-a)

Căpitan VASILE BOBOCESCU
— cercetător ştiinţific —

Cu acest articol deschidem seria unor studii privind organizarea şi metodele de activitate informativă ale organelor de ordine şi de informaţii române de la apariţia lor pînă la 6 martie 1945. In cercetarea activităţii acestor organe, vom urmări cu precădere şi vom selecta numai problemele de interes informativ, privind latura apărării siguranţei şi ordinei interne a statului. Aceasta, deoarece atribuţiunile şi funcţionalitatea unora dintre aceste organe – poliţiei şi jandarmerie – ne apar destul de complexe, depăşind adeseori cadrul şi profilul tematic al lucrării noastre. In centrul investigaţiei noastre vom situa cu prioritate organul de siguranţă, care a reprezentat cea mai importantă şi caracteristică instituţie de poliţie politică de stat din România în timpul regimului burghezo-moşieresc, care a desfăşurat activitate informativă. De asemenea, vom releva unele aspecte privind evoluţia metodelor de activitate informativă şi sistemele de organizare ale serviciilor de informaţii militare pînă la constituirea unor organe moderne pe această linie.

In tratarea evoluţiei activităţii informative a instituţiilor poliţieneşti burgheze vom avea în vedere relevarea celor mai caracteristice şi stabile metode, mijloace şi procedee de activitate, ca şi sistemele de organizare a Siguranţei generale a statului, Corpului detectivilor şi a Jandarmeriei rurale. Intenţionăm, totodată, pe măsura posibilităţilor şi informaţiilor de care dispunem şi care se vor contura în timpul investigaţiei noastre viitoare, să subliniem critic şi să reevaluăm însemnătatea şi valoarea unor tradiţii specifice din activitatea serviciilor informative române şi a contribuţiei lor la apărarea independenţei naţionale a statului român, fără a diminua caracterul lor de organe represive în slujba claselor exploatatoare împotriva maselor muncitoare.

În studiul de față vom face, pentru început, un tur de orizont de la apariția primelor activități de ordine și de informații pînă în etapa constituirii unor organe de siguranță și jandarmerie și așezării la baza funcționării lor a muncii informative. În studiile ce vor urma, vom aborda pe baza materialului de arhivă cercetat unele probleme privind evoluția, organizarea, atribuțiunile, personalul de lucru, agentura, principiile și metodele de activitate ale Siguranței generale a statului, Corpului detectivilor și Jandarmeriei rurale, insistînd asupra aspectelor ce interesează organele noastre de securitate în perfecționarea continuă a muncii.

*
* *

Inițiind asemenea acțiune cu caracter de sinteză selectivă, pentru a întregi și ilustra în toată complexitatea lor formarea și evoluția organelor moderne de poliție, siguranță și jandarmerie, nu putem să nu aruncăm o scurtă privire retrospectivă asupra istoriei lor, de la apariția primelor noțiuni și activități de natură informativă și pînă la constituirea unor servicii specializate.

Organele de ordine și de informații, organe cu sarcini speciale, ca și celelalte elemente ale aparatului de stat, au un caracter istoric și de clasă. Ele au apărut pe o anumită treaptă de dezvoltare a societății umane, odată cu apariția statului sclavagist sau feudal, ca urmare a descompunerii relațiilor gentilice, a apariției proprietății private, a claselor sociale antagoniste, a exploatării omului de către om, a luptei de clasă și a dezvoltării războiului ca fenomen social.

Printre primele organe de ordine cunoscute în lume a fost cel creat de statele grecești, sub denumirea de Politeia (poliție), din care au făcut parte și unele din cele mai de seamă personalități ale vremii, ca Demostene, Epaminonda, Plutarch și alții [40]).

Apărute la început într-o formă embrionară și evoluînd în epoca modernă și contemporană în servicii speciale de poliție, siguranță, jandarmerie, informații și contrainformații militare, aceste organe, alături de administrație, armată, justiție etc., au constituit osatura statelor exploatatoare, contribuind din plin, în decursul întregii istorii, la realizarea dominației clasei conducătoare asupra maselor de oameni ai muncii. Marile imperii, începînd cu cele din antichitate și continuînd cu cele din epoca modernă și contemporană, au dezvoltat puternic serviciile de informații și de ordine în scopul realizării unei politici expansioniste, a subjugării și ținerii sub asuprire a numeroase popoare.

În același timp, trebuie subliniat că ele au îndeplinit și o sarcină funcțională utilă societății, aceea de asigurare a ordinei și liniștei cetățenilor, iar în anumite momente din istoria unor popoare, printre care și cel român, acestea și-au adus contribuția la lupta împotriva perico-

[40]) Biblioteca C.S.S., Poliția informativă de siguranță, p. 7—8.

lului cotropirii străine, pentru eliberarea națională, apărarea integrității teritoriale și a suveranității naționale.

In acest sens, în istoria poporului român, încă din cele mai vechi timpuri, s-au cristalizat unele tradiții înaintate pe linia serviciilor de informații militare. Pentru pregătirea rezistenței dacice împotriva expansiunii romane la nord de Dunăre, Decebal și-a infiltrat agenți chiar în capitala imperiului roman, care-l informau asupra planurilor și mișcărilor armatei romane.

Mai tîrziu, în perioada feudalismului dezvoltat, domnitorii Mircea cel Bătrîn, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir și alții au pus bazele unor servicii de informații militare [2]), care și-au adus din plin contribuția la lupta pentru apărarea sau cucerirea independenței, la eliberarea de sub jugul străin și salvarea ființei etnice a poporului român.

Vlad Țepeș, prin informațiunile furnizate de serviciul său, a cunoscut în orice moment adevărata situație a turcilor. Avînd informații prețioase asupra planului de dispunere a forțelor inamicului și cunoscînd obiceiurile, limba și tactica lui militară, Vlad Țepeș deghizat în haine turcești, s-a introdus într-o noapte în tabăra sultanului Mahomed, aflat în apropiere de Tîrgoviște în anul 1467, producînd măcelărirea turcilor între ei.

Din indicațiile sumare ale documentelor vremii, se deduce că serviciul de informații al lui Ștefan cel Mare a funcționat bine, el cunoscînd întotdeauna mișcările inamicului. Organizînd genial acțiunea de informare, el a știut la timp mișcările armatei regelui maghiar Matei Corvin în Moldova, pregătindu-i înfrîngerea de la Baia din 25 decembrie 1467. In anul 1475, fiind informat de cercetașii săi trimiși înainte, că armata otomană condusă de Soleiman Pașa ar avea intenția să înainteze spre Suceava, Ștefan cel Mare a determinat-o să-și schimbe direcția de înaintare spre locul dorit de el, la Vaslui, spre a o angaja în bătălia decisivă și a-i da lovitura zdrobitoare [3]). Prin agenții strecurați chiar în rîndurile armatei poloneze, el a putut să afle intențiile reale ale regelui polon Ion Albert, care sub pretextul campaniei din anul 1497 împotriva turcilor vroia să ocupe Moldova [4]).

Strălucitele victorii ale lui Mihai Viteazul în războiul de eliberare de sub jugul dominației otomane și în acțiunea de unire a celor trei țări românești, s-au dobîndit și prin întreprinderea unor măsuri de informare. De la începutul domniei sale, Mihai Viteazul „întreținea la sud de Dunăre o întreagă rețea de spioni, care îi semnalau mișcările turcești" [5]).

Tradițiile înaintate în arta informațiilor militare din această perioadă

---

[2]) Col. D. I. Georgescu: Istoria Armatei române și a războaielor poporului românesc. Ediția II-a, Buc., p. 42—43.

[3]) Lucr. cit., p. 172, 192.

[4]) Col. Ion Cupșa: Arta militară a moldovenilor în a doua jumătate a sec. al XV-lea — Ștefan cel Mare — Ed. Militară, 1959, p. 62, 80, 104, 135.

[5]) „Istoria României", vol. II, Ed. Academiei, Buc., p. 956.

nu s-au stins în anii grei ai dominației străine din conștiința poporului român, ci au fost ridicate pe o treaptă superioară de conducătorul mișcării revoluționare din 1821-T. Vladimirescu. *Dispunînd de forțe armate, organizate și antrenate, elaborînd o strategie și tactică militară înaintată, el a organizat un serviciu de informații modern, comparabil cu cele existente în acea perioadă în lume.*

Intensificarea luptei maselor populare împotriva exploatării feudale a determinat clasa dominantă să creeze unele dregătorii, menite să realizeze ordinea internă și funcția represivă a statului feudal. Din documentele vremii rezultă că cel mai important dregător din dreptul feudal românesc era Marele Vornic, ascendent legitim al departamentului internelor, investit cu exercitarea atribuțiunilor de administrație, justiție, ordine și de represiune. Pentru realizarea ordinei în orașe, în timpul domnitorului Radu cel Mare, s-au pus bazele unei poliții, prin înființarea în anul 1508 la curtea sa a unui vătaf de vînători. În secolele următoare, prin influența turcească, numele de vătaf a trecut sub denumirea de Agă, cu atribuțiuni lărgite și cu un personal specializat în asigurarea ordinei și reprimarea mișcărilor antifeudale ale maselor populare. Cu timpul, agii au trecut de sub autoritatea domnitorului sub aceea a Marelui Vornic.

În perioada descompunerii orînduirii feudale și de ascensiune a relațiilor de producție capitaliste, boerimea reacționară, pentru a reprima lupta maselor populare, mereu în creștere, a pus bazele unor organe polițienești de ordine și de pază, premergătoare celor din epoca modernă.

In timpul Regulamentului organic, care a introdus organizarea statului pe principiul separării puterilor, s-au înființat ministerele și s-a organizat un serviciu de poliție pentru securitatea și ordinea publică [6]).

Ministerul de Interne, organizat prin Regulamentul organic, era cel mai important sector din cadrul administrației centrale, cuprinzînd pe lîngă atribuțiunile sale specifice și pe acelea ale unor alte sectoare de activitate : sănătate și ocrotiri sociale, agricultură și silvicultură, economie națională, poștă și comunicații, statistică etc. [7]), din care vor deriva mai tîrziu alte ministere.

Regulamentul organic este prima legiuire care organizează în mod sistematic funcțiunile polițienești și definește atribuțiile poliției. Instituția polițienească din Capitală și din orașele din provincie funcționa sub autoritatea Departamentului de Interne, fiind condusă de un Vel Agă, iar de la 1848 de un șef de poliție. Din anul 1859 șeful poliției Capitalei a luat titlul de Prefect de poliție. În mediul rural, în cele două țări românești, ordinea era asigurată de ispravnici, pîrcălabi, privighetori de ocoale, polcovnici, seimeni, zapcii și străjeri [8]).

Cu unele modificări adoptate în timpul domniei lui Alexandru Ghica și Gheorghe Bibescu în Țara Românească și a lui Mihai Sturdza în Mol-

---

6) Istoria României, vol. III, Ed. Acad. 1964, p. 944.

7) I. Toma : „Ministerul internelor...", „Buc., 1942, p. 8—13.

8) N. Turcu : „Manual polițienesc". Buc. 1935, p. 7.

dova, organizarea poliţiei stabilită prin Regulamentul organic a funcţionat pînă la revoluţia din 1848, continuînd după înfrîngerea acesteia pînă la alegerea lui Alexandru Ion Cuza ca domn al statului unitar român.

Revoluţia de la 1848 din Ţara Românească a ridicat problema lichidării vechiului aparat de stat şi a făuririi unor instituţii şi organe care să apere revoluţia împotriva uneltirilor reacţiunii interne şi externe. În programul acestei revoluţii, cunoscut sub denumirea Proclamaţia de la Islaz, a fost inserisă, alături de alte revendicări cu caracter burghezo-democratic şi aceea referitoare la formarea unei gărzi naţionale [9]).

Elementele înaintate ale revoluţiei au conceput gărzile naţionale ca formaţiuni populare pentru menţinerea ordinei interioare în mediul urban şi rural şi ca o puternică armă în mîna revoluţiei. Menirea lor era de a garanta libertăţile publice proclamate de revoluţie, de a zdrobi uneltirile contrarevoluţiei, de a asigura menţinerea ordinei interne şi de a veghea la aplicarea şi respectarea legilor. O altă misiune ce revenea gărzilor naţionale era apărarea hotarelor şi a integrităţii ţării în cazul unei agresiuni din afară.

În decretul de înfiinţare a gărzii naţionale din Capitală, publicat la 12 iunie 1848, se arăta că ea este „un fel de asociaţie împotriva făcătorilor de rele, împotriva turburărilor", menită să substituie vechiul organ poliţienesc [10]). Prin grija Ministerului de Interne au fost elaborate şi trimise organelor subordonate din oraşe şi sate instrucţiuni referitoare la organizarea gărzilor naţionale pe teritoriul ţării. Masele populare au răspuns cu entuziasm la înrolările în garda naţională, iar tinerii intelectuali cu idei înaintate au intrat în rîndul ei ca ofiţeri.

După complotul reacţiunii interne din 19 iunie 1848, pentru întărirea securităţii conducerii revoluţionare, s-a creat un corp de poliţie de 200 de oameni, subordonat Ministerului de Interne şi recrutat pe bază de voluntariat din „oameni de bună credinţă".

La 21 iunie 1848 a apărut un decret al guvernului provizoriu prin care se instituia, în afara gărzii naţionale, o „legioană de guardie mobilă", menită să mărească efectivele de pază ale Bucureştiului şi capabilă să intervină operativ în situaţii deosebite, de natura celor de la 19 iunie. După cel de al doilea complot al reacţiunii, ideea gărzii mobile a fost reactualizată sub denumirea de gardă municipală, care s-a organizat la 15 august 1848 din 200 de oameni.

Procesul de constituire a gărzilor naţionale, ca şi încercările de înfiinţare a gărzii mobile sau municipale ca forţe de primă însemnătate în menţinerea ordinei interne, au scos în evidenţă atît priceperea conducătorilor revoluţiei de a pune la punct, într-un timp scurt şi cu mijloace reduse, un important aparat poliţienesc de luptă, cît şi adeziunea entuziastă a maselor la interesele superioare ale ţării.

Dacă procesul de constituire a gărzilor naţionale constituie o tradiţie înaintată în istoria poporului român, în pregătirea şi desfăşurarea

---

[9]) Istoria României, vol. IV, Ed. Acad. 1964, Buc., p. 65.

[10]) Anul 1848, vol. II, p. 13—15.

revoluției de la 1848 din Țara Românească, s-au săvîrșit și unele greșeli, care au constituit învățăminte în lupta pentru unitatea națională și dobîndirea independenței de stat. La început a fost subapreciată necesitatea *păstrării secretului și respectării conspirativității revoluționare, care a avut ca urmare descoperirea de către domnitorul Gheorghe Bibescu* a planului izbucnirii insurecției la București la 9 iunie 1848. Inexistența unui serviciu secret de informații a ușurat acțiunile reacțiunii de a organiza cele două comploturi împotriva guvernului revoluționar.

După înăbușirea revoluției de la 1848, domnitorul Barbu Știrbei, în scopul menținerii dominației boerimii, a sporit personalul polițienesc, iar Grigore Ghica, în Moldova, a elaborat o condică pentru reglementarea poliției. Această condică, la care a lucrat și M. Kogălniceanu, a constituit un progres pentru modernizarea activității poliției, care a fost divizată în poliția generală, municipală și poliția judiciară.

Prin formarea statului național român, în ianuarie 1859, s-au creat condiții nu numai pentru accelerarea dezvoltării relațiilor de producție capitaliste, a progresului economic și social, ci și pentru modernizarea aparatului de stat, înscriind România printre statele moderne ale lumii. Reformele înfăptuite de domnitorul Alex. Ioan Cuza, sprijinit de primul său ministru — M. Kogălniceanu — au avut, pe deoparte, un aspect de unificare, ele fiind menite a suda cele două țări și a le transforma într-un stat unic, iar, pe de altă parte, au avut un aspect democratic în limitele orînduirii capitaliste [11]).

In acest context se înscrie, pe lîngă organizarea armatei și dotarea justiției cu instrumente de judecată corespunzătoare, acțiunea de unificare și modernizare a poliției, precum și a celorlalte organe de ordine și de pază. În primul an al domniei, Comisia centrală de la Focșani a pregătit un proiect de lege pentru unificarea autorităților polițienești. În anul următor, M. Kogălniceanu, în calitate de ministru de interne în guvernul de la Iași, a inițiat unele măsuri pentru a limita abuzurile autorităților polițienești împotriva maselor și a respecta legile țării. „Recomand cu tot dinadinsul — arăta el într-un ordin către prefecții județelor — respectul tuturor libertăților cetățenești, ce sînt casa guvernului nostru constituțional. Nici un agent al autorității publice nu este învoit a intra în domiciliul cuiva și a pune mîna pe vreo persoană fără mandat înscris, slobozit de autoritatea îndrituită" [12]). Pe de altă parte, aparatul polițienesc s-a dezvoltat prin înființarea unor noi sectoare de activitate și prin instituirea poliției comunale.

Domnitorul Alex. Ioan Cuza a neglijat însă utilitatea organizării unui serviciu secret de informații, care i-ar fi fost de un real folos în cunoașterea acțiunilor „monstruoasei coaliții". Aceasta, printr-o susținută campanie de presă și o ingenioasă „țesătură de intrigi, a căutat să-l compromită în interiorul țării și în afara granițelor ei, organizînd comploturi și lovituri de stat. În secret și netulburați de nimeni, complotiștii, la 11 februarie 1866, reușesc să-l răstoarne pe Cuza. Răsturnarea lui

---

[11]) „Scînteia", anul XXXIX, nr. 8372, din 21 martie 1970

[12]) N. Turcu : „Manual polițienesc", Buc., 1935, p. 11—12.

Cuza, efectuată printr-o lovitură de palat, a fost organizată prin coruperea gărzii și a celor din imediata apropiere a domnului.

După înlăturarea lui Cuza de către „monstruoasa coaliție", aparatul polițienesc, ca și alte organe de stat, a căpătat un caracter tot mai reacționar, menit să asigure dominația claselor exploatatoare în frunte cu monarhia de Hohenzollern împotriva luptei maselor muncitoare. În acest scop, Locotenența Domnească a înființat la 10 mai 1866 o *gardă orășănească* subordonată Ministerului de Interne pentru paza ordinei și siguranței publice, care a funcționat pînă la 1881. Garda orășănească, căreia i se mai spunea și civică, instrument al burgheziei, împreună cu jandarmii călări, în martie 1867 a alungat pe țăranii din jurul Capitalei care asaltau Adunarea deputaților pentru a primi pămînt.

Pentru înăbușirea răscoalelor țărănești și ale grănicerilor, în creștere după înlăturarea lui Alex. Ioan Cuza, Adunarea deputaților, în aprilie 1868, a votat un proiect de lege privitor la poliția rurală. Legea, al cărei pronunțat caracter reacționar era vădit, era menită să apere proprietatea moșierească contra răzbunării țăranilor.

În timpul războiului de independență din anii 1877–1878, fără a subestima contribuția maselor muncitoare și eroismul armatei române, organele polițienești și de ordine din mediul rural și-au adus și ele aportul, asigurînd ordinea internă în spatele frontului, paza obiectivelor strategice, aprovizionarea și transporturile pentru armatele ruso-române, mobilizarea rezerviștilor și recruților, precum și pregătirea populației pentru apărare în caz de atac din partea turcilor. Armata română, continuînd tradițiile înaintate, s-a remarcat, pe lîngă o strategie și tactică superioară, printr-o acțiune bine regizată de culegerea informațiilor despre situația militară a inamicului.

*
* *

Dezvoltarea României în orînduirea capitalistă, îndeosebi după războiul de independență, a ridicat pentru cercurile conducătoare ale claselor exploatatoare, pe lîngă necesitatea dotării țării cu instituții moderne, o serie de probleme privind asigurarea ordinei interne, respectării legislației de drept, apărării proprietății burgheze și a garantării siguranței statului burghezo-moșieresc în fața luptelor, mereu crescînde, ale maselor muncitoare. Îngrijorarea claselor exploatatoare s-a amplificat pe măsură ce proletariatul român se afirma ca forța socială și politică cea mai înaintată a societății românești, care de la 1893 și-a creat propriul său partid politic – P.S.D.M.R. Experiența burgheziei din alte țări, din Franța, Germania, Rusia și Austro-Ungaria, care, pentru stăvilirea luptei maselor muncitoare, își creaseră organe speciale de poliție, siguranță și jandarmerie, îi servea ca exemplu *).

---

*) În Franța, la 18 decembrie 1871, s-au pus bazele siguranței generale de stat. În Rusia poliția politică a fost organizată sub țarul Alexandru al II-lea, sub forma Ohranei, în subordinea căreia activa și Corpul jandarmeriei. Cancelarul Bismark a pus bazele poliției politice în Germania.

Existenta unei acute probleme agrare şi a unor puternice frămîntări în rîndurile ţărănimii, care au culminat cu răscoale în deceniul al IX-lea al sec. al XIX-lea, au determinat cercurile conducătoare să-şi îndrepte mai întîi atenţia către mediul rural, creind un organ special de ordine şi de poliţie. La 1 septembrie 1893 s-a creat prin lege *jandarmeria rurală*, care avea menirea „de a veghea, în comunele rurale, la menţinerea ordinei, siguranţei şi executarea legilor" statului burghezo-moşieresc [13]). După adoptarea acestei legi s-a întocmit un regulament de organizare şi funcţionare a jandarmeriei, în care s-a prevăzut constituirea unui Inspectorat General al Jandarmeriei la Bucureşti, a patru inspectorate de circumscripţii la Bucureşti, Iaşi, Craiova şi Galaţi, a companiilor de jandarmi în cadrul judeţelor şi a secţiei de jandarmi pentru mai multe comune. In comunele mai mari şi cu concentrări de muncitori s-a prevăzut înfiinţarea de posturi de jandarmi. Conform acestui regulament, jandarmeria îndeplinea şi unele atribuţiuni informative, menite să descopere şi să lichideze eventualele acţiuni ale maselor populare din mediul rural îndreptate împotriva intereselor fundamentale ale claselor dominante. Pe baza acestei legi personalul jandarmeriei a ajuns la 1 159 de oameni.

Deoarece vechea poliţie municipală nu mai făcea faţă problemelor de ordine ridicate de dezvoltarea vieţii urbane la începutul secolului al XX-lea şi îndeosebi creşterii luptelor muncitoreşti şi combativităţii cercurilor socialiste, clasele dominante şi-au pus problema creerii unui organ modern de poliţie. La 1 aprilie 1903, Adunarea deputaţilor a adoptat în acest scop „Legea *asupra organizării poliţiei generale a statului*", care a stabilit o primă organizare a poliţiei române [14]).

Avînd un pronunţat caracter de clasă, îndreptat împotriva maselor muncitoare, legea stabilea în primul articol că „*Poliţia generală a statului* este datoare :

A veghea la menţinerea ordinei publice şi a siguranţei interne a statului ;

A apăra libertatea, proprietatea şi siguranţa persoanelor ;

A preveni infracţiunile de la legi şi regulamente, respectînd legile privitoare la garantarea libertăţii individuale ;

A constata, conformîndu-se regulilor de procedură penală, orice infracţiuni şi a trimite pe făptuitori înaintea justiţiei ;

A executa măsurile prevăzute prin legi şi regulamente speciale precum şi acelea de poliţie comunală conform legii din 19 decembrie 1902" [15]) ; desigur toate acestea vizau apărarea orînduirii de stat burghezo-moşiereşti.

Pentru prima dată prin această lege s-a încercat definirea atribuţiunilor activităţii de poliţie generală a statului, sub cele trei forme, ca poliţie administrativă, poliţie judiciară şi poliţie de siguranţă, care se exercitau pe întreg teritoriul ţării.

---

[13]) Biblioteca C.S.S., Organizarea I.G. Jandarmeriei în perioada 1893—1945, fila 2.

[14]) Monitorul Oficial nr. 1, 1 (14) aprilie 1903, p. 3—5.

[15]) Idem.

Poliția generală a statului se găsea sub autoritatea directă a Ministerului de Interne, iar subunitățile sale teritoriale depindeau de organele administrative. Serviciul polițienesc era îndeplinit atît de ofițeri și agenți de poliție, cît și de unii funcționari de stat (subprefectul și ajutoarele sale, revizori comunali, primari, șefi de gară, factori poștali etc.).

În cadrul Ministerului de Interne, poliția generală a statului forma un serviciu numit „Serviciul poliției generale și statisticii", înglobat în „Direcțiunea administrațiunii generale, a personalului și poliției generale".

Dacă, ca organizare centrală, întreaga poliție a statului constituia un serviciu, despre organizarea poliției de siguranță de stat ca organ separat, nu putea fi vorba la această dată, legea din 1903 neprevăzînd nici un serviciu special pe această linie. Prin această lege s-au definit însă unele atribuțiuni și sarcini privind siguranța de stat. Articolul 13 din lege stabilea în acest sens că poliția generală „se ocupă de comploturi și uneltiri, supravegherea punctelor de frontieră, executarea măsurilor de expulzare, trimiterea la urmă a oamenilor fără căpătîi, intrarea și șederea lucrătorilor străini în țară" [16]). Aceste atribuțiuni erau îndeplinite de ofițeri și agenți speciali de siguranță, numiți din rîndul cadrelor poliției generale. Metodele lor de activitate erau simple, empirice, bazîndu-se îndeosebi pe munca directă, pe supravegherea operativă, interceptarea corespondenței, percheziții domiciliare, stringerea de articole din presa vremii etc. Din activitatea organelor de poliție lipsea cu desăvîrșire munca informativă cu agentura, iar accentul se punea pe latura represivă pentru lichidarea acțiunilor maselor populare ostile regimului burghezo-moșieresc. Aceasta a avut ca urmare neglijarea laturii „preventive" din activitatea acestor organe, sesizată mai tîrziu de către politicienii burghezi. Activitatea în direcția siguranței de stat desfășurată de poliția generală a statului, pînă în anul 1908, era axată îndeosebi asupra controlului străinilor și urmărirea mișcării muncitorești și a militanților socialiști. Numeroase documente aflate în fondul Direcției Poliției și Siguranței Generale, la Direcția Generală a Arhivelor Statului, sînt edificatoare pentru a ilustra teama burgheziei și moșierimii române față de mișcarea politică a clasei muncitoare și de pătrunderea ideilor socialismului științific.

Deși dispuneau de un personal special restrîns și nu avea un serviciu propriu de siguranță, serviciile poliției generale a statului au urmărit amănunțit activitatea cercului socialist „România Muncitoare", a elementelor muncitorești revoluționare — I.C. Frimu, Ștefan Gheorghiu, Dumitru Pop, D. Marinescu, Gh. Cristescu și alții — a militanților socialiști — Panait Mușoiu, M. Gh. Bujor, M. Vexler, I. Sion, Ecaterina Arbore și alții — și chiar pe unii intelectuali și politicieni burghezi cu vederi de stînga, printre care și N. Iorga. Chiar dacă nu se luau măsuri represive imediate, prin această acțiune se realiza o cunoaștere a mișcării socialiste și muncitorești, informîndu-se organele conducătoare ale statului cu probleme deosebite, pentru a se întreprinde măsurile de rigoare.

---

[16]) Ibidem.

Cercurile conducătoare şi-au dat seama că serviciul poliţienesc nu putea fi îndeplinit decît de ofiţeri cu o pregătire de cultură generală şi profesională corespunzătoare. Prima lege de organizare a poliţiei române cerea candidaţilor la funcţiuni poliţieneşti, de la prefect de poliţie pînă la comisar, pe lingă aptitudinile profesionale şi unele condiţiuni speciale, să posede titlul de doctor sau diploma de licenţiat în drept. Pentru funcţia de subcomisar se pretindea candidatului să fi absolvit liceul, iar pentru restul numai gimnaziul.

La începutul sec. XX-lea, amplificîndu-se contradicţia dintre proletariat şi burghezie şi întărindu-se legăturile mişcării muncitoreşti din România cu mişcarea muncitorească internaţională, cercurile conducătoare au simţit nevoia întreprinderii unor noi măsuri pentru crearea unei poliţii speciale de frontieră, porturi şi gări. Desigur, aceasta a fost condiţionată şi de faptul că clasele exploatatoare din România erau alarmate de numărul tot mai mare de emigranţi socialişti care se stabileau în România şi că prin ţara noastră se transporta o parte din literatura revoluţionară din occidentul Europei către Rusia. Nu trebuie uitat că în această perioadă, ca urmare a ascuţirii contradicţiilor dintre marile puteri imperialiste, îndeosebi între Tripla Alianţă şi blocul franco-anglo-rus, care se pregăteau de dezlănţuirea războiului mondial, statul român, ce se afla la interferenţa intereselor unora dintre aceste mari puteri, constituia obiectul unor acţiuni de spionaj şi de influenţare a opiniei publice, îndeosebi din partea serviciilor informative ale Germaniei şi Austro-Ungariei.

In scopul prevenirii atît a luptei muncitorilor din porturi şi gări, care se remarcaseră ca detaşamente înaintate ale proletariatului român, şi a împiedecării pătrunderii emigranţilor socialişti expulzaţi de organele poliţieneşti din ţările lor în ţara noastră, cît şi pentru contracararea acţiunilor serviciilor de spionaj străine îndreptate împotriva statului român, la 31 martie 1904, a fost adoptat *„Regulamentul asupra serviciului de poliţie la punctele de fruntarii, în porturi şi gări"* [17]).

Potrivit legii de organizare a poliţiei generale, acest regulament institula efectuarea serviciului de poliţie în aceste puncte de către ofiţerii permanenţi şi agenţii de poliţie, precum şi de ofiţerii auxiliari din rîndul personalului de conducere a instituţiilor de stat din aceste zone.

Stabilind regimul documentelor de intrare şi ieşire din ţară a străinilor, în scopul reţinerii elementelor ce ridicau probleme pentru siguranţa statului român, decretul excepta de la aceste reguli pe locuitorii români din teritoriile cotropite de imperiile reacţionare vecine. Prin aceasta, se venea într-un anumit sens, în sprijinul luptei de eliberare naţională a poporului român din Transilvania şi Banat, oferindu-i condiţii de refugiu în România în momentele de intensificare a terorii autorităţilor austro-ungare.

Organizarea poliţiei de frontieră, gări şi porturi a fost prima încer-

---

[17]) Regulament asupra serviciului de poliţie la punctele de fruntarii, în porturi şi gări. Buc., 1922, p. 3—5.

care de organizare a unei acţiuni informative şi contrainformative la graniţele ţări şi în nodurile feroviare, pentru a descoperi uneltirile serviciilor de spionaj ale statelor străine îndreptate împotriva siguranţei şi independenţei naţionale a statului român.

Organizarea şi desfăşurarea activităţii poliţiei după anul 1903 a ridicat o serie de greutăţi şi neajunsuri care au dat de gîndit cercurilor conducătoare. Astfel, pe lingă deficienţele în încadrarea cu un personal corespunzător şi transformarea poliţiei într-un organ dependent de organele administrative, de partidele burghezo-moşiereşti, de fluctuaţile politice şi activitatea pe linie de siguranţă de stat era insuficient organizată. Această deficienţă a fost subliniată de politicianul reacţionar Alex. Marghiloman, care critica inperfecţiunea legii din 1903, arătind că ea subestima rolul şi activitatea siguranţei [18]).

Prin legea din 17 (30) iunie 1905 s-au adus unele modificări legii de organizare a poliţiei din 1 aprilie 1903, uşurindu-se condiţiile în privinţa studiilor la încadrarea personalului [19]), dar fără a-i lichida lipsurile esenţiale, ale căror consecinţe s-au evidenţiat în timpul răscoalei ţăranilor din 1907.

Deşi sînt îndeobşte cunoscute cauzele generale ale răscoalei, izbucnirea spontană şi generalizarea ei în întreaga ţară, surprinderea prin care au fost luate clasele dominante, au fost puse de autorităţile burghezo-moşiereşti pe seama „lipsei unui organ central de informaţii cu antene specializate răspîndite pe tot teritoriul ţării şi care să îndeplinească atit misiunea contrainformativă, cît şi cea informativă peste hotare" [20]). Acţiunile de solidaritate ale clasei muncitoare cu ţărănimea răsculată au determinat cercurile conducătoare să considere că „întreţinerea agitaţiunilor printre ţărănime a pornit de la oraşe şi mai ales din centrele muncitoreşti" [21]), ca urmare a inexistenţei acţiunii informative şi preventive în rîndurile muncitorimii. De asemenea, cercurile conducătoare erau nemulţumite că organele de poliţie şi de jandarmerie rurală ,ce se aflau sub conducerea prefecţilor de judeţe, n-au acţionat cu proptitudine şi s-au mişcat greoi, deşi, după cum istoria ne este martoră, ele s-au distins prin acte de teroare şi cruzime împotriva ţărănimii răsculate.

Pe de altă parte, răscoalele ţărăneşti şi agitaţiile muncitoreşti au determinat cercurile conducătoare să considere că „poliţia generală a statului este slab organizată într-un simplu serviciu şi că funcţiunea grea a poliţiei de siguranţă nu putea fi îndeplinită cu succes, fără organe speciale" [22]).

---

[18]) Dezbaterile Adunării deputaţilor, 1902—1903, 27.VI.1903, p. 636—638.

[19]) Monitorul Oficial, nr. 64, vineri 17 (30) iunie 1905, p. 2313.

[20]) Biblioteca C.S.S.: Eugen Cristescu „Organizarea şi activitatea Serviciului Special de Informaţii, fila 2.

[21]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 17581, vol. 3, fila 21.

[22]) Dimitrie Mintulescu: „Poliţie politică şi poliţie de siguranţă de stat, Buc., 1937, p. 261.

După înăbuşirea în sînge a luptei ţărănimii răsculate, guvernul naţional-liberal, de teama izbucnirii unor noi răscoale şi mai ales a perspectivei unirii luptei celor două clase asuprite, a întărit aparatul administrativ şi de represiune împotriva maselor populare de la oraşe şi sate, introducînd o serie de modificări esenţiale în structura şi activitatea lor. Atenţia cea mai mare a fost acordată organelor de jandarmerie şi de poliţie menite să devină instrumentul principal în exercitarea funcţiei represive a statului burghezo-moşieresc şi în asigurarea „ordinei" interne necesară claselor dominante pentru a exploata în linişte masele muncitoare.

Serviciul de poliţie şi siguranţă ce funcţiona pe lîngă Ministerul de Interne „fiind insuficient organizat pentru a cunoaşte şi a paraliza activitatea elementelor dizolvante de la oraşe" (a mişcării municitoreşti revoluţionare-n.n.), clasele dominante „au simţit tot mai mult nevoia înfiinţării unui organ special de informaţii, a siguranţei de stat, care împreună cu jandarmeria rurală avea misiunea să urmărească de aproape orice acţiune dăunătoare statului şi să paralizeze uneltirile menite să tulbure ordinea publică" [23]).

Cercurile conducătoare ale claselor exploatatoare, dîndu-şi seama că poliţia generală, oricît de puternică ar fi, chiar dacă ar îngloba atribuţiuni de siguranţă, nu oferea garanţia asigurării dominaţiei lor politice asupra maselor muncitoare şi a siguranţei statului burghezo-moşieresc, au întreprins primele măsuri în vederea creerii unui organ special, numai cu sarcini informative. În acest scop, imediat după răscoala din 1907, Iancu Panaitescu, cu aprobarea ministrului de interne I.I.C. Brătianu, a organizat cu caracter experimental „o mică organizaţie de informaţiuni pe lîngă Direcţiunea administraţiei din Ministerul de Interne, care de la simpli informatori cu care a plecat la drum, ajunge în 1908 să-şi creeze ramificaţii în întreaga ţară, în centrele importante, precum şi în străinătate" [24]).

Prin legea din 17 martie 1908, s-a desfiinţat vechea Direcţiune a administraţiei personalului, contenciosului, poliţiei generale şi statistice, creîndu-se două direcţiuni, una cu caracter pur administrativ şi alta cu atribuţiuni numai de poliţie generală şi de poliţie politică de siguranţă de stat. Noua direcţiune înfiinţată a fost numită „Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale" [25]).

Acum s-au pus pentru prima oară în România bazele unei poliţii de siguranţă de stat, ca ramură evoluată a poliţiei politice generale şi un serviciu de informaţii ce „activează numai în scopul apărării ordinei publice şi siguranţei statului" [26]), burghezo-moşieresc împotriva maselor populare.

Pe baza dispoziţiunilor acestei legi, începînd din anul 1908, prin diferite decrete legi şi deciziuni ministeriale, s-au creat servicii speciale

---

23) Arhiva C.S.S., dosar 17 581, vol. 3, fila 21.

24) Biblioteca C.S.S., Poliţia informativă de siguranţă, p. 14.

25) Monit. Of. nr. 285, din 25 martie 1908, p. 10 730.

26) D. Mintulescu : op. cit., p. 178.

de siguranță de stat, unele centrale în Direcțiunea poliției și siguranței generale, iar altele exterioare. Așa au luat ființă brigăzile centrale și brigăzile și serviciile exterioare de poliție de siguranță de stat, numite *brigăzi de siguranță și servicii speciale de siguranță*, care s-au extins în măsura cerințelor „ordinei" publice și siguranței statului burghezo-moșieresc, în toate orașele și centrele importante din țară, în special în cele industriale unde masa muncitorimii era mai compactă. Aceasta, „pentru urmărirea curentelor subversive(?!) și supravegherea în general a stării de spirit a populației" [27]). Cu timpul rolul brigăzilor de siguranță în menținerea siguranței statului burghezo-moșieresc va crește, transformîndu-se la 10 aprilie 1931 în Corpul detectivilor, organ specializat al Direcției siguranței, organizată prin legea din 1929.

Conform legii din 1908, Direcțiunea poliției și siguranței generale, înființată prin decret regal la 1 aprilie, cuprinde în organizarea ei interioară două secțiuni: 1) Secțiunea siguranței generale; 2) Secțiunea poliției. Activitatea Secțiunii de siguranță se desfășoară în patru birouri: 1) Biroul Controlul Străinilor; 2) Biroul de Siguranță și Informații; 3) Biroul Poliției de frontieră; 4) Biroul Presei și interpreților.

Prefectura Poliției Capitalei pentru a face față nevoilor de ordine și de siguranță ce le ridica Bucureștiul, puternic centru muncitoresc și politic al țări și sediu al tuturor instituțiilor de stat burgheze, cuprindea în organizarea ei un Serviciu de siguranță și mai multe brigăzi speciale de siguranță, înglobate în „Inspectoratul brigăzilor de siguranță" [28]).

După organizarea Direcțiunii poliției și siguranței generale, personalul polițienesc de la punctele de frontieră și din porturi, care se ocupa în prima linie, de chestiunile de siguranță generală a statului, a trecut sub conducerea directă a Ministerului de Interne. Prin reorganizarea poliției de frontieră și încadrarea ei cu ofițeri de siguranță s-au creat posibilități pentru procurarea materialului informativ ce interesa siguranța statului român din țările vecine. „Caracteristicile speciale ale acestor oficii informative — arăta Eugen Cristescu — erau că ele nu mai depindeau de prefecții de județe..., deveneau astfel instrumente stabile informative, subordonate ierarhic și direct Siguranței Generale a statului care le pune la dispoziție și fondurile necesare pentru îndeplinirea misiunii lor" [29]).

Toate aceste organe, cu atribuțiuni de siguranță de stat, au fost organizate și au funcționat separat de restul poliției generale a statului, centralizate în Direcțiunea poliției și siguranței generale, și cu totală independență față de funcționarii politici și administrativi. Prin separarea atribuțiunilor Siguranței de stat de cele ale poliției, cercurile conducătoare au urmărit și realizarea unei specializări a personalului de lucru al acestui organ numai pe linia atribuțiunilor definite de lege.

Siguranța generală, ca organ special de informații, avea îndatorirea de a asigura „liniștea" și siguranța internă a statului burghezo-

27) Arhiva C.S.S., dosar 17 581, vol. 3, fila 21.

28) Biblioteca C.S.S.: E. Cristescu, op. cit., fila 3.

29) Ibidem.

moșieresc împotriva acțiunilor maselor populare în interior și contra dușmanilor din afară.

Dorind să creeze un organ de stat cu sarcini speciale cît mai puternic pentru a le garanta dominația de clasă asupra maselor muncitoare, cercurile conducătoare concepeau Siguranța Generală ca „nervul poliției ce se impresionează la timp de mediul înconjurător, avizînd la măsurile generale în materie de ordine publică și siguranță a statului, înregistrînd în același timp toate mișcările seismice ce se produc în populațiunea internă cît și în țările înconjurătoare (e vorba de luptele revoluționare ale maselor muncitoare-n.n.), pentru ca la timpul oportun să se poată preveni acele mișcări cu caracter subversiv contra Siguranței Statului" [30]). Pentru îndeplinirea acestor atribuțiuni, organele de siguranță executau în cursul activității lor patru operațiuni : observarea și supravegherea, acțiunea informativă, acțiunea preventivă și acțiunea represivă.

Prin noua lege, scoțîndu-se organele de poliție de sub conducerea directă a prefecților de județe, s-a creat funcțiunea de Inspector general de poliție, care funcționa pe lingă Direcțiunea poliției și siguranței generale a statului și avea dreptul să inspecteze serviciile de poliție și siguranță din țară și să raporteze conducerii Ministerului de Interne cele constatate [31]).

În activitatea organului de siguranță a avut loc introducerea unor metode și procedee noi de activitate, superioare, și a unor noi principii care să facă din Siguranță unul dintre cele mai importante organe de stat în apărarea intereselor fundamentale ale claselor dominante. Ca o schimbare funcțională esențială, întreaga activitate a Siguranței de stat trebuia să se desfășoare pe baza muncii informative cu agentura și prin întrebuințarea personalului acoperit, secret. Aceasta însemna pentru noul organ, procurarea informațiilor din cele mai importante sectoare de activitate pe baza noii metode, folosind oameni de încredere ca informatori secreți, în scopul cunoașterii cît mai veridice a diferitelor curente politice și acțiuni potrivnice orînduirii burghezo-moșierești, a stării de spirit a populației, în vederea întreprinderii unor măsuri corespunzătoare.

Pentru a da o mai mare eficiență activității Siguranței generale a statului și a evita consecințele ce ar putea rezulta din neasigurarea secretului muncii, după anul 1908, s-a acordat mai multă atenție principiului conspirativității. De exemplu, notele informative și de supraveghere ale brigăzilor de siguranță erau întocmite de mînă și nu purtau numele real al ofițerilor și agenților, ci diferite nume sau litere pentru fiecare în parte pe baza unui cod dinainte stabilit și cunoscut numai de șefii superiori.

Dorind să înlăture deficiențele din trecut, cercurile conducătoare și-au dat seama că pregătirea de cultură generală, oricît de înaltă ar fi, nu era suficientă pentru a asigura calitatea muncii de siguranță și

---

[30]) Theodor Culitza : **„Poliția de informațiuni și contrainformațiuni"**, București 1938, p. 16.

[31]) Monitorul Oficial nr. 285, din martie 1908, p. 10 721.

de poliție, ci trebuia completată de posedarea unor aptitudini și calități profesionale și de o cultură de specialitate. In acest scop, legea din 1908, cerea candidaților la funcțiuni în organul de siguranță, în afară de satisfacerea efectivă a serviciului militar și de diploma de studii universitare sau școlare, care constituia o prezumție de cultură generală, să fi ocupat diferite posturi în administrație sau poliție, aceasta pentru a cunoaște legile în vigoare și pentru a se acomoda mai ușor în noua muncă, și să posede anumite aptitudini și calități psiho-fizice, specifice muncii informative.

Deoarece în activitatea organelor represive din mediul rural, așa cum am arătat, s-au reliefat fisuri, iar personalul jandarmeriei însărcinat cu asigurarea ordinei era insuficient, cercurile conducătoare ale claselor dominante, la 24 martie 1908, au adoptat „*legea pentru modificarea legii jandarmeriei rurale*". Prin această lege s-au pus bazele unui organ de jandarmerie capabil să garanteze proprietatea moșierească și dominația claselor exploatatoare asupra maselor țărănești. Conform articolului 1 din lege, jandarmeria rurală era instituită pentru „a veghea în comunele rurale la menținerea siguranței publice, pentru asigurarea ordinei interne și executarea legilor" [32]).

In acest scop, ea trebuia să realizeze „o supraveghere activă, neîntreruptă și o acțiune preventivă și represivă" în mediul rural, pentru a preveni și reprima la timp și rapid orice încercare de ridicare la luptă a maselor [33]). La baza activității jandarmeriei rurale, ca și a siguranței pentru îndeplinirea acestor atribuțiuni, a fost introdusă munca informativă cu agentura.

Pentru rezolvarea problemelor privind siguranța publică și menținerea ordinei, jandarmeria se găsea sub autoritatea Ministerului de Interne, iar pentru executarea atribuțiunilor de ofițeri și agenți ai poliției judiciare, definite prin această lege, se găsea și sub ordinele Ministerului de Justiție. Unitățile și subunitățile teritoriale ale jandarmeriei, în asigurarea siguranței publice și a ordinii în mediul rural, precum și în executarea legilor, erau la dispoziția prefecților de județe și administratorilor de plăși, executînd ordinele primite de la aceștia. In scopul întăririi disciplinei militare și a pregătirii de luptă, jandarmeria a fost trecută efectiv în cadrele active ale armatei, depinzînd de Ministerul de Război în această privință [34]).

In scopul cuprinderii întregului teritoriu al României și pentru a reprima prompt orice mișcare revoluționară a maselor țărănești, guvernul liberal a înființat posturi de jandarmi aproape în fiecare comună și a mărit efectivul jandarmeriei de la 2 690 de oameni la 6 310. Pentru ca jandarmeria să nu mai fie influențată în îndeplinirea misiunii ei de relațiile de rudenie și de prietenie ale jandarmilor în comunele lor natale sau în care își au domiciliul, acestora li s-a interzis de a mai exercita serviciul în județul unde s-au născut, precum și în cele limitrofe.

---

32) Monitorul Oficial, nr. 285, 23.III.1908, p. 10 721.

33) Monitorul Of. nr. 285 din 23.III.1908, p. 10 721.

34) I b i d e m, p. 10 722.

Pentru a înăbuşi din faza iniţială eventualele tulburări sociale din mediul rural şi a împiedeca generalizarea lor în întreaga ţară, cercurile conducătoare, pe baza legii de modificare a organizării jandarmeriei din 24.III.1908, au înfiinţat o companie mobilă de 200 de jandarmi pe lîngă Inspectoratul General al Jandarmeriei, în scopul de a fi folosită ca unitate constituită, mobilă, de intervenţie [35]).

Noile măsuri întreprinse de statul burghezo-moşieresc pentru întărirea funcţiei sale represive, prin reorganizarea jandarmeriei rurale şi a poliţiei generale, precum şi prin crearea Siguranţei generale, ca compartiment dinstinct în cadrul poliţiei au necesitat creşterea cheltuielilor bugetare pentru transpunerea lor în viaţă, agravînd situaţia materială a maselor muncitoare ce trebuiau să suporte noi impozite. Bugetul de cheltuieli al Ministerului de Interne a crescut în cursul exerciţiului financiar pe anul 1908–1909 la 39 526 583 lei faţă de 23 108 399 de lei cît a fost în anul 1907–1908.

Exprimînd satisfacţia claselor exploatatoare din România faţă de constituirea unui serviciu special de siguranţă, cu sarcini informative, organul de presă al P.N.L. – Viitorul – scria că „Unul din principalele rezultate ale acestei organizaţii este observarea continuă şi stăruitoare a tuturor manifestărilor sociale de orice natură. Multe din aceste manifestări după vechea organizare a serviciului de siguranţă nu puteau fi reprimate cînd ar fi luat un caracter de natură a tulbura ordinea şi siguranţa publică" [36]).

Avînd un pronunţat caracter de clasă, antidemocratic şi antimuncitoresc, măsurile întreprinse de clasele dominante pentru consolidarea dominaţiei lor politice asupra maselor muncitoare, prin crearea în cadrul statului burghezo-moşieresc a unor organe speciale de ordine şi de informaţii (jandarmeria rurală, poliţia şi siguranţa de stat), îndreptate împotriva luptei revoluţionare a poporului român, au fost demascate de mişcarea muncitorească, de presa socialistă şi de către unele elemente progresiste şi democratice ale vremii.

N. Iorga, criticînd şi votînd împotriva proiectului de lege pentru reorganizarea jandarmeriei rurale, declara în Adunarea deputaţilor: „O lege a jandarmeriei care să mărească numărul jandarmilor existenţi şi să le crească şi atribuţiunile, se propune să se voteze într-o ţară, atunci cînd numărul crimelor se înmulţesc într-un chip îngrozitor..." şi în Austro-Ungaria, unde" jandarmul e menit să ţină în frîu o poporaţie nemulţumită" şi asuprită din punct de vedere naţional" [37]). „Dar poporul nostru – declara el – nu este criminal, sîngeros, răzbunător, ci este cuminte, foarte înţelept, cum a fost întotdeauna" [38]).

Protestînd în contra acestor legi şi demascînd caracterul lor reac-

---

[35]) Biblioteca C.S.S., „Organizarea I.G. Jandarmeriei în perioada 1893—1945, p. 3.

[36]) „Viitorul", din 9 aprilie 1908.

[37]) Dezbaterile Ad. deputaţilor 1907—1908, nr. 47, 28 oct. 1908, p. 1005—1006.

[38]) Ibidem.

ționar și antimuncitoresc, dr. C. Racovski, militant al mișcării muncitorești și socialiste din România, trăgea concluzia că „prigonirile sub toate formele lor, au pus pe muncitori nu în față cu cutare sau cutare patron, în ajutorul căruia sărea vreun prefect sau comisar de poliție, ci în conflict cu întregul aparat guvernamental însuși" [39]). Desigur, burghezia prin aceste măsuri represive nu și-a realizat scopul, mișcarea muncitorească a făcut noi pași pe linia organizării sale și a creșterii luptei sale de clasă. Gazeta „România Muncitoare" scria în acest sens: „Au înființat secția treia de spionaj, au sporit numărul jandarmilor și al polițiștilor, chit că prin aceasta să ne distrugă cu totul, dar s-au înșelat. Fiecare măsură a lor de represiune a fost răsplătită cu înființarea de noi organizații, cu ridicarea de noi elemente devotate, cu creșterea numărului și întărirea mișcării muncitorești" [40]).

În studiul ce va urma în numărul viitor vom aborda evoluția metodelor de activitate informativă și a sistemelor de organizare a organelor de siguranță de stat, poliție și de jandarmerie rurală, în preajma și în timpul primului război mondial.

---

[39]) Presa muncitorească și socialistă din România, vol. II, 1900—1921, București, Ed. Politică 1966, p. 381.

[40]) I b i d e m, p. 358.

Orientări naționaliste în evoluția minorității germane din România

Căpitan SULTAN DUMITRU
— cercetător științific —

Așa cum arătam în partea finală a studiului anterior, către anul 1928 în sinul minorității germane din România începeau să se facă simțite semnele unei reevaluări a curentelor și tendințelor politice, a opțiunilor față de condițiile rezervate ei în cadrul statului național unitar român, desăvîrșit cu 10 ani în urmă. Toate aceste revizuiri de poziții și acțiune își aveau origina — într-o proporție mereu mai insistentă — în exemplul și influențele politico-ideologice venite din afară. Despre măsura în care legăturile spiritual-naționale și evoluția situației din Germania au putut să înrîurească și să inspire minoritarilor germani din România noi forme de organizare și metodă, am vorbit deja și nu ne mai rămîne decît să urmărim mai departe căile și mijloacele concrete de exercitare. Putem adăuga de pe acum că interpătrunderea acestor raporturi devine tot mai pregnantă și descifrabilă, mai ales dacă o privim prin prisma evenimentelor care se succedau atunci în Republica de la Weimar. In anii 1928—1933, sub presiunea forțelor național-socialiste tot mai agresive, în Germania continua și se adîncea procesul de dizolvare a instituțiilor republicane, naziștii discreditînd mereu mai vehement sistemul parlamentar și coalițiile guvernamentale dintre social-democrație și partidele burgheze.

Un moment important în ascensiunea fascismului în Germania îl constituie alegerea la sfîrșitul lui 1928 ca președinte al Partidului germannațional a lui Alfred Hugenburg, unul din fondatorii Ligii pangermaniste, organizație ultrareacționară. Înfăptuind alianța cu național-socialismul, Hugenburg-magnatul presei naționaliste germane — va polariza forțele naționaliste și pangermaniste în jurul Partidului Național Socialist al Muncitorilor Germani (N.S.D.A.P.), pe calea lichidării democrației burgheze weimariene. La 28 martie 1930 „marea coaliție" (social-democrato-burgheză) ia sfîrșit și este numit premier Heinrich Brüning, deputat din partea

„Centrului catolic", într-un guvern dependent în exclusivitate de președintele Hindenburg, ceeace consemna în fapt lichidarea sistemului parlamentar și alunecarea spre dictatură în Germania. In septembrie 1930 N.S.D.A.P.-ul trimite în Reichstag 107 deputați (reprezentînd 6 510 000 alegători — 18,3%), devenind al doilea partid după cel social-democrat. Agresivitatea naziștilor împotriva instituțiilor democratice, a mișcării muncitorești germane, devenea din ce în ce mai notorie și fățișă.

Treptat, dar tot mai insolent, promotorii fascismului nu se sfiau să-și aroge dreptul de a transfera ideologia lor totalitaristă și pe plan extern. Astfel, tatonînd pulsul opiniei publice, Mussolini declara în 1928 că „fascismul nu este un articol de export", pentru ca doi mai tîrziu să-și renege această „banală afirmație și să proclame fascismul ca o doctrină „universală" [1]). Mai practic, sugerînd intențiile hegemonice ale pangermanismului, Hitler dorea o Europă în care cuceririle militare naziste ulterioare să traducă în fapt „sfîrșitul națiunilor competitive [2]).

Intr-adevăr, rezumînd obiectivele ei de factură regresivă, se poate observa că amăgitoarea și zgomotoasa „revoluție" fascistă își îndrepta ofensiva inflexibilă împotriva a trei idei predominante care făcuseră epocă în secolul trecut: democrația liberală, autodeterminarea națională și liber-schimbismul (laissez faire, laissez passer) economic. Declarîndu-le pe acestea depășite, începută ca o mișcare specific *naționalistă*, mișcarea național-socialistă va degenera într-un revizionism supranațional închinat unei „noi ordini europene", în care dreptul imprescriptibil autonom al popoarelor să fie supus limitărilor și constrîngerilor unor dictaturi militar și economic centralizate.

In alegerile pentru Reichstag din 31 iulie 1932, dreapta extremistă repurtează un succes categoric, N.S.D.A.P.-ul ajungînd primul între partidele germane (230 mandate — 14 milioane de alegători — 37,4%). Guvernele von Papen (Centrul catolic) și al generalului von Schleicher (constituit la 3 decembrie 1932) n-au fost decît un paravan interludiar, înapoia cărula manevrau cercurile naționaliste și capitaliste animate de național-socialiști și germano-naționali. La 4 ianuarie 1933 Hitler și von Papen au pus la punct unirea celor două curente reacționare, care, subminînd necruțător autoritatea și posibilitățile de conducere ale lui Schleicher, îl aduc în situația să demisioneze. La 30 ianuarie 1933 Hindenburg predă puterea lui Hitler, care-și ia ca vicecancelar pe baronul catolic von Papen. Instaurarea nazismului în Germania era un fapt împlinit și ea nu putea decît să convină acelor cercuri monopliste reacționare interne și internaționale, pentru care soluția fascistă era infinit de preferat unei orientări spre stînga. Această satisfacție transpărea și prin vocea unui oficios conservator englez așa de influent ca ziarul londonez „Times", care, a doua zi după acele evenimente, nota în coloanele sale: „Este evident că gu-

[1]) Edward Hallet Carr-Conditions of peace. London-Macmillan & co Ltd. 1942, p. 12.

[2]) Ibidem

vemul Hitler trebuie să fie considerat ca o tentativă de a echilibra experienţa mai consistentă a conservatorilor naţionalişti cu numărul, entuziasmul şi forţa de atracţie a aliaţilor lor" [3]).

*
* *

In România, criza economică din 1929–1933 a înăsprit şi amplificat masiv contradicţiile de clasă, dîndu-le un caracter extrem de complex şi acut. Rezultanta acestor contradicţii sociale a constituit-o apariţia şi adîncirea unor frămîntări şi disocieri organizatorico-ideologice în cadrul partidelor burghezo-moşiereşti, a instabilităţii echipelor guvernamentale, a măsurilor de reducere a drepturilor şi libertăţilor democratice şi de reprimare a mişcării revoluţionare. Pe fondul crizei economice, al deplasărilor politico-ideologice la care asistăm, la 8 iunie 1930 se produce restaurarea lui Carol al II-lea. Prin persoana lui, polarizînd grupurile monopoliste reacţionare, monarhia va exploata slăbiciunile sistemului democraţiei burgheze parlamentare, ale celui de partide, în scopul pregătirii condiţiilor unei cîrmuiri dictatoriale. Aceasta va înrăutăţi şi mai mult posibilităţile de existenţă şi acţiune ale maselor populare, ale mişcării revoluţionare interne.

Pe plan extern, consecventă principiului de păstrare a statu quo-ului, România va promova o politică filo-franco-engleză, va milita pentru raporturi de bună vecinătate şi întărirea Micii Inţelegeri, pentru prelevarea integrală şi necondiţionată a datoriilor de război (conferinţe la Haga – august 1929, ianuarie 1930).

In legătură cu tema care ne preocupă, în cursul perioadei urmărite acum (1928–1933), minoritatea germană din România (parţial, desigur) începea să resimtă şi să asimileze (simptomatic dar şi în mod real) influenţele ideologice reprezentate prin pătrunderea tezelor naţional-socialiste care îşi croiau drum în Germania.

Criza economică din anii 1929–1933, care zguduise şi ascuţise atît de mult contradicţiile sociale, instituţiile statului burghezo-moşieresc, îşi lăsa amprenta şi asupra situaţiei politice din interior. Clasele exploatatoare, indiferent de apartenenţa naţională a componenţilor lor, puse în faţa unei situaţii dificile derivate din efectele crizei, se străduiau să sondeze noi metode care să le asigure continuitatea dominaţiei lor, să arunce consecinţele impasului economic asupra maselor populare în ansamblu, spre a le menţine subordonate.

Cu toată tulburarea şi ruperea unităţii, pe care pătrunderea naţional-socialistă, a fascismului, le anunţau încă din anii premergători crahului economic, partidul german din România – reprezentanţa organizatorică tradiţionalistă a întregii minorităţi germane, dar în fapt exponent al concepţiilor şi intereselor păturilor privilegiate – continua să emită pretenţii de singură autoritate investită a veghea la dezideratele generale ale conaţionalilor săi. In reacţia sa faţă de naţional-socialiştii animaţi de

[3]) Enzo Collotti — Germania nazistă. Editura Ştiinţifică, Bucureşti 1969, p. 64.

Fritz Fabritius *), partidul german vădea o atitudine mai realistă, construindu-şi strategia politică pe oportunitatea ca populaţia germană să-şi păstreze — cel puţin expectativ — statutul său de entitate minoritară, cu toate consecinţele decurgînd din această stare de fapt.

Perspectivelor demagogice promise de propaganda fascizantă, partidul german le răspundea în acel moment prin obiecţia că, perseverind în a obţine de la statul român beneficii superioare şi păstrîndu-le pe cele vechi, era neindicat ca minoritarii germani să părăsească matca politică tradiţională conferită de situaţia lor specială din punct de vedere demografic. Ca şi anterior, cu toată dificultatea de a stăpîni situaţia, pe care o acuza, conducerea partidului german nu se putea decide să lase calea liberă şi să adopte ideile naţional-socialiste, ce păreau să scindeze şi să pericliteze şi poziţiile cîştigate pînă atunci. Pe de altă parte, anumite soluţii cu pretenţii de renovare socială, preluate din amalgamul propagandistic fascist, ventilate demagogic de naţional-socialişti (ca şi în Germania, de altfel), spre a capta adeziunea unor categorii sociale cît mai largi şi diverse, erau de natură să atragă rezerva şi dezavuarea din partea reprezentanţilor păturilor înstărite acreditate în partidul german din România.

În aceste condiţii nu este inexplicabil că platforma reprezentanţilor spirituali şi politici ai minorităţii germane se va clătina serios şi continuu în întreg deceniul al IV-lea.

În ceea ce priveşte relaţia cu exteriorul a corespondenţilor din România ai tendinţelor fasciste, identificaţi în gruparea lui Fabritius „Selbsthilfe" (Intrajutorarea), acţiunile acestora vor acuza sensibil o înrîurire care, în cele din urmă, va putea fi clar descifrată. Avînd drept mijlocitori ideologici saşii organizaţi de Fabritius, penetraţia ideilor naţional-socialiste apare tot mai evidentă în rîndul minoritarilor germani din România şi se cuvine măcar fragmentar semnalată, avînd în vedere amplitudinea, diversitatea şi mai ales consecinţele ei.

Încă din anul 1926 o întinsă organizaţie de spionaj austro-germană îşi începe misiunea de restabilire a reţelelor şi legăturilor informative antebelice, mai ales în Balcani. România, împreună cu Ungaria, intra în zona de interes a grupei (subsecţiunii) B (şef maiorul Taude) din cadrul Direcţiei a I-a (spionaj) din Ministerul de Război Austriac. În 1929 se produce o acţiune de reorganizare a serviciilor secrete germane, corespunzător şi acestor noi misiuni asumate peste hotare.

Pe măsura înaintării precipitate spre putere a partidului nazist, germanii din România continuau să primească o asistenţă sporită. La Hamburg funcţiona din 1931, înfiinţată de căpetenia nazistă Gregor Strasser, Secţia pentru străinătate a partidului însărcinată cu regruparea şi asigurarea unei legături unitare, centralizate cu germanii externi — Auslandorganisation. Era vorba, desigur, de cetăţeni — supuşi germani cu domiciliul peste graniţă sau aflaţi acolo în misiuni temporare,

*) După cum am precizat şi în studiul anterior, Fritz Fabritius era principalul promotor al introducerii curentului şi ideologiei fasciste în sînul minorităţii germane din România.

dar aceasta nu infirmă citarea şi luarea acestei organizaţii în considerare, mai ales în perspectiva evenimentelor.

În general, curentul pangermanist şi spionajul german (în cadrul cărora un rol important deţineau asociaţiile foştilor combatanţi din primul război mondial), se introduc în România pe trei căi şi forme constitutive în acelaşi timp: economică, politico-culturală şi militară, creindu-se în acest scop, îndeosebi în Transilvania, Bucovina şi celelalte provincii cu minoritari germani, veritabile sucursale informative. Recunoscut ca persoană juridică de către guvernul din Würtemberg, „Institutul pentru exterior" din Stuttgart se mai intitula şi „Institut pentru cultivarea şi apărarea intereselor germane în străinătate", reprezentînd în concepţia capitalului german patern o centrală informativă prin intermediul şi concursul minorităţilor germane.

Legături permanente cu ligile pentru germanii externi din Stuttgart şi Berlin aveau şi „Asociaţia germano-şvabă" din Timişoara, condusă de senatorul Karl Möller, precum şi filiala germană din Bucovina, dirijată de Adolf Butz.

O organizaţie identică celei din Stuttgart era „Uniunea pentru ţară şi neam" (Bund für Heimat und Volk) din Berlin, care-şi axa misiunea pe resuscitarea, menţinerea şi consolidarea conştiinţei de sine şi unirii poporului german, pe crearea, întreţinerea şi protejarea instituţiilor germane afiliate, inclusiv a celor din afară [4]).

Semnificativ pentru direcţiile şi ideile de influenţare către exterior, din paginile presei germane răzbat felurite sugestii cu caracter orientativ. Astfel, în numărul 5 (septembrie 1932) al publicaţiei „Der Auslanddeutsche Beobachter" („Observatorul german din străinătate"), care apărea la Hamburg, într-un articol cu titlul elocvent „Ce trebuie să facă fiecare naţional-socialist german ce se găseşte în străinătate", cel vizat putea citi, reţine şi urma astfel de indicaţii aforistice: „să se recunoască totdeauna şi pretutindeni ca fiind membru al Partidului Naţional-Socialist German; să facă onoare mişcării naţional-socialiste şi, prin aceasta, noii Germanii; să-şi ajute compatrioţii aflaţi în exterior; să lupte pentru conţinutul, scopul mişcării naţional-socialiste, pentru înrolarea altora într-însa, să lupte cu spiritul" [5]).

*

* *

Diferite evenimente şi acţiuni iniţiate de grupările minoritare germane din România atestau că o reconsiderare a vechii linii politice urmată de partidul german îşi făcea loc în unele programe şi decizii preconizate. Bunăoară, în septembrie 1928 la Congresul săsesc de la Sibiu — care a strîns în jurul său delegaţi ai minorităţii germane din toată ţara — a fost afirmată dorinţa de a se înfăptui o politică mai energică în raporturile cu autoritatea de stat. Făcînd un bilanţ şi punînd în cauză

---

[4]) Dos. special nr. 2946, vol. 12, fila 56 bis — 65 bis.

[5]) Arhiva C.S.S., dos. 229, vol. 286, fila 24—25.

întreaga politică românească a guvernelor din deceniul al treilea, Rudolf Brandsch, exponent autorizat al partidului german, a declarat acolo că „stările sînt insuportabile", și ar fi pricinuite de legislația în vigoare, de arbitrariul din treburile publice. Avertizînd că acest lucru se petrece într-o vreme cînd pe plan mondial problema minorităților a cîștigat în acuitate, Brandsch era de părere că congresul însemna „începutul unei noi ere în luptele noastre naționale". In concordanță cu aceste împrejurări, el a mărturisit că va renunța la activitatea sa în străinătate pentru a se dedica în întregime cauzei germane din România [6]). Congresul săsesc a hotărît să trimită un apel Ligii Națiunilor în favoarea punctelor sale de vedere.

Evocînd lucrările și spiritul acestor dezbateri, ziarul „Lupta" din 30 sept. 1928 le punea în legătură cu Congresul interparlamentar de la Berlin, la care „iredentiștii germani în frunte cu von Kardorff au asmuțit minoritățile germane de pretutindeni" [7]).

La 12 octombrie 1929, exprimînd voința acelui curent care evolua spre o revizuire a liniei precedente, de a obliga guvernul la o atitudine mai flexibilă în problema minoritară, Consiliul Național (Poporal) Săsesc aprobă noua orientare a politicii săsești [8]). In decembrie același an, parlamentarul german Hans Otto Roth, într-un discurs rostit la o adunare electorală la Sighișoara, aduce alte precizări asupra coordonatelor dar și limitelor noului curs al politicii săsești, arătînd că după 10 ani de navigație în orbita cercurilor partidelor politice românești și neavînd putere îndestulătoare spre a înfrunta guvernele în funcțiune, în ciuda încheierii unui cartel electoral și cu noul guvern (Iuliu Maniu), sașii n-au renunțat la ideea alcătuirii unui bloc minoritar și, în primul rînd, cu grupul etnic maghiar [9]).

In general și în fapt însă, partidul german din România (al cărui conducător devine Hans Otto Roth) va continua să colaboreze și în această perioadă cu guvernele române, cu parlamentul. Rudolf Brandsch (prieten politic al lui Maniu și una din personalitățile cele mai influente în partid) devenind în 1931 subsecretar de stat pentru minorități în guvernul Iorga-Argetoianu.

In Banat, prelatul papal irident Franz Blaskowics declanșează o asiduă acțiune propagandistică și mobilizatoare, pentru a determina și printre minoritarii șvabi o acțiune similară celei maghiare (congres la Odorhei) și săsești: consfătuiri generale și plîngere la Geneva (Liga Națiunilor) [10]).

In mod obiectiv, și pe deasupra oricăror conjuncturi în politica de partid, criza economică din anii 1929-1933 a provocat în rîndurile mino-

---

[6]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 229, vol. 289, f. 133—134.

[7]) Ibidem, f. 135.

[8]) Ibidem, f. 141—145.

[9]) Ibidem, f. 130.

[10]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 229, vol. 289, f. 146.

ritarilor germani din România o vie animaţie şi disociere ideologico-organizatorică. Era de considerat aici, desigur şi rolul exercitat de masele populare minoritare germane, radicalizate de criză, care cereau un răspuns şi o rezolvare optimă propriilor lor probleme sociale. Pe de altă parte, sesizînd strîmtorarea creditului politic al vechii conduceri a partidului, naţional-socialiştii lui Fabritius îşi înteţeau presiunile lor obişnuite. Îndeosebi la saşii ardeleni, această efervescenţă opţională s-a manifestat printr-o mişcare de nemulţumire faţă de vechii conducători politici, lăsîndu-se treptat sedusă de alternativele înnoitoare propagate de naţional-socialiştii din Germania şi corespondenţii lor din ţara noastră. Inscriindu-şi în program obiective de ordin social-intern, cu o puternică rezonanţă naţionalistă, ei atacau cu precădere linia cooperativă cu guvernele române caracteristică partidului german.

Din 1930 mişcarea „Selbsthilfe", condusă de Fritz Fabritius, trece de la caracterul său iniţial de ajutor mutual social-economic la cel politic mărturisit, devenind cadrul organizatoric şi instrumentul politic pe care se grefează mişcarea naţional-socialistă din România. In înfiriparea curentului naţional-socialist şi creşterea influenţei sale în sînul vieţii germane din România nu pot fi trecute cu vederea succesele electorale ale Partidului Naţional-Socialist al Muncitorilor din Germania (N.S.D.A.P.) — septembrie 1930, care, aşa cum am precizat la început, au făcut din el al doilea partid politic în Republica de la Weimar. Ideologia nazistă cîştigă tot mai mult teren, propaganda germană din exterior şi infuzia preceptelor hitleriste se intensifică, devenind o stare de fapt ce reţine tot mai mult atenţia. Infiltrarea ideologiei naziste — ca sumum doctrinar al naţionalismului integral, extremist — reprezenta, de altfel, principala sursă şi formă de alimentare a tendinţelor naţionaliste germane din perioada la care ne referim. Curentul hitlerist apare şi se dezvoltă mai întîi şi mai masiv îndeosebi în Ardeal — la saşi fiind mai persistent sentimentul naţional — unde oficiile de informare publică răspîndesc presă, literatură, pamflete naziste la preţuri reduse, iar oficioasele lui „Selbsthifle" — Ostdeutsche Beobachter" (Observatorul est-german) şi „Die Sachsenburg", urmăresc îndeaproape evoluţia fenomenului şi procesului fascist în Germania. Instituţiile de învăţămînt, cultură şi artă (şcoala, biserica, teatrul, sportul etc.), împreună cu formele, mijloacele şi prilejurile lor concrete de manifestare publică (adunări, serbări, acţiuni ale echipelor de muncă etc.) sînt chemate şi folosite progresiv pentru exaltarea cauzei germane în noua ei ipostază. Aşa, de pildă, la numitele „Sprechabende" (şezători) se predica încrederea în sine, mîndria naţională, necesitatea salvării posesiunilor terestre, acordarea de daruri către şcoală şi biserică etc. Ca şi în Germania, şi la minoritarii corespondenţi din România, fascismul se altoia pe un fond naţionalist maximal, după o asiduă pregătire ideologică de legitimare „istorică".

In şirul tot mai numeroaselor acţiuni de atragere de aderenţi şi de popularizare a scopului mişcării, la 15-16.XI.1930 are loc la Sibiu prima adunare de propagandă publică a societăţii „Intrajutorarea". O a doua — tot la Sibiu (16 ianuarie 1931) — este consacrată dezbaterii „situaţiei morale, economice, politice şi naţionale a statelor", la care Fritz Fabri-

tius adresează o severă critică „Sfatului Național Săsesc", învinuindu-l că apără interese de partid, de castă, și nu ale poporului. In mod deosebit este pusă în cauză și taxată ca lipsită de finalitate, eficiența activității parlamentare a lui Rudolf Brandsch, apreciindu-se în plus că articolul său „Prieteni primejdioși" ar fi determinat guvernul să respingă ideea unui statut al minorităților. Politicianismul și conservatorismul „sașilor bătrîni" sufereau o gravă acuzație din partea „spiritului înnoitor" fascist.

La 13 noiembrie 1931 adunarea sașilor (Sächsicher Volkstag de la Mediaș, determinată de Fabritius, adoptă un proiect de program național de orientare revizionistă, care își propunea să revadă vechea platformă de cooperare a conducerii partidului german din România în relațiile cu guvernele și autoritățile române. Combătînd această metodă, noul proiect de program arăta că cel vechi din 6.XI.1919 nu conținea decît pretenții către stat și decizii organizatorico-administrative și nu privea obligațiile față de interesele minorității germane. Admițînd că nu este inoportun ca revendicările față de stat să fie cît mai eficace reprezentate, „Selbsthilfe" avertiza că aceasta nu este totul, că mai există și alte datorii vitale și presante care nu sînt familiare mentalității vechii conduceri săsești.

Cerind șefilor și adepților mișcării „Intrajutorarea" să exercite o influență fermă în toate organizațiile naționale, iar statului — condiții optime pentru evadarea din cercul etnic îngust și impunerea mai hotărîtă a germanilor minoritari în viața publică a țării, se decreta că „nu sîntem mulțumiți să fim numai ascultați de conducători (ai întregii minorități — n.n.), ci educarea sașilor în spiritul vieții idealist-naționale să caute mijloacele și căile pentru contrabalansarea socială (precept diversionist de origine fascistă — n.n.), să convingă pe germanii din România că sînt frați și responsabili pentru soarta fiecăruia dintre ei, obligați de a conlucra la ridicarea rasei și înmulțirea populației"[11]).

In octombrie 1931 începe activitatea propagandistică a societății „Selbsthilfe" și în Bucovina, tot prin intermediul conferințelor lui Fritz Fabritius ,în februarie 1932 creîndu-se Ostagul (unitate organizatorică regională) pentru această provincie.

In decembrie 1931 efectuează o călătorie în România Karl Motz, membru cunoscut al partidului nazist, delegatul Asociației studenților național-socialiști germani la Congresul internațional studențesc de la Sibiu din toamna aceluiași an. El participă la o reuniune convocată de Fabritius la Sibiu (14.XII.1931), unde expune programul N.S.D.A.P.-ului, are consfătuiri cu liderul „Intrajutorării" și Corneliu Zelea Codreanu, cu conducătorii mișcării antisemite din țară (19.XII.1931 — A. C. Cuza și alții), vizitează Bucovina.

La 27.II.1932, în oficiosul „Selbsthilfe" din Sibiu vor fi publicate statutele grupării hitleriste din România, care prevedeau eliminarea

---

[11]) Arhiva C.S.S., dosar 229, vol. 3, f. 5.

acelor invăţători şi preoţi care se vor dovedi refractari şi nu vor educa copiii in spirit naţional-socialist [12]).

In Banat, campania pentru răspindirea ideilor patronate de organizaţia „Selbsthifle" debutează in februarie 1932 (promotor direct fiind acelaşi Fabritius), conferindu-i-se ca şi in celelalte provincii româneşti un prioritar caracter politic in dauna celui economic. In general, aici introducerea curentului fascist inainta mai anevoios decit in Ardeal, tradiţiile mişcării şi luptei democratice fiind o realitate de netăgăduit. Simultan şi in mod subiectiv, şvabii bănăţeni priveau cu oarecare neincredere — in ciuda similitudinilor etnice — spre afirmata „superioritate" a acurateţei elementului săsesc, mai bine conservat şi cu pretenţii de a prelua el sceptrul acţiunii comune. In mai 1932 va fi infiinţată in Banat „Hilfwerk Banater Jügend", secţie a „Intrajutorării" consacrată reinnoirii tinerimii germane, avind la inceput in frunte ca gauführer (şef regional) pe colonelul Karl Möller, ea apărind printre conducătorii şvabilor bănăţeni incă in anii precedenţi.

Cristalizindu-şi intenţiile şi in privinţa unor posibili aliaţi din rindul grupărilor şi organizaţiilor de extremă dreaptă naţionaliste din România ,la 31.III.1932 Fabritius, secondat de Iosif Langenecker, delegat al societăţii „Selbsthilfe" pentru Banat, incheie la Timişoara un acord (pact) cu Liga Apărării Naţional Creştine, reprezentată la tratative de Gheorghe A. C. Cuza, deputat, secretar general, şi Alexandru Tiereanu, inspector regional al organizaţiei in această provincie. Concepută ca o asociere electorală, de slujire a cauzei naţional-creştine, inţelegerea viza şi unele mobiluri mai generale, cum ar fi colaborarea pe baza principiului panarianismului mondial (cu aplicare la România) şi rezolvarea problemei evreieşti prin eliminare, avind deci un pronunţat caracter antisemit [13]). Ca şi in Germania, naţional-socialismul minoritarilor germani din România işi inscria in program, incă de la primele sale acţiuni, antisemitismul, cheia de boltă şi a ideologiei naţional-creştine. Mişcarea naţional-socialistă din Bucovina, condusă de Oskar Beck, va fi ajutată in alegeri de A. C. Cuza, pe baza cartelului electoral incheiat cu L.A.N.C., imprimindu-i-se şi aici un caracter politic [14]).

In a doua jumătate a lunii martie 1932 „Intrajutorarea" lansează un apel către saşi, sfătuind şi chemind la sabotarea legii conversiunii datoriilor agricole pe considerentul că legea investea guvernul român cu dreptul de a se amesteca in agricultura lor, transformindu-i in debitori ai statului. Manifestul naţional-socialist semnat de Fabritius aprecia această perspectivă ca fiind nedemnă pentru naţiunea germană, recomandind obstrucţie impotriva intervenţiei statale in relaţiile economice săseşti. Comentind acest unghi de vedere al naţional-socialiştilor germani din România faţă de legislaţia agricolă atunci in vigoare, zia-

[12]) Arhiva C.S.S., dos. special nr. 162, vol. 4, f. 421—495.

[13]) Arhiva C.S.S., dos. special nr. 3085, vol. 6, f. 226.

[14]) Arhiva C.S.S., dos. special nr. 162, vol. 2, f. 282.

rul „Dreptatea" din 30.IV.1932 îl punea pe seama prevalării de încheierea pactului Fabritius – A. C. Cuza [15]).

Această înțelegere a generat în primăvara lui 1932 o oarecare însuflețire (conferințe, consfătuiri publice, manifestări de stradă acompaniate de refrene hitleriste la Sibiu) printre sașii ardeleni de orientare național-socialistă, vădindu-se chiar și în rîndul lor o atitudine neunitară, mai multe tendințe contradictorii. (Lucrul s-a observat, de asemenea, și la șvabii bănățeni). Unii se pronunțau pentru încetarea obișnuinței de a se încheia acorduri cu partidele române de guvernămînt (criticîndu-se aci sistemul cartelurilor electorale practicat de Rudolf Brandsch), pe motiv că ea dăuna închegării unui program național de inspirație nazistă. Alții vedeau în acordul cu național-creștinii români un pericol pentru integralismul național al hitlerismului săsesc [16]).

Intr-o conferință din 22.V.1932, ținută în Sala industriașilor din Sibiu (la care șvabii bănățeni erau reprezentați de Karl Möller), expunînd în fața auditoriului starea economică, W. Hager, șeful secțiunii economice a grupărilor național-socialiste din Ardeal, s-a pronunțat pentru punctul de vedere ca acestea să se rezume la pregătirea condițiilor pe plan economic necesare introducerii hitlerismului în România [17]). La aceeași manifestare, brașoveanul Waldemar Gust tratînd problema mișcării național-socialiste în general, a exprimat punctul de vedere ca naționaliștii sași să considere de datoria lor cultivarea unui naționalism extremist, ca antidot la eventualitatea unei asimilări a elementului german existent în România [18]). In localul bisericii evanghelice din Sibiu, Otto Fritz Jickeli a expus, printr-o veritabilă alocuțiune – predică, premizele și începuturile hitlerismului în Ardeal, iar Fabritius a susținut o pledoarie întru necesitatea și triumful ideilor național-integraliste germane [19]).

In fața semnelor de dispersare a autorității sale, care preocupa într-o mare măsură pe conducători, Partidul German din România s-a simțit obligat să-și delimiteze mai limpede pozițiile față de noile tendințe naționaliste apropiate de conaționalii săi, atrași de mirajul promisiunilor grupării lui Fabritius. In joc intrau acum, pe lîngă ineditul intempestiv al unor concepții ce păreau să submineze (afirmînd c-o dinamizează, imprimîndu-i mai multă vitalitate), tradiționala unitate conservatoare germană, interesele de a nu ceda fără opoziție monopolul conducerii destinului minorității germane, deținut de vechii șefi ai partidului. Conducătorii spirituali ai sașilor, reprezentanții bisericii evanghelice, fără a pune în cauză oportunitatea deservirii unității, continuau să reacționeze la încercările național-socialiștilor de a-și asuma singuri și pe baze fasciste reformarea, unificarea programului și vieții mi-

---

[15]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 229, vol. 133, f. 4.

[16]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 229, vol. 133, f. 12.

[17]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 229, vol. 133, f. 12.

[18]) Ibidem.

[19]) Ibidem.

norității germane din România. O polemică vie pentru intiletate se angajează în presa săsească aparținînd celor două curente, respectiv între „Kronstädter Zeitung", „Bistritzer Deutsche Zeitung", „Grosskoken Bote" pe de o parte și „Ostdeutsche Beobachter" – Sibiu (fost „Selbsthilfe") și „Sachsenburg" – Brașov, „Der Stürmer" – Timișoara, pe de alta. Concurența, obstrucția pe care „sașii bătrini" o făceau național-socialismului, puteau fi atribuite dintr-un punct de vedere deținerii unei situații materiale certe, – față de o perspectivă politică imprevizibilă – legăturilor conservatoare și dependenței lor spirituale de biserica catolică – una din fortărețele ce urmau a fi revizuite de noua orientare ideologică [20]).

Precizîndu-și reacția reprobatoare, partidul german nu putea să nu ia în considerare și faptul că în sînul minorității germane existau forțe progresiste reale ce se opuneau revizionismului naționalist, și militau pentru schimbări sociale cu caracter democratic, alături de masele populare române.

Punctul de vedere oficial a fost dezvăluit într-un articol de fond publicat în luna mai 1932 de către oficiosul partidului german „Siebenburgisch Deutsche Tageblatt" din Sibiu, arătîndu-se inoportunitatea aderării unei grupări de tip minoritar la o doctrină antisemită ca a lui A. C. Cuza și a pactizării cu un partid naționalist ca al acestuia [21]). În același articol se sugera circumspecție față de deviza panarianistă a național-socialiștilor, pe motivul că antisemitismul nu putea fi echivalat cu diferențele rasiale, el avînd o natură economică, rezultat al reacției naționale împotriva solidarității elementului evreiesc. Pe de altă parte, argumentînd că întrucît o altă latură a panarianismului era furnizată de veleitatea națiunii majoritare de a subordona minoritățile (însușită în parte și de cuziști), articolul în discuție și ca atare și raționamentul oficial german erau de părere că teza nu putea fi acceptată de germanii din România decît cu prețul renunțării la individualitatea lor etnică [22]). „Panarianismul" român de improvizație cuzistă era deci respins mai degrabă pe criterii de autoconservare în spirit național, decît din rațiuni concepționale, doctrinare. Imprecizia, sensibilul echivoc al poziției partidului german în această direcție, nu puteau fi trecute cu vederea.

Axîndu-și politica de cadre, construindu-și compoziția grupării pe tînărul element minoritar german, respingînd obiecția „sașilor bătrîni" la conlucrarea cu gruparea de extremă dreaptă a lui A. C. Cuza, sub argumentația că în felul acesta s-ar atenta la unitatea minorității germane, Fabritius nota în ziarul „Siebenburgisch Deutsche Tageblatt" din 14.V.1932 : „...A ne interzice colaborarea cu tineretul român (național-creștin – n.n.D.S.), este o nerușinare. Între noi există numeroase păreri

---

[20]) Arhiva C.S.S., dos. special nr. 162 vol. 14, f. 156—158.

[21]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 229, vol. 259, f. 169.

[22]) Ibidem.

comune în ceea ce privește necesitățile poporului român și poporului german. Din aceasta rezultă de la sine un sprijin reciproc" [23]).

Pe celălalt plan și mult mai ferm, afirmîndu-și identitatea ideologică cu național-socialismul și prezentînd pe minoritarii din România în postura de germani stabiliți în străinătate, revista „Selbsthilfe" din 7.V.1932 vedea în nazism unica modalitate de existență, perspectiva cea mai optimă pentru ei și îi definea ca o parte integrantă a poporului, a patriei germane comune: „...Numai o Germanie mare și puternică este în stare să ne dea acea cunună de raze pe care noi o putem realiza. După părerea noastră, acea Germanie puternică nu poate fi creată de partidele care guvernează azi în Germania. Aceasta o poate face numai mișcarea lui Adolf Hitler, care cuprinde toate păturile și toate clasele poporului german. Se crede că ni se întinde o cursă cînd ni se demonstrează că ideile lui Hitler ar putea să dea naștere și în România la formarea unor partide ca în Germania, care ar distruge minoritățile. Noi nu credem că poporul român trebuie să ne aștepte pe noi ca să facă cunoștință cu ideile național-socialiste. Credem dimpotrivă că național-socialismul se va ivi în orice caz și în România, dacă poporul român este susceptibil pentru ideile sale, indiferent dacă noi simpatizăm sau nu cu național-socialismul. De asemenea, nu putem împărtăși temerile cu privire la eventualele consecințe ale răspîndirii ideii național-socialiste în poporul român, deoarece noi nu confundăm naționalismul, social-naționalismul cu șovinismul. Adevăratul naționalist, în cea mai bună accepție a cuvîntului, naționalistul care cere respect pentru propriul său popor, nu va refuza acel respect și unui alt popor..." [24]).

Din coloanele ziarului răzbătea deslușit că Fabritius și aderenții săi așteptau de la național-socialiști ceea ce declarase la Sibiu Karl Motz, anume afirmarea principiului etnic față de cel civic — element care ,într-o măsură, nu era nou în viața sașilor —, întemeierea unei comunități unitare sub raport național și social (dacă acest lucru putea fi permis și realizabil sub fascism, desigur), adică esența doctrinar-programatică a planului hitlerist de guvernare și reconsiderare a problemei germane în ansamblu.

Raportîndu-și tezele sale preferate la relațiile cu statul român, și discreditînd indirect tactica reformistă a partidului german, a „sașilor bătrîni", oficiosul „Intrajutorării" din 14.V.1932 scria: „... De 13 ani (aluzie la data desăvîrșirii unității naționale a României, 1 decembrie 1918 — n.n.D.S.) dăm mereu și foarte rar am primit... Statul ne datorează autonomia culturală, subvenționarea bisericilor și școlilor noastre ,participarea în administrație și justiție, repararea nedreptăților săvîrșite față de noi prin reforma agrară etc. Noi nu sîntem cerșetori..." [25]).

La „Gauversamlung-ul (adunarea regională) din 12.VI.1932 de

[23]) Arhiva C.S.S., dos. 229, vol. 3, f. 17.
[24]) Arhiva C.S.S., dos. 229, vol. 3, f. 18.
[25]) Ibidem, f. 14.

la Braşov, W. Gust, unul din şefii mişcării fasciste de aici, a exprimat opinia că după 1918 saşii au fost mereu nevoiţi să suporte ofensiva statului român, iar Fabritius considera că „zdruncinarea Reichului a schimbat idealul de stat al germanilor într-un simţ viu de unitate naţională, oriunde ar trăi ei. Cînd toată lumea credea că un popor de 70 de milioane a fost nimicit, s-a creat deodată o unitate vie pentru soarta a 100 de milioane de oameni. De aceea, este o prostie dacă saşii sînt consideraţi o minoritate" [26]). Alte întruniri minoritare, prozelite fracţiunii naţional-socialiste, ţinute în octombrie 1932 la Sibiu, Braşov, Mediaş, decretează pe Hitler drept salvator al poporului german.

Concomitent cu aceste evenimente, au loc unele acţiuni de coordonare a intereselor şi voinţei minoritarilor germani – supuşi români, şi ca atare cetăţeni ai statului autohton, – cu cele încredinţate cetăţenilor statului german aflaţi cu misiuni şi domicilii temporare în România. Pînă în anul 1933, aceştia din urmă erau organizaţi în „Uniunea cetăţenilor germani" din Bucureşti (Verband der Reichsdeutschen aus Bukarest), în diverse asociaţii culturale, religioase, sportive etc., la care participau într-o anumită măsură şi numeroşi cetăţeni români de origine germană. *Propaganda naţional-socialistă modifică atribuţiunile organizaţiei în unele de resort politic, naţionalist şi informativ*, în 1932 „Uniunea cetăţenilor germani" din Bucureşti obţinînd şi acordarea personalităţii juridice de la autorităţile române. Actul de constituire stipula că în caz de dizolvare, averea Asociaţiei va fi transferată Legaţiei Germane din Bucureşti, spre a fi predată Germaniei.

In cadrul activităţii şi misiunilor cu care sînt investite consecvent organismele cetăţenilor germani şi ale supuşilor – cetăţeni români de origină germană (minoritari) de pe teritoriul ţării, al difuzării nazismului, un rol deosebit începe a juca de pe acum Arthur Konradi, reprezentant al firmei „Maschinen Fabrik A. G. Magdeburg-Bukau", principal inspirator şi fondator al Secţiei pentru România a N.S.D.A.P.-ului. El informa din această perioadă centrala din Hamburg pentru informaţii din străinătate despre comportarea şi acţiunile cetăţenilor germani veniţi în scopuri oficiale sau personale în România, procura diverse date cu caracter informativ asupra diplomaţilor Legaţiei Germane din Bucureşti. In acelaşi timp, Konradi primeşte din afară sarcina de a studia posibilităţile de organizare a cetăţenilor germani din România într-o organizaţie centrală naţional-socialistă, care să cuprindă şi pe minoritari, cum ar fi: organizaţiile comerciale mixte D.H.V. din Sibiu şi Braşov [27]).

Printre mijloacele importante de luptă şi propagandă ale organizaţiei (mişcării) politice „Nazionale-Sozialistische Selbsthilfebewegung der Deutschen im Rumänien" (N.S.D.R.), erau „Trupele de muncă" (Arbeitsmannschaft), (similare formaţiunilor premilitare de tineret din Germania),

---

[26]) Ibidem, fila 11.

[27]) Arhiva C.S.S., dosar 229, vol. 381, fila 148.

create în august 1932 şi puse sub comanda lui Alfred Bonfert. Acesta, subordonat direct lui Fabritius — conducătorul suprem al N.S.D.R. — era şi el membru în conducerea „ţării", formă generică prin care, alături de cea a „poporului", se obişnuia să fie semnificativ denumită minoritatea germană din România.

„Trupele de muncă, erau creaţia mişcării de intrajutorare naţional-socialistă, chemate să sprijine acţiunea generală pentru reîmprospătarea naţionalităţii germane [28]). Candidaţii admişi în „Arbeitsmannschaft" declarau scriptic că recunosc directivele naţional-socialismului din România şi se angajau să le urmeze. Proba de verificare dura 6 luni, tinerii pînă la 20 de ani deveneau membri ordinari ai organizaţiei, iar cei ce depăşeau această vîrstă — extraordinari. Din cei şase ani consacraţi serviciului, primii trei erau afectaţi însuşirii ideologiei naziste, iar ceilalţi trei — prestării aşa-numitului serviciu „popular". Printre obiectivele de studiu rezervate cursanţilor, figurau : istoria colonizării germane (defalcată pe provincii istorice : Ardeal, Banat etc.) şi viaţa naţionalităţii germane din România ; politica statului român ; germanismul european. Se desfăşurau cursuri de instrucţie militară, sportivă, uniformele hitleriste erau obligatorii, se arborau însemne şi drapele germane, se intonau marşuri naziste. „Trupele de reorganizare şi regenerare naţională" — organisme independente de N.S.D.R. — erau dispuse ierarhic în următoarele eşaloane : cete (Scharren) ; stoluri (Truppen) ; Sturmen (unităţi echivalente cu companiile) ; Standarten (steaguri) ; Gaubann (ocoale regionale). Activînd sub simbolul muncii voluntare, în realitate funcţionînd după sistemul unităţilor militare de fabricaţie nazistă, „trupele de muncă" apar pe întreg teritoriul român şi în special în regiunile locuite de minoritari germani (Transilvania, Bucovina, Banat etc.), asemănîndu-se izbitor cu faimoasele batalioane de asalt care au contribuit atît de simţitor la instaurarea hitlerismului în Germania. Lor li se vor alătura, proiectate de preotul W. Staedel (Braşov), începînd încă din iunie 1932, taberele de muncă (Arbeitslager) — preluate şi de legionari — destinate unirii tineretului german într-o mişcare (nu numai sentimentală) pentru dezvoltarea spiritului de comuniune, mentalitate şi acţiune.

O importanţă şi semnificaţie distinctă în fluxul mişcării naţionaliste germane din această perioadă a avut-o adunarea organizaţiei „Selbsthilfe" din 6.XI.1932 de la Mediaş, înscrisă în rîndul acţiunilor prin care fasciştii minoritari speculau disensiunile şi căutau să uzeze influenţa de care se mai prevala încă vechiul partid german. Evenimentele au fost pregătite spiritual, psihologic îndeosebi în a doua jumătate a anului 1932, prin campania de conferinţe şi întruniri organizată de Fabritius şi ceilalţi promotori naţional-socialişti din Ardeal, în cursul căreia s-au dezbătut ideologia, programul şi perspectivele nazismului în Germania, manifestîndu-se simpatie şi decizie de a le aplica la minoritarii germani din România.

Printre obiectivele principale ale Congresului de la Mediaş au figurat : bazele politicii minoritare germane ; pretenţiile ei către statul român ;

---

[28]) Ibid., vol. 133, fila 18.

liniile conducătoare și organizatorice în interiorul comunității (purificarea și refacerea vieții publice). Spiritul și unele din documentele Congresului săsesc (moțiunile) confirmă în mod direct și indubitabil respingerea unei serii de principii politice care au stat la baza și au caracterizat viața minorității germane din România în deceniul al III-lea al secolului XX, și pe care le-am tratat în studiul imediat premergător. S-a apreciat că vechiul program al „poporului săsesc", datat 6.XI.1919, nu mai corespundea, întrucît nu conținea decît revendicări către stat și nu incumba datorii proprii. Astfel, prima moțiune adoptată stipula că organizația politică germană s-a degradat vreme de 14 ani, evoluînd ca una de alegeri și deținind numai o orientare externă. Era condamnat caracterul de „mașină electorală" impus populației minoritare germane de către vechea conducere. Ca atare, fostul program era declarat perimat și abrogat. In interior, congresul sașilor (Sächischer Volkstag) eludînd prudent și cu bună știință ponderea problemelor de ordin social, negîndu-le chiar existența și ocolind ideea reprezentării tuturor claselor sociale în corporația politică național-socialistă, făcea un apel pacific la unitate reinoitoare, pentru însănătoșirea și canalizarea tuturor forțelor pe frontul intern, în spiritul antimarxismului, rasismului, al unui naționalism recrudescent. Anticipînd într-un sens atuurile politice ale nazismului, exploatarea complexei stări de criză din Germania, sanctificînd necesitatea înoirii morale a omului german, moțiunea avertiza sumbru că poporul german va sucomba în absența găsirii unei noi căi reformatoare, vizîndu-se în felul acesta, neîndoios, soluția catastrofică a fascismului.[29]) Printr-o ponderabilă mișcare de translație ideologică, național-socialismul german din România își mărturisea crezul, filiația cu procesul nefast parcurs de Germania weimariană, în anticamera căreia se pregătea preluarea puterii de către nazism.

Cu privire la rolul bisericii și instrucției publice, moțiunea II-a predica deviza atribuită lui Ștefan Ludwig Roth, conform căreia „școala este biserica copiilor, iar biserica este școala oamenilor mari".[30] Rasa era văzută ca un bun divin și datorie sacră, stimarea spiritului hitlerist ca o chestiune de onoare, iar renovarea național-socială prin fascism ca o găselniță ideologică valabilă și pentru destinul altor popoare[31]).

Considerîndu-se inexactitatea și inconsistența motivării despre insuficiențele politicii oficiale a partidului german, faptul că deseori pentru a-și justifica acțiunile, național-socialiștii explicau nevoia înființării organizaților fasciste ca o consecință a imperativului de a smulge frînele conducerii din miinile oligarhiei capitaliste, precum și procedeul că spre a-și crea o bază partizană mai largă, ei ademeneau pături social-pauperizate tot susținînd că mișcarea are un specific intern, fără prejudicii asupra statului român, se poate recunoaște sensul ei diversionist ca-

---

[29]) Arhiva C.S.S., dosar 229, vol. 286, fila 29.

[30]) Ibidem, vol. 3, fila 23.

[31]) Ibidem, vol. 286, fila 30.

[32]) Arhiva C.S.S., dos. special 162, vol. 17, filele 73—100.

racteristic fascismului în genere.[32]) O confirmare a acestei stări de fapt o va furniza preluarea de către noul program a multor revendicări anterioare şi prezentarea lor ca interesînd nu numai „poporul german" ci pe toţi cetăţenii statului.

Reafirmînd unitatea etnică şi politică a germanilor din România, noul program găsea de cuviinţă că statul român îşi poate pretinde existenţa numai în funcţie de protejarea egală a tuturor minorităţilor naţionale apartenente. Cea germană îşi proclama afilierea la trunchiul rasial şi cultural al tuturor germanilor din lume „cu care formează un singur mare popor"[33]). Revendicînd drepturi şi obligaţii atît în interior cît şi în afară, congresul săsesc învedera că „datoriile cele mai nobile ale comunităţii poporului nu sînt în nici un caz împlinite prin reprezentarea politică a membrilor ei faţă de stat", preconizînd o viaţă şi educaţie naţională germană idealistă" în slujba unei puternice proliferări rasiale şi etnografice a poporului german"[34]) Evocînd încă odată caracterul condiţionat al ralierii la România în 1918, Congresul cerea alcătuirea unei legi fundamentale care să confere minorităţii germane, în mod definitiv, dreptul imprescriptibil de a se putea organiza politic ca o „naţiune" unitară pentru satisfacerea menirii ei speciale, culturale, naţionale şi economice în cadrul aceleeaşi autonomii şi autogestiuni facilitate de autorităţile române.

Dominată de acest spirit şi de interese politico-economice progermane, mişcarea naţional-socialistă minoritară solicita şi statului o politică externă orientată preferenţial spre Germania (care în acel moment evolua irezistibil către fascism), sub argumentaţia că numai ea ar putea asigura independenţa economică a României.

Făcîndu-se interpretul ecoului şi perspectivelor stîrnite de Congresul de la Mediaş, explicînd impasul temporar al poporului german prin prisma înfrîngerii imperiului wilhelmian în 1918, într-un articol publicat în oficiosul partidului german (Siebenburgisch Deutsche Tageblatt" din 10.XI.1932.) Emil Neugeboren, cochetînd cu noul curent naţionalist, întrevedea şi acorda şanse naţional-socialiştilor de a se constitui într-o forţă de care va trebui să se ţină seama. Era şi aceasta un avans, o recunoaştere a stadiului naţional-socialismului de inspiraţie hitleristă, o caracterizare grăitoare a locului ocupat de el în dispozitivul forţelor care se înfruntau în viaţa germană din România înainte de anul 1933.

---

[33]) Ibidem, vol. 12, filele 270—293.

[34]) Ibidem.

COMUNICĂRI*)

Constantin Manciu, victimă a lui Corneliu Zelea Codreanu și a burgheziei liberale

Căpitan GELU URECHE
— cercetător științific —

La 25 octombrie 1924, C. Z. Codreanu l-a ucis cu un foc de revolver pe C. Manciu, Prefectul Poliției Iași, pe scările judecătoriei din Iași și a rănit grav pe inspectorul Clos și subcomisarul Hușanu, în timp ce ieșeau din judecătorie, în pauza unui proces [1]).

Declarația acestui asasin că admite și folosește violența ca metodă de activitate politică „care va merge crescînd de la cuvînt, pumn, otravă, bîtă, pumnal și revolver" [2]), nu era o vorbă goală.

MISTIFICARE...

Intreaga presă extremistă și antisemită, toți aderenții antisemitismului indiferent de atitudinea lor față de actul lui C. Z. Codreanu, de aprobare sau dezaprobare, un aparat de propagandă impresionant pentru o organizație insignifiantă și necunoscută ca L.A.N.C., s-au pus în mișcare pentru ca printr-o grosolană mistificare a adevărului să folosească prilejul creat în scopul atragerii atenției și simpatiei unei părți a opiniei publice și a ieși în acest fel din anonimat.

Prin cele mai diverse și contradictorii versiuni, prin mijloace diferite : presă, broșuri, manifeste, propagandă de la om la om, prin insistență și

---

*) Cu acest număr inaugurăm o nouă rubrică — „comunicări" — menită să aducă în discuție subiecte relativ limitate problematic sau în timp, care nu-și propun să generalizeze fenomene de proporții, dar care, prin conținutul lor informațional și principial sînt utile aparatului de securitate.

[1]) Pentru cunoașterea condițiilor social-politice în care s-a produs acest asasinat, vezi lucrarea „Organizațiile de extremă dreaptă premergătoare Gărzii de Fier", în „Studii și Documente", vol. III.

[2]) Arhiva C.S.S., dosar special nr. 2038, vol. 1, fila 163.

fals s-a încercat, și într-o oarecare măsură s-a reușit, să se acrediteze în opinia publică ideia că actul lui C. Z. Codreanu nu este un asasinat murdar și intuil, ci, gestul spontan al unuia care, chipurile, își iubește patria. Majoritatea avocaților apărării, în procesul de la Tr. Severin (20–26 mai 1925), au fluturat în pledoariile lor idei potrivit cărora un verdict de condamnare a lui Codreanu ar însemna „victoria presei evreești" [3]), că C. Z. Codreanu „n-a făcut o crimă – ci un fapt de virtute românească" [4]), că fapta lui „nu este o crimă, ci acțiunea unui mare patriot, a unui erou al neamului" [5]), că la procesul de la Tr. Severin „nu se judecă procesul unui erou, ci al neamului românesc" [6]) și că acesta era „procesul existenței românilor" [7]) etc. Este vădită tendința de a face dintr-un ordinar și meschin asasinat, din focul de revolver care a curmat firul vieții lui Manciu, un semnal de alarmă împotriva „pericolului" evreesc care ar fi amenințat România și în același timp, un erou al luptei ce s-a angajat împotriva unui asemenea pericol.

S-a încercat, de asemenea, să se impună opiniei publice ideea că fapta lui C. Z. Codreanu este reacția firească a unui om pe care victima prin atitudinea, sa, chipurile insolentă, brutală și violentă față de acțiunile studențești și de propria sa activitate, animată de cele mai „curate" intenții, l-ar fi adus la exasperare și l-a determinat la un asemenea act.

Propaganda extremistă de dreapta, speculînd resentimentele pe care masele populare le nutrea în mod întemeiat față de organele represive și față de statul burghez în general, în care vedeau una din cauzele lipsurilor generate de exploatarea capitalistă, pe care le aveau de suferit, au exagerat cu bună știință violențele pe care, Manciu și colaboratorii săi le-au folosit în acțiunile lor de reprimare [8]), pentru a atrage compătimirea și simpatia unei părți a maselor populare.

Presa de exteremă dreaptă, și înainte, dar mai ales după asasinarea lui C. Manciu, îl acuza pe acesta și subalternii săi de comiterea unor excese de violență în activitatea lor politică, îndeosebi cu ocazia arestării unor elevi și studenți antisemiți în frunte cu C. Z. Codreanu, în ziua de 31 mai 1924, în grădina locuinței Constanței Ghica, care încercau să organizeze un atentat la viața lui Manciu.

---

[3]) Vezi broșura „Procesul Corneliu Z. Codreanu", Instit. de Arte Grafice „Lupta", 1925, p. 40.

[4]) Ibidem, p. 41

[5]) Ibidem.

[6]) Ibidem.

[7]) Ibidem.

[8]) În raportul unui inspector general administrativ, întocmit în iunie 1924, cu ocazia unei anchete prilejuite de reclamațiile îndreptate împotriva lui Manciu, acuzat de lovirea și schingiuirea studenților, după ce se arăta că „măsurile luate de prefectul poliției pentru împiedicarea dezordinelor au fost legale, în respectul legilor și ordinelor superioare", recunoaște totuși că „cu ocaziunea arestărilor și percheziţiunilor corporale ordonate s-a produs, în adevăr, bruscări și lovituri inevitabile din partea elementelor de poliție contra arestaților recalcitranți".

Calomniatorii și mistificatorii pentru a crea un curent de opinie în favoarea criminalului, pentru a-l absolvi de pedeapsă și a face din el un erou în folosul propriei lor cauze, au recurs la cele mai mari neadevăruri în legătură cu Manciu. Au afirmat că n-ar fi fost român, că soția sa ar fi fost evreică, că ar fi fost cumpărat de evrei și că întreaga lui activitate potrivnică antisemitismului, ar fi fost o consecință a acestor fapte.

Dacă soția lui Manciu, pentru a stabili și impune adevărul în acest caz, a reușit cu mari greutăți și sacrificii materiale să facă să se editeze broșurica, sugestiv intitulată „Pentru adevăr" [9]), mistificatorii au editat și difuzat o sumedenie. Iată numai cîteva din ele: „Cazul de la Iași", cu subtitlul „Materiale și documente pentru informarea publicului românesc", în care autorii lui își declarau strădania de a pune la îndemîna cititorilor „în mod cu totul obiectiv (sic), documentele și informațiunile cunoscute... asupra celor petrecute la Iași"; Cazul Manciu. Uciderea lui Manciu: o dublă apărare", apărută la începutul anului 1925; „Moartea prefectului Manciu — Sistemul fatal și urmările lui"; „Procesul Corneliu Zelea Codreanu" etc.

Primul care a prezentat ireal și deformat lucrurile, și era cel mai interesant să o facă a fost C. Z. Codreanu. În primul interogatoriu ce i s-a luat, imediat după ce comisese asasinatul, declara: „...la ieșirea din judecătorie am fost înjurat și lovit de prefectul de poliție Manciu, care s-a adresat către mai mulți agenți spunînd să pue mîna pe mine și strigînd loviți. Am fost înjurat... În momentul cînd am fost lovit, am strigat să se oprească și m-am retras în jos pe scări. Văzînd un număr mai mare de patru sau trei, nu-mi aduc aminte bine, am scos un revolver din buzunar și am descărcat trei focuri pentru ca să mă apăr. Cînd am tras asupra comisarului Clos acesta era cu revolverul în mînă și înainta spre mine..." [10]).

... ȘI REALITATE

Adevărul în legătură cu împrejurările în care s-a comis asasinatul și mobilurile care l-au determinat pe Codreanu să-l înfăptuiască, nu este cel arătat de el în declarația pe care a făcut-o în fața judecătorului de instrucție în ziua de 25 octombrie 1924, ci e altul. Încercînd să-l escamoteze s-a încurcat singur în hățișul minciunilor sale. Așa de pildă, față de declarația amintită, la un nou interogatoriu, în ziua de 26 noiembrie susținea că „victima l-a făcut derbedeu, că a dat ordin să-l aresteze și că venind atunci mai mulți agenți spre el, a scos revolverul și a tras" [11]). Această nouă declarație are un conținut sensibil schimbat față de prima. La con-

[9]) Adelina Manciu, lucr. cit., Tipografia Viața Românească, Iași 1925.

[10]) Arhiva C.S.S., fond anchetă, dosar nr. 111041, vol. 1, filele 186—187.

[11]) Arhiva C.S.S., fond anchetă (F.A.), dosar 111 041, vol. 1, fila 197.

[12]) I b i d e m, fila 199.

fruntarea din 20 decembrie cu victimile E. Clos și Gh. Hușanu, același C. Z.Codreanu, lansează o nouă variantă declarînd că „a primit o lovitură în umărul sting, dar că nu știe cine l-a lovit, iar C. Manciu a strigat să-l aresteze, făcindu-l derbedeu și că atunci a scos revolverul și a tras" [12]). De data aceasta recunoaște că nu a fost amenințat cu revolverul de către Clos. La procesul de la Tr. Severin prezintă o altă versiune [13]).

Nenumăratele variante prezentate de asasin și sprijinitorii lui în diverse ocazii, în presă, la procese etc., în legătură cu împrejurările în care a fost asasinat Manciu erau mult îndepărtate de adevăr.

Adevărul era unul singur. Procurorul general Titu Constantinescu în rechizitoriul său la procesul de la Tr. Severin evidențiind inconsistența argumentelor folosite de asasin și de apărători în sprijinul lui Codreanu și în defavoarea lui Manciu, arăta : „S-a spus și s-a țesut numeroase anecdote de martori și acuzați [14]), s-a spus că Manciu era brutal în măsurile de ordine, era impulsiv, comitea nelegiuiri, nu era bun român, era protectorul evreilor. Cite și cite afirmări, atitea exagerări" [15]).

Împrejurările acestui asasinat sînt următoarele : După pauza care s-a dat în procesul în care Manciu și o parte din colaboratorii săi erau inculpați, acționați în justiție și acuzați de unii studenți antisemiți de brutalizarea lor cu prilejul arestărilor din 31 mai 1924, C. Z. Codreanu părăsește imediat sala de ședințe, postindu-se pe trotuar lîngă scările judecătoriei unde a așteptat ieșirea lui C. Manciu. De la ieșirea din judecătorie nu s-a mai mișcat din acel loc. La scurt timp iese și Manciu, urmat îndeaproape de Clos și Hușanu. Între Manciu și Codreanu n-a avut loc nici un schimb de cuvinte. Manciu nu l-a înjurat, n-a cerut arestarea lui și cu atît mai mult nu l-a lovit. N-ar fi putut-o face întrucît Codreanu se afla pe trotuar în fața scărilor, iar victima în ușa judecătoriei. Mai mult, Codreanu l-a împușcat pe Manciu imediat ce a ieșit din judecătorie în momentul în care acesta se întorsese cu spatele la el, pentru a privi în urmă și a se asigura că este urmat de colaboratorii săi, cu care trebuia să meargă împreună, în aceeași trăsură, la prefectura poliției. Glonțul l-a lovit după urechea stîngă, cu al doilea foc l-a rănit pe Clos, care-l urma pe Manciu. Apoi l-a rănit pe Hușanu în momentul în care acesta se îndrepta spre el să-l aresteze, așa cum îi ordonase Clos.

În baza faptelor mai sus arătate și a depozițiilor tuturor martorilor, inclusiv cei ai apărării, care au asistat cu groază și stupoare la acea oribilă scenă, procurorul general de pe lîngă Curtea de Apel din Iași,

---

[13]) Vezi „Procesul Corneliu Z. Codreanu", p. 15—16.

[14]) În procesul intentat lui C. Z. Codreanu, au mai fost implicați și I. I. Moța, R. Mironovici, I Gîrneață, T. C. Popescu, C. Georgescu, viitorii fruntași ai mișcării legionare, pentru organizare de complot și complicitate la crimă. La baza implicării lor a stat întîlnirea acestora de la Iași, la Mitropolie, în ziua de 19 oct. 1924, unde ar fi hotărît împreună, legîndu-se prin jurămînt, asasinarea lui Manciu

[15]) T.H. Constantinescu, „Acuzarea în procesul Corneliu Zelea Codreanu, rechizitoriu ținut în ședința de la 25 mai 1925". Tip. și Legătoria de cărți I.I. Nicolescu, Tr. Severin, 1925, p. 10

pe baza dosarului rezultat din instruirea procesului, în actul său de acuzare concluziona că nu este vorba de un omor comis în „legitimă apărare", ci de un asasinat ordinar, comis cu pîndire și premeditare. Mobilul crimei fiind ura ce o nutrea Codreanu victimelor, în special lui C. Manciu care în calitatea de prefect al poliției, prin măsurile de ordine luate, împiedeca ascensiunea și chiar existența mișcării condusă de el, fiind un obstacol puternic și hotărît peste care nu se putea trece.

Vinovăția lui C.Z. Codreanu, pîndirea și premeditarea nu le-a pus-o la îndoială nici un moment, nici procurorul general T. Constantinescu în procesul de la Tr. Severin. În rechizitoriul pe care l-a susținut, a subliniat faptul că din piesele existente la dosar „se desprinde atîtea adevăruri în culpabilitatea acuzatului Corneliu Codreanu, că nu ar putea fi combătute decît prin această diversiune, de a susține că gestul nesocotit al lui Codreanu, oricît de criticabil ar fi — nu ar avea la bază o pasiune criminală ci un gînd de apărarea neamului" [16]).

Despre încercările asasinului și a sprijinitorilor săi de a face dintr-o crimă ordinară, un act patriotic, T. Constantinescu aprecia că aceștia căutau să „învăluie o crimă odioasă în mantia unui patriotism și naționalism mincinos și pervertit" [17]).

Faptele și motivele care l-au determinat pe Codreanu să comită asasinatul, împrejurările în care l-a comis, arată că este vorba de o crimă politică odioasă, nu însă și de un act de eroism din partea celui care l-a înfăptuit, așa cum susțineau adepții lui Codreanu.

În mod reușit, T. Constantinescu adresîndu-se apărătorilor, martorilor apărării și tuturor acelora care încercau și voiau să facă din Codreanu un erou, arăta că în urma asasinatului comis de el, n-a rămas nimic altceva decît „zdreanța unui suflet (a lui Codreanu-n.n.) pe care în zadar îl apoteozați spre cele mai senine culmi ale cugetului omenesc" [18]).

BURGHEZIA ASASINA

Veste asasinării lui C. Manciu a zguduit, a emoționat și îndurerat pe toți cetățenii Iașului, muncitori, meseriași, funcționari și intelectuali. Asasinatul a produs nedumerire și consternare în întreaga țară. Decanul baroului avocaților din Iași, din care făcuse parte și C. Manciu, o asigura pe soția acestuia, printr-o scrisoare, de compasiunea colegilor săi și de faptul că „cu sfîrșitul acesta, care pe noi (ei-n.n.) ne umple de tristețe, iar pe dvs. vă zdrobește — figura scumpului dispărut capătă noblețea nepieritoare a sacrifiilului. Căci, scria el mai departe, a murit pentru o cauză de care se leagă aspirațiile noastre..." [19]).

---

[16]) Ibidem, p. 7.

[17]) Ibidem.

[18]) Ibidem, p. 25.

[19]) „Opinia", nr. 5222 din 28 octombrie 1924.

Masele ieşene şi-au manifestat atitudinea lor de condamnare a asasinatului şi de compasiune faţă de soţia victimei prin participarea lor masivă la funerariile lui C. Manciu. „O mulţime imensă", „Zeci de mii de oameni" [20]), scriau ziarele, au defilat prin faţa catafalcului şi l-au petrecut pe ultimul său drum. „Opinia" din 29 octombrie 1924 consemna în coloanele sale, bineînţeles cu oarecare notă de exagerare, că „oamenii mai în vîrstă spuneau că Iaşul n-a mai văzut funerarii atît de impunătoare de la moartea lui Mihalache (Mihail-n.n.) Kogălniceanu" [21]).

Comiterea unui astfel de asasinat în care victima era un funcţionar superior de poliţie, un cadru nu fără importanţă al aparatului de stat, în împrejurările amintite, nu putea, fireşte, să treacă neobservat, să fie înregistrat ca un simplu fapt divers. Indignarea sinceră, pe de altă parte, a opiniei publice faţă de un astfel de mîrşav asasinat, a obligat presa burgheză ca, în cea mai mare parte a ei, îndeosebi cea care făcea paradă de democratism, exceptînd ziarele de extremă dreaptă, să ia poziţie şi să condamne cu mai mult sau mai puţină sinceritate, cu mai multă sau mai puţină vehemenţă, oribilul asasinat a lui C. Z. Codreanu. Ieşeanul „Opinia" în numărul său din 28 octombrie îi consacră articolul de fond „Dezonoarea Iaşului", un necrolog şi articolul „În descompunere şi crimă", iar în numărul următor „Jertfa lui C. Manciu", în care de la un capăt la altul, respiră ideea că prin asasinarea lui Manciu s-a comis o mare nedreptate. „Opinia" îi acordă şi în numele următoare spaţii în coloanele sale. „Adevărul" în numărul din 28 octombrie califică gestul lui Codreanu ca un „nebunesc asasinat", „o faptă odioasă", „un asasinat bestial" şi căruia „nici o ideologie pretenţioasă, nici un misticism de aventurier, nici o suferinţă reală nu poate sluji de justificare..." [22]) „Viitorul", oficiosul P.N.L., partid de guvernămînt în acea perioadă, califică fapta ca „una dintre cele mai oribile crime", ca „gestul nebunesc al unui degenerat moral..." [23]). Pînă şi „Universul", ziar care a susţinut toate curentele extremiste de dreapta, este silit să aprecieze în numărul său din 27 octombrie, este drept că pe un ton ceva mai reţinut, că „oricare ar fi cauzele — actul este inadmisibil. Nici ca replică în contra unei imaginare sau reale nedreptăţi, nici ca mijloc de luptă, fie chiar în apărare, sub nici o formă şi sub nici un motiv violenţa nu poate fi scuzată. Noţiunea de civilizaţie, conchidea autorul acestor rînduri, o exclude" [24]).

Lacrimile burgheziei erau însă lacrimi de crocodil. Am scris ceva mai înainte că presa burgheză a fost obligată să adopte atitudinea pe care a adoptat-o, pentru că în cele mai multe cazuri, condamnarea şi veştejirea faptei reprobabile a lui Codreanu, nu erau sincere.

Partidul Comunist Român, forţa politică cea mai înaintată, continuatorul activităţii revoluţionare şi democratice a forţelor sociale progre-

---

[20]) Ibidem, nr. 5222 din 28 oct., vezi şi „Adevărul", nr. 12 516 din 28 oct. 1924.

[21]) Ibidem.

[22]) „Adevărul", nr. 12 515 din 28 octombrie.

[23]) „Viitorul", anul XVII, nr. 4994 din 28 octombrie 1924.

[24]) „Universul", anul 42, nr. 248 din 27 oct. 1924.

siste ale celor mai înaintate tradiții de luptă ale poporului român, prin natura concepțiilor sale politice, marxist-leniniste, a exclus cu hotărîre asasinatul ca mijloc de activitate politică. Din aceste considerente a combătut și condamnat cu toată tăria acest asasinat.

Unii comuniști, printre care și P. Constantinescu-Iași, pe atunci profesor de liceu la Bîrlad, au încercat să ajute autoritățile judecătorești în instruirea și sancționarea aspră a faptei lui Codreanu și a tuturor acelora care i-au netezit drumul spre crimă, sau care erau animați de aceleași sentimente criminale. Aflîndu-se în ziua de 25 octombrie 1924 la Iași, la judecătoria în fața căreia s-a produs asasinarea lui Manciu, în calitate de reclamant a căpeteniilor fasciste din orașul Bîrlad, Polidor și Alexandru Tutoveanu, P. Constantinescu-Iași dă o declarație asupra celor observate de el în incinta judecătoriei privind conflictul C. Z. Codreanu – C. Manciu, pentru a ajuta autoritățile în ancheta lor [25]). Iar printr-o scrisoare adresată prefectului, datată cu 12 noiembrie 1924, cere să fie implicați în cazul Manciu și cei doi frați cu care el era în proces, pentru că în ziua asasinatului aceștia „au stat împreună cu ceilalți studenți pînă la comiterea faptului. I-am văzut, scria acesta în continuare, împreună cu ceilalți implicați azi în complot" [26]). În încheierea scrisorii își exprima nădejdea că se va aduce lumină în această afacere.

Manifestul elaborat și difuzat de P.C.R., intitulat „Încotro ? Către studențimea română din toată țara !", demasca falsitatea atitudinii burgheziei în această problemă. „Asasinatul de la Iași, se scria în manifest, ...*a făcut să se cutremure în aparență oligarhia. Ipocrite sînt însă lacrimile ei, ipocrite și indignarea-i împotriva terorismului, a violenței și cruzimii.* Căci, explica în continuare manifestul, stăpînirea oligarhiei asupra poporului român se întemeiază de veacuri pe silnicie, pe violență și pe teroarea cea mai sîngeroasă... [27]). (subl. ns.).

Ipocrizia unor cercuri ale burgheziei, îndeosebi a celor grupate în jurul P.N.L., este demascată chiar și de către unele ziare burgheze cu o orientare democrată. „Opinia" nu se poate abține să nu comenteze în legătură cu intenția declarată în ziarul guvernamental „Viitorul", de a merge mai departe în cazul asasinării lui Manciu și a trage la răspundere pe A. C. Cuza, autorul moral al acestui asasinat, că nu se va ajunge pînă acolo, pentru că „Balivernele de circumstanță ale regimului liberal n-au avut niciodată ceva sincer și serios în ele...".

Se pune în mod firesc întrebarea, putea fi prevenită asasinarea lui C. Manciu ? Răspunsul nu poate să fie decît afirmativ. Și dacă totuși Manciu a fost asasinat, aceasta s-a întîmplat nu pentru că autoritățile burgheze n-au putut să-i asigure securitatea, ci pentru că n-au vrut s-o facă. Încă din 28 iunie 1924, Serviciul Special de Siguranță Iași, cu raportul nr. 67 970 raporta Direcției Poliției și Siguranței Generale următoa-

---

25) Arhiva C.S.S., F.A., dosar 111 041, vol. 1, fila 126.

26) I b i d e m, fila 345—347.

27) „Documente din istoria P.C.R.", 1923—1928, E.P.L.P. 1953, p.p. 226—227.

rele : „... sintem pozitiv informați cum că într-o adunare secretă, a organizației fasciste din Capitală (...)au hotărît asasinarea sa (a lui Manciu-n.n.), fasciştii condamnîndu-l la moarte". Pe acest raport alarmant, şeful direcției pune o simplă rezoluție, prea puțin mobilizatoare. „Serviciul (Special de Siguranță-Iaşi-n.n.) va căuta să întărească măsurile de pază" [28]).

In ziua de 15 octombrie 1924, studentul antisemit Ionescu I Mihail, deținut la închisoarea Văcăreşti, pentru a treia oară, cerea printr-o petiție procurorului general al Curții de Apel Bucureşti, să fie chemat „de urgență" în pretoriul cabinetului acestuia ; „Avînd a vă destăinui, atrăgea atenția acesta, urzirea unui nou complot care periclitează viața celor mai valoroase elemente ale țării româneşti şi a cărui izbucniri va avea loc într-un timp foarte apropiat..." [29]). Nu s-a dat curs cererii lui, cum nu s-a dat nici celei din 26 octombrie [30]). In petiția din 27 octombrie adresată primului procuror al Tribunalului Ilfov, acelaşi Ionescu I. Mihail, aducea acuzații direcției acelei închisori, că aflînd de la el cazul cu 10 zile înaintea atentatului, nu a vrut să-l aducă la cunoştința acelui procuror. Cerea în consecință darea ei în judecată pentru că se făcea vinovată, după părea lui, de sustragerea de acte publice (petițiile sale-n.n.) şi tolerarea cu bună ştiință a crimei contra lui Manciu [31]). Vinovată nu era însă direcția acelei închisori, pentru că petițiile întocmite au ajuns la destinație, dovada o constituie faptul că ele se află la dosarul procesului lui Codreanu. Vinovate sînt autoritățile, Parchetul care le-a subestimat şi bagatelizat cu sau fără ştiință. Ne întăreşte această convingere şi faptul că amintitul student este chemat de abia la 5 zile după asasinat, să dea declarații, deşi era dispus şi în măsură să aducă o contribuție importantă la elucidarea acestui caz.

Din declarația pe care acesta a făcut-o în fața prim procurorului Tribunalului Ilfov, rezultă premeditarea crimei lui C.Z. Codreanu. Declarantul mărturisea că a aflat de pregătirea acelei crime chiar de la asasin. Intîlnindu-l pe Codreanu în august 1924 la Roman, acesta i-a spus că „a trecut pe lista neagră pe duşmanul lui de moarte – prefectul Manciu de la Iaşi – şi că s-a hotărît să-l omoare chiar în ziua procesului, adică la 25 octombrie a.c.". Acelaşi lucru l-a aflat şi din gura lui I. Z. Codreanu, tatăl asasinului. „Toate aceste fapte şi împrejurări, declara acesta în continuare, au făcut ca eu să nu fiu surprins de cele ce-mi afirma Moța în închisoare (septembrie 1924-n.n.) şi în propunerea lui Moța de a veni şi eu la Iaşi în ziua procesului, am găsit o confirmare a celor ştiute şi aflate de mine anterior, chiar de la Corneliu Zelea Codreanu şi Ion Zelea Codreanu" [32]).

In lumina celor arătate mai sus pare foarte suspect faptul că tocmai în ziua de 25 octombrie 1924, C. Manciu se deplasează prin oraş la ju-

---

[28]) Arhiva C.S.S., dosar special 2970, vol. 1, fila 15.

[29]) Ibidem, F.A., dosar 111 041, vol. 1, fila 179.

[30]) Ibidem, fila 177.

[31]) Ibidem, fila 176.

[32]) Ibidem, f.f. 180–181.

decătorie fără nici un fel de pază, fără nici un agent secret care să-l însoțească. Mai mult, nici Clos și nici Hușanu nu aveau revolverele la ei [33]). Să fie vorba de vreo scăpare, de o neglijență gravă în serviciul polițienesc? Nu. Poliția și Siguranța știau să întreprindă toate măsurile cuvenite în astfel de cazuri. N-a fost interesată să-l apere pe Manciu, n-a vrut să o facă, pentru că regimul burghezo-moșieresc din România, ros de puternice contradicții sociale, avea nevoie de o victimă, de o diversiune care să facă dintr-un personagiu șters și obscur un „erou" național, să scoată din anonimat L.A.N.C.-ul, să abată și să canalizeze nemulțumirile maselor populare în altă parte decît împotriva claselor stăpînitoare.

Sînt explicabile, în lumina celor arătate mai sus, măsurile mult mai serioase de pază, întreprinse de aceleași autorități polițienești atunci cînd acestea au crezut că se va atenta la viața asasinului. La raportul Siguranței din Iași că ar circula zvonul că soția lui Manciu în cazul achitării lui Codreanu intenționează să-l asasineze, Direcția Poliției și Siguranței Generale în ordinul pe care îl trimite șefului serviciului special de siguranță, instituit cu ocazia procesului de la Focșani (martie 1925-n.n.), îi pune în vedere acestuia, într-un mod foarte hotărît și categoric, să aducă aceste zvonuri la cunoștința autorităților locale „spre a fi avute în vedere cu ocazia luării măsurilor pentru asigurarea ordinei, iar dvs. (șeful poliții de siguranță-n.n.) să țineți seama de ele în executarea supravegherilor" [34]). Și mai hotărît este ordinul nr. 25 566 din 19 mai 1925, emanînd de la același organ, adresat inspectorului general Ștefan Bugeteanu, detașat la Tr. Severin pe perioada procesului, comunicîndu-i de zvonul intenției unui frate de al lui Manciu, de a-l împușca pe Codreanu, ordona: „Vă comunicăm cele ce preced pentru a lua cuvenitele măsuri de supraveghere și a împiedeca eventualitatea unui asemenea atentat" [35]). Ordinul este foarte clar și categoric. Nu tot la fel de categoric a fost și atunci cînd viața lui Manciu se afla în pericol.

În sprijinul ideii sacrificării conștiente a lui C. Manciu în scopurile arătate, sau împingerii lui premeditate spre un asemenea deznodămînt, conduce și reacția lui I. Brătianu în momentul în care a aflat știrea asasinării lui Manciu. Acesta ar fi spus, în prezența comisarului regal Hotineanu, „știam de aceasta, mă așteptam să se întîmple mai de mult" [36]). Chiar dacă ar fi să nu punem preț, sau să renunțăm la semnificația gravă, acuzatoare pentru guvernarea liberală ce se degaja din acel citat, motivat de sursa provenienței sale, dintr-o culegere de articole scrise în detenție de foștii tovarăși de idei și de crime ai lui C. Z. Codreanu, ideea vinovăției burgheziei în general și a burgheziei liberale în special, continuă să stea în picioare.

---

[33]) Vezi A. Manciu lucr. cit., p. 38.

[34]) Arhiva C.S.S., dosar special 2970, vol. 1, fila 55.

[35]) Ibidem, fila 77.

[36]) Biblioteca C.S.S., „Culegere de articole scrise de legionari în detenție", vol. 1, p. 94.

C. Z. Codreanu, care ţinea foarte mult la viaţa sa, fapt dovedit prin atitudinea de temperare a ciracilor săi de la comiterea unor activităţi criminale, contrariu concepţiilor sale, ori de cîte ori la orizontul vieţii politice se profilau nori rău prevestitori pentru securitatea sa personală, în cazul asasinării lui Manciu a comis crima ştiind că va fi achitat, sau că va găsi înţelegerea cuvenită pentru a nu avea de suferit consecinţe grave. „Codreanu a ştiut că va fi achitat, a ştiut chiar înainte de a ucide" [37]), ne informează sursa mai sus citată. Tot ceea ce s-a petrecut după actul asasinării vine să confirme o asemenea părere. Simulacrul proceselor de la Focşani şi Tr. Severin, ar putea avea ca motto, citatul provenit din aceleaşi surse, potrivit căruia ele „reprezentau numai o problemă de prestigiu guvernamental" [38]).

Intr-adevăr, modul în care s-au desfăşurat dezbaterile procesului de la Tr. Severin, încălcarea flagrantă a celor mai elementare norme procedurale, împiedecarea părţii civile constituite din Adelina Manciu, Clos şi Huşanu de a lua cuvîntul la proces, arăta că se urmăreau cu totul alte scopuri decît acela de a se face dreptate. În darea de seamă, întocmită de un poliţist care a primit sarcina să-şi informeze superiorii asupra modului în care se desfăşurau dezbaterile, se menţiona, printre altele: „La ascultarea martorilor, preşedintele întrebînd partea civilă dacă are ceva de întrebat, studenţii răspundeau că doarme, iar în faţa doamnei Manciu şi avocaţilor săi... se aşezase un grup compact de studenţi care nu permiteau să se facă nici-o mişcare" [39]). În faţa unei asemenea situaţii, a unei presiuni vizibile avînd ca scop împiedecarea uneia din părţile angajate în proces de a-şi spune cuvîntul, în aceiaşi dare de seamă se spunea că „din cauza ostilităţilor celor din sală... încurajaţi în atitudinea lor de nepăsarea preşedintelui, doamna Manciu şi inspectorul de poliţie Clos ...au preferat să se retragă şi în seara zilei de 22 mai au părăsit oraşul" [40]).

În aceeaşi dare de seamă se observa cu privire la martorii apărării că toţi „fac aceleaşi declaraţii stereotipe, constatatoare faptului că ele au fost scrise mai întîi de una şi aceeaşi persoană, iar apoi au fost învăţate pe de rost" [41]). Procurorul general T. Constantinescu constata şi el în legătură cu valoarea mărturiilor apărării că „....le lipseşte o bază morală de adevăr. Ele sînt în o flagrantă contrazicere cu depoziţiile făcute de aceşti... martori ...la instrucţie..." [42]).

În ceea ce îl priveşte pe preşedintele completului de judecată, contribuţia acestuia la desfăşurarea în bune condiţiuni şi în mod nepărtinitor a dezbaterilor, darea de seamă reproşa că „Cum nepăsarea preşedintelui

---

[37]) I b i d e m, fila 95.

[38]) I b i d e m, fila 94.

[39]) Arhiva C.S.S., dosar special 2970, vol. 1, fila 128

[40]) I b i d e m, fila 128 (verso).

[41]) I b i d e m, fila 128.

[42]) T. Constantinescu, lucr. cit., p. 12.

cu privire la menținerea liniștei și ordinei era vădită, a făcut ca asistența (formată în proporție de 99% din antisemiți-n.n.) să fie necuviincioasă și să dea sălii aspectul unei săli de teatru unde se joacă reviste, iar nu o sală de justiție"[43]). A dat voie avocaților apărării să facă uz de tot felul de artificii și gesturi patetice, care să avantajeze pe asasin și să dezavantajeze victima *).

Insăși președintele completului s-a făcut personal vinovat de comiterea unor gesturi care denotau lipsa sa de obiectivitate, părtinirea acuzaților. Din aceeași dare de seamă aflăm că "... în plină ședință domnul președinte a adus o insultă poliției, atunci cînd a spus unui plutonier care cerea domnișoarei Elvira Ionescu, ce se așezase în fața băncii părții civile să treacă dincolo de bară, că destul a fost bătută, aici în sala Curții o ia el sub protecție"[44]).

La acest proces s-au tolerat cu bună știință și unele vicii de procedură. Procurorul general atrăgea atenția în rechizitoriul său asupra situației anormale a îndeplinirii mai multor oficii în proces de către martorii și avocații apărării. „Este o precaritate morală, o imcopatibilitate de demnitate, atrăgea atenția aceasta, care nu se împacă nici cu spiritul legii, ca atunci cînd ești avocatul acuzatului să ceri să fii audiat și ca martor și vice-versa"[45]). Pe aceeași linie a nerespectării normelor procedurale se înscrie și scoaterea lui Codreanu de la închisoare pe timpul procesului și cazarea lui la un hotel[46].

Intenția vizibilă a claselor stăpînitoare de a-l salva pe Codreanu și a face din el un „erou național", în scopul popularizării organizației din care făcea parte, rezultă și mai mult, îndepărtînd orice dubii, din conținutul rechizitoriului lui T. Constantinescu. Acesta, în loc să ia atitudine și să condamne în mod aspru și hotărît pe Codreanu pentru fapta sa criminală, să condamne totodată și organizația din care făcea parte și în rîndurile căreia se formau astfel de elemente periculoase pentru societate, declara de la bun început că nu va face un rechizitoriu „ci o mărturisire de credință liberată de prejudecăți"[47]), în cadrul căreia mărturisea nici mai mult, nici mai puțin, decît că era justificată cererea studenților pentru „Numerus Clausus" și că era și el de acord pentru acest principiu „și cu apărarea și cu studențimea și zic împreună cu ambele părți că România trebuie să fie a românilor"[48]). In loc să con-

[43]) Arhiva C.S.S., dosar special 2970, vol 1, fila 128 (verso).

*) Unele din ele au fost de-a dreptul deplasate. Ca de pildă, gestul apărătorului Petcu care l-a înfășurat pe C. Z. Codreanu cu un steag tricolor purtat pe frontul de la Mărășești și stropit cu sînge. Această apropiere de situații, voit asemănătoare, și care vroia să sugereze asistenței eroismul lui Codreanu, era grotescă.

[44]) Arhiva C.S.S., dosar special 2970, vol. 1, fila 128 (verso).

[45]) T. Constantinescu, lucr. cit., p. 12.

[46]) Biblioteca C.S.S., lucr. cit., p. 95.

[47]) „Universul", anul 43, nr. 119 din 27 mai 1925.

[48]) I b i d e m.

damne antisemitismul, făcea deci tocmai apologia acestuia. Mai mult, după această profesiune de credință antisemită, face juriului și unele îndemnuri sugestive de achitare. „...să achitați pe Codreanu dacă în examenul conștiinței dvs. nu-i veți găsi nici-o vină și să-l acoperiți de glorie dacă conștiința dvs., îi îndemna acesta, vă va spune că omorul lui Manciu nu e o crimă" [49]). Cererea de condamnare a acuzatului, în contextul celor arătate mai sus, cu care se încheia rechizitoriul său, era numai o încercare nereușită de a salva aparențele unei justiției „obiective" și a unui regim burghez „democratic".

Rechizitoriul lui T. Constantinescu în loc să acuze, așa cum îl obliga funcția pe care o îndeplinea, apăra. Este explicabil de ce toată lumea, inclusiv avocații apărării, l-au felicitat după susținerea lui. Chiar avocații apărării își dezvoltau pledoariile lor plecînd de la acest rechizitoriu și cerînd în baza lui achitarea lui Codreanu. „Domnul procuror general, arăta Bacaloglu, a cerut circumstanțe atenuante pentru Corneliu Codreanu și pentru ceilalți acuzați, achitarea. *Se vede limpede ce temei pune chiar domnia sa și ce temei trebuie să punem noi pe acel act de acuzare*" [50]). (subl. ns.). Enrieta Gavrilescu forțînd puțin nota și făcînd proces de intenții lui T. Constantinescu spunea : „Eu am văzut o lacrimă în ochii domnului procuror general, atunci cînd a cerut achitarea numai pentru camarazii lui Corneliu Codreanu. Acea lacrimă îmi spunea că în adîncul inimii sale domnul procuror cerea și achitarea lui C. Z. Codreanu" [51]). La fel a procedat și A. C. Cuza, în cuvîntul său arătînd : „Ai fost de acord cu noi, domnule procuror general, cînd ai spus că România trebuie să fie a românilor, prin aceasta ai cerut singur achitarea lui Corneliul Codreanu" [52]).

În asemenea condiții și cu o comisie de jurați, după a cărui constituire unul din organizatorii propagandei antisemite și prelucrării opiniei publice în sensul dorit de ei, declara, așa cum rezultă din aceeași dare de seamă, că acum este sigur de achitare — deznodămîntul acestui agitat caz nu putea să fie altul decît achitarea lui Codreanu [53]).

Dacă procesul intentat asasinului lui Manciu s-a desfășurat în condițiile amintite și dacă s-a terminat cu glorificarea și nu cu pedepsirea lui, așa cum în mod normal ar fi trebuit să se întîmple, din motivele amintite, din aceleași motive, procesul intentat militanților comuniști, despre care am amintit deja, s-a desfășurat în cu totul alte condiții, dovedindu-se că regimul burghezo-moșieresc știa să fie deosebit de rigid și absurd cînd era vorba de respectarea normelor procedurale, deosebit de sever și de aspru în stabilirea pedepselor și putea să fie nedrept nu numai în sensul nepedepsirii unor infracțiuni dovedite, ci și al pedepsirii unor infracțiuni imaginare.

---

[49]) Ibidem.

[50]) „Procesul Corneliu Z. Codreanu", p. 39.

[51]) Ibidem, fila 43.

[52]) Ibidem, fila 48.

[53]) Arhiva C.S.S., dosar special 2979, vol. 1, fila 127.

Procesul celor 57 de comuniști, printre care și Gh. Cristescu, D. Fabian, Al. Dobrogeanu Gherea, din cei 600 arestați în decembrie 1924, proces început în ziua de 29 aprilie 1925 și care s-a desfășurat pînă aproape de jumătatea lunii iunie, acelaș an, era apreciat de „Adevărul" din 30 aprilie 1925 în cuvintele următoare : „... de atîta timp de cînd comuniștii sînt tîriți pe la curțile marțiale și consiliile de război, n-a fost proces mai lipsit de temei decît acesta"[54]). Dacă președintele completului de judecată în procesul de la Tr. Severin a avut o atitudine largă, îngăduitoare și părtinitoare față de acuzați și apărătorii lor, președintele completului Consiliului de Război în procesul comuniștilor, colonelul Iordăchescu, a avut o atitudine deosebit de rigidă, de aspră și brutală față de acuzați. I-a silit să participe la dezbateri și i-a audiat după 12–13 zile de greva foamei și a setei. „...sala Consiliului de Război este transformată în ambulator. La fiecare clipă alt acuzat are sincope"[55]).

Dacă C. Z. Codreanu a fost găsit nevinovat și achitat, deși comisese de față cu mulți martori o crimă gravă, o parte a comuniștilor au fost condamnați la pedepse, variind între 1 și 5 ani închisoare pentru vini imaginare „pentru, așa cum arăta, „Adevărul", a salva doar aparențele și a nu expune Siguranța Generală a Statului la grava învinuire de a fi înjghebat (așa cum s-a și întîmplat-n.n.) o pretinsă conspirație, pe care însăși justiția militară o declara pe de-a întregul inventată"[56]).

Două procese, aceeași justiție, două sentințe diferite determinate de aceleași mobiluri, păstrarea și consolidarea orînduirii sociale existente. Singura vină pe care burghezia o lua în seamă și o pedepsea cu asprime, era atitudinea potrivnică față de ordinea de stat existentă. Comunistul M. Macavei, unul din cei 57 acuzați comuniști, avocat al apărării în același timp, observa în legătură cu acest fapt următoarele : „pe cînd mișcările muncitorești sînt prigonite, la Tr. Severin, aceleași autorități au încurajat deunăzi o manifestație prin care se face apologia unei crime"[57]).

QUI PRODEST

Activitatea desfășurată de Manciu împotriva exceselor violente și huliganice ale L.A.N.C.-ului, care se încadra în menținerea vieții politice în limitele democrației burgheze a slujit și claselor stăpînitoare și antisemitismului, atît înainte cît și după asasinarea lui. Burgheziei liberale pentru că i-a dat posibilitatea prin acțiunile întreprinse de Manciu împotriva L.A.N.C.-ului, să treacă în ochii opiniei publice interne și internaționale, ca o burghezie democrată care nu se împacă cu excesele, cu actele huliganice și care ordonă măsuri energice pentru reprimarea lor. Pe de altă parte, și-a subordonat și mai mult L.A.N.C.-ul, dovedindu-i,

---

54) „Adevărul", nr. 12 693, din 30 aprilie 1925.

55) Ibidem, nr. 12 700 din 18 mai 1925.

56) Ibidem, nr 12 728 din 12 iunie 1925.

57) Ibidem, nr. 12 721 din 4 iunie 1925.

odată în plus, cu măsurile represive întreprinse, că nu poate exista decît numai grație bunăvoinței guvernamentale.

Asasinarea lui Manciu a dat prilej guvernanților, în condițiile în care în aprilie, același an, P.C.R. fusese scos în afara legii, să folosească ca pretext acest asasinat pentru a înăspri măsurile lor represive, nu împotriva extremismului de dreapta, cum ar fi trebuit să o facă, ci împotriva organizațiilor democratice și îndeosebi împotriva P.C.R.

În mod întemeiat, „Opinia" aprecia că : „Nebuniile antisemite au adus apă la moara guvernului. Punînd mîna pe firul premeditării nenorocitului asasinat de la Iași, Siguranța domnului Romulus Voinescu (directorul poliției de siguranță-n.n.) a amplificat lucrurile și a organizat un complot după vechiul sistem al agenților provocatori..." [58]). În decembrie același an, s-a trecut la arestarea a 600 de comuniști și la inscenarea procesului comuniștilor, despre care am mai vorbit, cu rezultatele cunoscute.

Procesul de la Tr. Severin n-a fost numai prilejul unor intense agitații antisemitte, ci și al unei isterii anticomuniste. Acest fapt demasca, încă odată, substratul diversionist al procesului, al sentinței și în general a tot ceea ce s-a întîmplat înainte și după asasinarea lui Manciu.

Furnizarea unor motivații în baza cărora să se întreprindă măsurile represive cunoscute, legea Mîrzeascu din noiembrie 1924, care condamna la 10 ani închisoare pe militanții comuniști pentru activitatea lor revoluționară, arestările amintite, au fost numai o latură a diversiunii. Cealaltă a fost sprijinirea și popularizarea organizațiilor antisemite, ca o completare a luptei anticomuniste și antimuncitorești a claselor stăpînitoare. Acestea le-au oferit și prilejul și sprijinul necesar pentru a se face cunoscute în opinia publică și a cîștiga adeziuni.

Agitațiile întreprinse de L.A.N.C. pe tema represiunilor „sîngeroase" îndreptate împotriva sa, dar mai ales procesele, și îndeosebi cel de la Tr. Severin, au constituit un mijloc ideal de propagandă în favoarea sa, de popularizare și de captare de aderenți și simpatii. Studenții antisemiți, alături de membrii organizației L.A.N.C., au început o intensă campanie de propagandă în favoarea criminalului și implicit a organizației din care făcea parte. Presa burgheză și în special „Universul", întreținea în opinia publică un curent favorabil criminalului. Firește că totul se petrece cu toleranța și cu sprijinul autorităților [59]).

Nu în mod întîmplător, tocmai acum (aprilie-august 1925), are loc concentrarea tuturor organizațiilor extremiste, antisemite, într-una singură, în L.A.N.C. La scurt timp, în alegerile parlamentare din mai 1926, L.A.N.C., cu sprijinul guvernului averescan, obține cel mai mare număr de voturi de pînă atunci, 125 654 și 10 locuri în parlament [60]).

„Popularitatea" L.A.N.C.-ului și a lui C. Z. Codreanu clădită în

[58]) „Opinia", nr. 5233 din 9 noiembrie 1924.
[59]) Biblioteca C.S.S., lucr. cit. p. 95.
[60]) „Cuvîntul",anul III, nr. 406 din 29 mai 1926.

bună măsură pe cadavrul lui C. Manciu, la temelia ei adăugindu-se ulterior și altele, nu putea să fie trainică. Crima folosită de Codreanu ca mijloc de activitate politică s-a întors ulterior împotriva lui, a organizației sale și împotriva însăși a regimului burghezo-moșieresc. Încă din octombrie 1924 unele elemente lucide criticînd ușurința cu care asasinii erau absolviți de pedepsele meritate, socotea că achitările pronunțate de instanțe erau, pe bună dreptate, „prima de încurajare dată acestor dementi". Aceste elemente lansau un serios semnal de alarmă arătînd că „asasinatul de la Iași este un ultim și dureros avertisment. Cine nu ține seama de el, se scria în „Adevărul" din 28 octombrie 1924, e un partizan conștient al anarhiei" [61]).

[61]) „Adevărul", nr. 12515 din 28 octombrie 1924.

Cercul Militar Profesional — organizaţie subversivă şi de informaţii a P.N.Ţ. — Maniu

Conf. univ. Lt. col. M. FĂTU
Doctor în istorie

Am avut prilejul să schiţez, în studiul „Conspiraţia antistatală a P.N.Ţ. din 1947" — publicat în primul volum de „Studii şi Documente" — trăsăturile generale ale activităţii antinaţionale, menite a răsturna regimul democratic ,desfăşurată de-a lungul a trei ani de către fostul P.N.Ţ.

În arsenalul mijloacelor folosite de P.N.Ţ. pentru restaurarea dominaţiei de clasă a moşierimii şi burgheziei, un rol de prim rang a fost acordat organizării unor formaţiuni paramilitare, care, cu arma în mînă, să realizeze acest deziderat. Dealtfel, trebuie subliniat că P.N.Ţ. s-a orientat sure o astfel de formă de luptă încă în toamna anului 1944 cînd, acţiunile criminale, teroriste ale cunoscutelor batalioane „Iuliu Maniu", au încercat să stăvilească ascensiunea forţelor democratice în viaţa politică a ţării, să împiedice înfăptuirea unor deziderate profunde spre progres economic şi social-politic în favoarea celor ce muncesc.

Pierzînd bătălia strategică pe planul luptei politice la 6 martie 1945, reacţiunea română în unire cu cea de peste hotare se antrenează tot mai mult în acţiuni agresive, animate, pentru a-şi recîştiga ceea ce pierduse, a lichida regimul nostru democratic.

Bandele de tristă amintire „Divizia Sumanelor Negre — Haiducii lui Avram Iancu" de sub comanda sinistrului *Gavril Olteanu*, fost comandant al batalioanelor „Iuliu Maniu", ca şi alte formaţiuni teroriste ale reacţiunii unite în aşa numita Mişcare Naţională de Rezistenţă, au fost treptat lichidate de puterea populară. Dar reacţiunea nu renuţa la ideia folosirii argumentului forte — teroare, lupta armată, violenţă — în locul argumentului politic în dialogul şi confruntarea cu forţele democratice. Anul 1946 este, din acest punct de vedere, edificator.

Perspectiva înfringerii în alegerile parlamentare ce se anunţau pentru finele anului 1946, deruta şi panica în care intră cercurile reacţionare,

mai cu seamă din luna septembrie a acelui an, alimentează tot mai mult ideia reluării acțiunilor violente pe un plan mult mai larg pentru a evita cu orice preț un atare rezultat al consultării corpului electoral. Din această perioadă P.N.Ț. se pregătește principial, organizatoric să părăsească lupta politică de opoziție și să se antreneze într-o vastă activitate subterană, cu metode și mijloace violente și de spionaj, elaborînd în acest sens documente programatice și măsuri organizatorice cu implicații de perspectivă. În unele domenii ale acestei vaste activități, P.N.Ț. a realizat o cooperare mult mai directă ca în trecut cu serviciile de spionaj imperialiste, acționînd nemijlocit și premeditat ca organizație de spionaj împotriva intereselor majore ale poporului român.

Măsurile pregătitoare în această viziune au fost conturate în „Minuta" și „Memorandumul" din septembrie 1946 (asupra cărora am insistat în studiul amintit-n.n.) în care se executa și stipula necesitatea organizării unei vaste acțiuni complotist-teroriste prin care, folosind prilejul alegerilor, să se obțină cu orice preț înlăturarea guvernului democratic și care, de asemeni, schițează sistemul organizatoric ce urma să-l primească această mișcare subversivă largă.

Referindu-se la variantele urmărite de P.N.Ț. pentru înlăturarea guvernului, Nicolae Penescu, secretarul general al P.N.Ț., menționa în ancheta prilejuită de procesul P.N.Ț. din 1947 că în concepția lui Maniu, acestea se rezumau la : „războiul sau pacea". „În prima parte a alternativei — spune N. Penescu — se putea înțelege primejdia de război din cauza situației interne a României.... O stare de agitație în România periclita pacea Europei și deci dădea prilej O.N.U.-lui (forțelor imperialiste-n.n.) să intervină pentru a-i pune capăt. Aceasta putea însemna răsturnarea regimului..." [1]) și evident venirea la putere a P.N.Ț. După ce menționează a doua alternativă ca fiind războiul provocat de cauze externe, prin o eventuală, ciocnire armată între S.U.A. și Marea Britanie, de o parte, și U.R.S.S. de alta, variantă în care americano-englezii urmau să obțină victoria și deci să determine și evoluția României spre un regim dorit de aceștia, N. Penescu spune : „A treia împrejurare pe care dl. Maniu o putea avea în vedere, era o răsturnare violentă a regimului, sau o încercare de răsturnare a lui... În acest scop însă trebuiau pregătite elementele care să constituie cadrul unei atari acțiuni" [2]).

Pentru această perspectivă, la începutul lunii noiembrie 1946, P.N.Ț. pune bazele unei organizații militare proprii, numită „Cerc Militar Profesional", denumire care avea menirea de a camufla scopul real al acestei organizații : acțiuni subversive, teroriste și de spionaj.

Prin intermediul acestei organizații, P.N.Ț. urmărea să folosească o pleiadă de cadre militare, puse în cadrul disponibil, sau scoase din armată pentru activitatea lor reacționară pe care să le utilizeze pentru pregătirea unei largi acțiuni subversive, teroriste și de spionaj.

---

[1]) Arhiva C.S.S., fond urmărire penală, dos. 40 001, vol. 3, fila 582.

[2]) Ibidem, fila 583.

După cum rezultă din procesul verbal de constituire, această organizaţie avea, organizatoric, în frunte, generali şi alţi ofiţeri superiori, în rezervă sau în retragere, oameni cunoscători în mînuirea armelor, cu largi relaţii în cercurile cadrelor active ale armatei. Organizaţia depindea direct de Iuliu Maniu şi era condusă nemijlocit de Ion Mihalache.

Este atestat fără echivoc faptul că P.N.Ţ. urmărea să utilizeze acest organism paramilitar pentru a folosi şi incita fostele cadre militare reacţionare împotriva guvernului, pentru răsturnarea lui, ca şi pentru a-şi spori influenţa în rîndurile cadrelor active ale armatei, prin intermediul acestor elemente reacţionare. La prima şedinţă a Biroului Cercului Militar Profesional Central al P.N.Ţ. (7 noiembrie 1946), Ion Mihalache cerea lista membrilor Cercului Militar Profesional din capitală, cu adresa, telefon şi sectorul în care voieşte să activeze în timpul alegerilor ; lista tuturor membrilor acestui cerc din ţară ; lista tuturor foştilor militari cărora le-a fost luat dreptul de vot ca urmare a activităţi contra intereselor poporului.

Cu acest prilej, Mihalache arăta că „se vor căuta relaţii strînse cu ofiţerii activi de la trupe şi servicii, pentru a ne servi de instructori ai trupei în vederea alegerilor...." [3]). Au fost apoi abordate probleme referitoare la modul cum să fie instruiţi, de către P.N.Ţ., soldaţii din cazărmi în vederea alegerilor pentru a-i determina să-şi ofere votul acestui partid etc.

Unul din fruntaşii acestui organism subversiv al P.N.Ţ., col. Stoika Ştefan [*]), declara la anchetă că, în această perioadă, „partidul (naţional-ţărănesc-n.n.) a trecut de la metodele deschise, la metodele de luptă subversive şi ilegale şi că suntem (erau-n.n.) împinşi (de către conducerea P.N.Ţ.-Maniu-n.n.) către o acţiune conspirativă, al cărui scop era răsturnarea regimului şi obţinerea puterii". El declara apoi că acest Cerc Militar Profesional era conceput de Maniu, Mihalache şi ceilalţi lideri ai P.N.Ţ., ca „trupe de şoc" ale P.N.Ţ. împotriva guvernului, „o organizaţie de forţă ilegală şi subversivă", o organizaţie care să se ocupe de „culegerea de informaţii referitoare la starea de spirit din armată" ca şi orice alte informaţii „privitoare la armată" [4]).

---

[3]) Loc. cit., f. 533.

[*]) Pentru a întregi imaginea cu privire la profilul elementelor înlăturate din armată, pe care se bizuia P.N.T., în acţiunile sale împotriva guvernului, amintim faptul că col. Stoika Ştefan, vicepreşedinte al C.M.P. al P.N.Ţ., după cum recunoaşte personal, „La formarea cabinetului Antonescu (sept. 1940) mi s-a încredinţat funcţia de secretar general al Ministerului Înzestrării Armatei. Această funcţie — spune Stoika, — am ocupat-o cu avizul favorabil al d-lui Maniu". Apoi acesta recunoaşte că „curînd după arestarea Generalului Antonescu — dacă nu chiar în aceiaşi zi (23 August 1944 — n.n.), am luat contact cu Doamna Antonescu şi am întrebat-o dacă are nevoe de bani sau de vreun serviciu şi m-am oferit să-i telefonez şi să vin s-o văd zilnic. Am vizitat-o acasă de mai multe ori şi i-am ridicat moralul dîndu-i informaţii culese de mine" (Loc. cit., dosar nr. 40 001, vol. 7, fila 00187).

[4]) Idem.

Statutul Cercului Militar Profesional [*]) profilează foarte bine principalele atribuţii şi deci rolul lui în planurile generale ale P.N.Ţ., de a-şi creia o forţă armată proprie cu ajutorul căreia să răstoarne guvernul. Organizaţia avea un organ central, organizaţii regionale, în „Vechiul Regat, Ardeal şi Banat" organizaţii judeţene şi de plasă. Printre organismele operative în componenţa C.P.M. intrau : a) comisia de organizare ; b) comisia juridică ; c) comisia informativă". O succintă trecere în revistă a atribuţiilor acestor comisii, va fi suficientă pentru a înţelege profilul real al acestui „cerc profesional".

Comisia de organizare trebuia : să prevadă şi să întocmească în principiu organizarea armatei în mare ; să ţină conferinţe şi lucrări în legătură cu ultimele organizări moderne ale armatelor mari ; să fie la curent cu organizarea şi toate modificările survenite în armata română ; să aibă studii cu privire la posibilităţile de organizare a armatei, ţinîndu-se seama de : efective, nevoi, situaţie geografică, posibilităţile industriale ale ţării etc. ; să constate dacă modificările aduse armatei sînt folositoare sau nu şi care din aceste modificări trebuiesc menţinute sau înlăturate [5]). Atribuţiile comisiei juridice se refereau la cunoaşterea, studierea şi îmbunătăţirea legislaţiei militare, în viziunea şi concepţia P.N.Ţ., trebuind să fie „la curent cu orice lege care are legătură cu armata şi cu modificările esenţiale care au survenit".

„Comisia informativă" trebuia să fie la curent cu toate evenimentele politico-militare ; să prezinte sinteze asupra evenimentelor militare şi politice din întreaga lume ; să ţină legătura cu organele de propagandă civilă ale partidului şi să coopereze cu acestea ; să culeagă informaţii de orice natură (s.n.) pe care să le trieze, verifice şi să le prezinte conducerii ; să fie la curent cu moralul şi starea (de luptă) a armatei etc. [6]).

Faptul că această organizaţie, departe de a fi un club de discuţii „profesionale", şi că era în fond un real stat major militar al P.N.Ţ., este atestat de numeroşi membri ai acesteia, precum şi de cadre de conducere din C.P.M. În primul rînd, „Scopul C.P.M. era strîngerea a cît mai mulţi militari, rezervişti, deblocaţi şi activi şi pe care P.N.Ţ. să-i organizeze pentru ca să lupte şi să activeze pentru răsturnarea guvernului B.P.D. şi a ordinei democratice şi aducerea la putere a P.N.Ţ." [7]). De asemeni, acest organism trebuia să creeze în unităţi „grupuri de ofiţeri şi subofiţeri care să strîngă în jurul lor cît mai multă trupă" ...care... „în cazul unei răscoale contra guvernului, cînd va primi ordine de sus, să treacă la acţiune înăuntru şi în afara unităţilor. Înăuntrul unităţilor trebuiau arestaţi ofiţerii şi subofiţerii ce ţineau cu guvernul, iar în afara unităţilor trebuiau să se ocupe instituţiile publice..." [8]) — relata unul dintre participanţii la activitatea C.P.M. În al doilea rînd, acest „Cerc Militar Profesional" trebuia să se ocupe de strîngerea a cît mai multe informaţii cu caracter

---

[5]) Loc. cit., vol. 7 — fila 523.

[6]) I b i d e m.

[7]) Loc. cit., vol. 13, fila 149.

[8]) I d e m, fila 150.

[*]) Vezi documentul nr. 4.

secret, cu privire la starea de luptă şi moralul armatei. De multe ori, la şedinţe, membrii erau obligaţi „să caute şi să aducă documente, fie originale, fie în copii din unitatea fiecăruia"[9]). Colonelul Staika Ştefan „cerea membrilor ofiţeri activi să-i aducă informaţii din unităţi asupra armamentului de care dispuneau unităţile şi din care ei făceau parte[10]), multe din documente şi informaţii „erau trimise misiunii americane".

In aceiaşi măsură, prin intermediul C.P.M., P.N.Ţ. urmărea să desfăşoare o vastă propagandă şi agitaţie în armată împotriva guvernului şi a regimului, cu scopul de a pregăti terenul şi pe această cale, în vederea răsturnării guvernului. „De multe ori la şedinţele Cercului Militar Profesional — relata un participant — se difuzau ofiţerilor şi subofiţerilor activi veniţi din diferite unităţi, manifeste adresate ostaşilor pe care trebuiau să le difuzeze printre personal şi trupă în mod discret"[11]).

In prelucrarea ideologică a membrilor acestui organism subversiv, se insista asupra faptului ca toţi militarii activi, membri ai acestui cerc să participe activ la lupta P.N.Ţ. pentru răsturnarea regimului democratic. In conţinutul ei, această propagandă mai urmărea formarea a cît mai multe „nuclee" P.N.Ţ.-iste în armată, nuclee care aveau menirea de a strînge cît mai mulţi militari pe unităţi care „să se cunoască cît mai bine între ei şi la nevoie, primind ordin prin organizaţia politică a localităţii respective, să poată acţiona la nevoie grupat"[12]). Acţiunea acestor nuclee urma să fie legată cu cea a organizaţiilor civile ale P.N.Ţ. pentru ca, împreună, să formeze un front larg împotriva ordinei de stat democratice.

In general, documentele atestă faptul că P.N.Ţ. punea mare preţ pe această organizaţie militară, considerînd-o ca „fiind singura organizaţie care poate activa cu sorţi de izbîndă într-o acţiune rapidă pentru înlocuirea actualului regim"[13])... relata un ofiţer din preajma conducerii C.P.M.

*
* *

După cum este cunoscut, alegerile parlamentare de la 19 noiembrie 1946 au însemnat o puternică lovitură dată cercurilor reacţionare.

Poporul român s-a pronunţat din nou pentru regimul democratic, pentru înfăptuirea unor prefaceri economico-sociale şi politice care să asigure progresul necontenit spre socialism. Din 414 mandate, pentru cîte s-a pronunţat corpul electoral, naţional-ţărăniştii manişti au obţinut numai 32, iar liberalii brătienişti abia 3. Drumul ce avea să ducă aceste partide la dispariţia totală şi definitivă din viaţa politică românească se schimba extrem de mult, lucru de care, fără îndoială, îşi dădeau perfect de bine seama liderii lor. Manevrele cercurilor reacţionare de a obţine

---

[9]) Idem, fila 151.
[10]) Idem, fila 163.
[11]) Idem, fila 156.
[12]) Idem, fila 157.
[13]) Idem, fila 162.

anularea alegerilor, pentru ca pe această cale să se ajungă la o imixtiune imperialistă, directă, oficială, în favoarea lor, au fost sortite eșecului.

La 1 decembrie 1946, își începe activitatea noul parlament, care, cu marea sa majoritate democratică, va juca un important rol de instrument al revoluției populare. Pe agenda forumului suprem al puterii de stat stăteau o seamă de transformări de o extremă importanță, pentru dezvoltarea și radicalizarea necontenită a revoluției. La 20 decembrie se adoptă legea pentru etatizarea Băncii Naționale a României, puternică lovitură dată marii burghezii, îndeosebi celei din rîndul brătienilor.

Revoluția populară se consolida în ciuda împotrivirii reacțiuni. Pe plan extern, guvernul democratic își consolidează sensibil pozițiile.

La 10 februarie 1947 la Paris se semnează tratatul de pace cu România, care, în ciuda unor prevederi cu grele consecințe asupra țării noastre, în deosebi în domeniul economic, a constituit o nouă lovitură dată cercurilor reacționare care scontau într-o înrăutățire a situației internaționale a României, a raporturilor dintre aceasta și puterile occidentale din coaliția antihitleristă și pe această cale, înlăturarea puterii populare.

Istoria lucra însă implacabil în favoarea revoluției, a poporului român. Reacțiunea se pregătește febril să joace ultima carte, să arunce în lupta, deja pierdută, ultimele rezerve. P.N.Ț. Maniu devine într-un ritm extrem de vertiginos, o grupare complotist-teroristă și de spionaj, pe un plan tot mai larg. Liderii național țărăniști acordă o tot mai mare atenție organizației militare — Cercului Militar Profesional. Răsturnarea prin violență a regimului democratic românesc, în planurile reacțiunii, constituia ultima variantă pentru a prelua puterea în stat.

În aprilie 1947 Ion Mihalache ține, la o plenară a Cercului Militar Profesional din Capitală, o conferință în care a intrat o suită de măsuri pe linia pregătirii acțiunii militare împotriva guvernului. În acest context se elaborează așa numitul „Plan general de organizare al Armatei" *) de către comisia de organizare a C.P.M., condusă de generalul Stoica Grigore, plan care, după cum recunoaște autorul, „are un caracter subversiv" [14]).

Acest plan, după cum recunoaște col. Stoika Ștefan, a fost elaborat și trimis conducerii P.N.Ț. imediat după conferința lui Mihalache. „Întreaga concepție a planului — relatată de col. Stoika Ștefan — era de așa natură, încît el să conducă la camuflarea efectivelor, a instruirii oamenilor, a cantităților de material, înființarea de unități românești în străinătate (Franța, Germania) compuse din prizonieri români aflați pe teritoriul lor" [15]).

El a avut un caracter strict secret și confidențial. Concepțional, planul preconiza organizarea armatei subterane și a altor formațiuni înarmate, ce trebuiau să înlăture prin violență guvernul [16]).

---

[14]) Loc. cit., vol. 3, fila 391.

[15]) Loc. cit. vol. 22, fila 00188.

[16]) Loc. cit. vol. 3, fila 391.

*) Vezi documentul nr. 5.

In alcătuirea planului autorii au pornit de la două mari premise. Prima, de a folosi condiţiile existente după încheierea tratatului de pace cu România şi chiar în situaţia prezenţei trupelor sovietice pe teritoriul ţării, lucrînd subversiv, să-şi acopere acţiunile de pregătire a unei armate proprii în unităţi şi anume ale armatei oficiale a statului, folosindu-se de cadre militare devotate lor, atît din activitate cît şi de rezervă, şi a doua, de a se folosi de sprijinul cercurilor reacţionare din străinătate pentru a pregăti peste hotare atît unităţi regulate cît şi cadre de comandament, armament, muniţie şi alt echipament şi tehnică necesare ducerii războiului împotriva guvernului.

Referindu-se la aspectele concrete, planul începe prin a atrage atenţia asupra găsirii unor soluţii pentru pregătirea în secret a unităţilor de infanterie, deoarece „camuflarea şi instruirea lor sub ochii germanilor [*] fiind foarte grea" [17]. In legătură cu „unităţile blindate, aviaţie şi specialitate"... autorii erau de părere că..." instruirea lor putîndu-se (se putea-n.n.) camufla mai uşor". Poliţia şi grănicerii erau socotite ca putînd îndeplini „simburiile formaţiunilor fie de infanterie, fie de blindate..." etc. Referindu-se la aceasta, col. Stoika Ştefan spunea : „S-a prevăzut camuflarea instrucţiei unităţilor de blindate, aviaţie şi specialişti, în cadrul unităţilor de grăniceri, jandarmi şi poliţie, şcoli civile de pilotaj, de şoferi etc." [18]. Se propunea o reducere a efectivelor infanteriei în favoarea acelor arme care puteau fi mai uşor camuflate. Avantajile instruirii unităţilor de blindate, aviaţie, specialităţi, erau explicate prin aceia că „dacă şi pentru blindate sau aviaţie nu se va putea dispune de multe care de luptă sau avioane, în schimb pot fi instruiţi mulţi şoferi, tanchişti şi piloţi care se formează şi se instruiesc mult mai uşor ca infanteriştii, artileriştii şi cavaleriştii şi se pot instrui în mai multe serii" [19].

Pentru a menţine antrenamentul acestora, se preconiza crearea a cît mai multe societăţi de transport, comerciale, terestre şi aeriane. In vederea menţinerii antrenamentelor la trageri, autorii preconizau organizarea unor concentrări de primăvară şi toamnă, de cîte 15 zile, dar într-un astfel de număr ca să se poată camufla.

Un capitol special se ocupa cu asigurarea materială. In acest sens, naţional-ţărăniştii porneau de la premisa folosirii atît a unor posibilităţi interne cît şi a sprijinului din afară. Col. Stoika spunea în acest sens : „In privinţa materialelor necesare armatei (armament, echipament, vehicule, material sanitar, de transmisiuni etc.) s-a prevăzut amenajarea fabricilor din ţară, precum şi asigurarea unor stocuri în străinătate" [20]. In plan se propunea ca „anumite fabrici să fie amenajate, încît la tre-

---

17) I d e m.

18) Loc. cit., vol. 22, fila 00188.

*) Prin **„germani"**, în acest context se înţelege **„sovietici"**, termenul fiind adoptat astfel pentru a induce în eroare pe acei care nu cunoşteau concret despre ce este vorba.

19) Loc. cit., vol. 7, fila 513.

20) Loc. cit., vol. 22, fila 00188.

buință să poată fi ușor transformate pentru fabricația de războiu". Se recomandă însă multă grijă pentru ca la aceste fabrici să se găsească în permanență ingineri și maiștrii, care, fiind adepții politicii și acțiunii P.N.Ț., să fie trimiși în străinătate pentru a cunoaște realizările și producția de tehnică de luptă la nivelul performanțelor moderne. Totuși, „prin politică — recomandau autorii planului — să se asigure stocuri de tancuri și avioane în străinătate (țări amice)" — (amice acestor cercuri politice). Aceste tancuri și avioane urmau să fie aduse în țară la momentul oportun, adică în perioada „de tensiune diplomatică", pentru a fi întrebuințate, pentru atingerea scopului final-cucerirea puterii de către P.N.Ț.

In capitolul V — „Materii prime (nikel, crom și magneziu etc.)" se prevede „să fie strînse și depozitate cele existente" precum și să se realizeze, prin mijloace de influențare a unor adepți ce lucrau în instituții de stat, sau particulare specializate, contracte cu țările producătoare, (tratate comerciale) țări cu industrii și bogății complimentare, care să consimtă a comunica că materialele sînt comandate de ele și că sînt depozitate temporar..." [21]). Explicînd sensul exact al acestui paragraf din plan, col. Stoika Ștefan spunea : „Referitor la materiile prime, s-a prevăzut stocarea celor care nu se găsesc în țară și care trebuie aduse din străinătate, nikel crom, mangan etc. De asemeni, s-a prevăzut să se facă convenții cu anumite țări care să consimtă să declare că unele materiale aflate la noi sînt ale lor și date nouă spre păstrare, în acest fe lputînd fi sustrase restricțiilor puse de trupele de ocupație" [22]).

In ultimul capitol, „Chestiuni politico-militare", planul propune să se ia o seamă de măsuri pentru „camuflări de unități ale noastre, în țări mari străine, amice, mari unități — sîmburele activ cu Comandament și State Majore proprii, care să continue instrucția acolo pe loc (în acele țări)" [23]). De menționat că reacțiunea română sconta pe o îngemănare a acestor acțiuni contrarevoluționare cu cele ale reacțiunii din Cehoslovacia cu care, după cum se spune în plan, mergeau „mînă în mînă", în scopul răsturnării prin violență a puterii populare în ambele țări.

Deja am subliniat faptul că Ion Mihalache a avut un rol hotărîtor în întreaga acțiune de pregătire a răsturnării prin violență a regimului democratic prin intermediul acestui organism militar al P.N.Ț. Definind în sinteză rolul lui Ion Mihalache în acțiunea de pregătire a răsturnării prin forță a regimului cu ajutorul unei armate subversive a P.N.Ț., col. Stoika Ștefan spunea : „Toată activitatea D-lui Mihalache în legătură cu organizațiile militare, întrevederile separate cu ofițerii superiori din partid și din afara partidului la D-sa acasă, îndemnul continuu de a se cîștiga noi aderenți militari, îndemnul de a merge pe teren în scopul de a se înființa nuclee în instituțiile și unitățile militare, cererea de planuri militare (planul de organizare al organizațiilor militare ale P.N.Ț.), planul de orga-

---

[21]) Loc. cit., vol. 7, fila 515.

[22]) Loc. cit., vol. 22, fila 00189.

[23]) Idem, fila 515.

nizare al aviației, planul de organizare al poliției și jandarmeriei, planul general de organizare al armatei etc., ținteau la organizarea unei acțiuni de forță cu scopul de a răsturna regimul actual" [24]). Intr-una din cuvîntările ținute la o adunare generală a C.P.M. din Capitală, Ion Mihalache cerea ca acest cerc să cuprindă „o mare parte din cadrele active ale armatei de rezervă, care este baza armatei de miine..." [25]), ceea ce înseamnă că accentul urma să fie pus nu numai pe rezerviști sau deblocați, ci și pe cadrele active, pentru a constitui nucleul armatei ce urma să fie creată de P.N.Ț. Acestui scop îi servea indicația lui Ion Mihalache de a atrage în C.P.M. cadre „mai de toate specialitățile (militare, strategice și tactică, stat major, tehnică, aviație, industrie, profesori, administrație, medici, economiști, juriști)" [26]). El atrăgea atenția de a se urma exemplul Germaniei, unde asemenea cadre scoase din armată erau puse în funcțiuni, pentru a nu se crea o clasă de nemulțumiți, motiv pentru care „armata germană era atit de formidabilă" [27]). P.N.Ț. acorda o atenție cu totul aparte tinerilor ofițeri deblocați, în rîndurile cărora trebuia făcută o intensă „propagandă pentru program, ideologie, șefi și organizația noastră" [28]). Atenția acordată acestei categorii de ofițeri avea la bază faptul că — după cum sublinia Ion Mihalache — ei „sînt dinamici, fizicul îi domină, ei produc mișcare, evoluție, revoluție, dezechilibru, război și chiar dezastru" [29]). Apoi el citează figuri ale căror exemple sunt demne de urmat de către tineret, ca Alexandru Machedon, Napoleon, Carol al XII-lea, Wilhelm, Hitler, Antonescu, Codreanu.

În această logică el atrăgea atenția asupra necesității de a îmbina experiența bătrînilor cu entuziasmul tinerilor. Dar din maniera în care este expus acest deziderat, în general just, rezultă că cei bătrîni, (Maniu etc.) trebuiau să conducă, iar cei tineri să execute, pentrucă spunea el — „Unui bătrîn îi cunoști trecutul și poți ști ce poate, îl poți alege ; pe un tînăr nu, ori cît de genial ar părea, nu putem ști ce devine și ce aduce (Hitler — exemplu aparține lui Mihalache-n.n.). Bătrînul — continuă mai departe Mihalache — să-l punem deci la conducere și pe tînăr la execuție", (după exemplul lui Hitler-n.n.) [30]).

Aceste idei împrumutate din arsenalul idelogic și de acțiune al organizațiilor fasciste, sînt edificatoare pentru spiritul în care era pregătită armata P.N.Ț. Concentrînd în C.P.M. toate elementele nemulțumite, răzvrătite împotriva regimului democratic, printr-o astfel de educație, P.N.Ț. urmărea să-și creeze forța fizică și morală militară cu ajutorul căreia urmărea să înlăture guvernul.

---

[24]) Loc. cit., vol. 22, fila 00192.
[25]) Loc. cit., vol. 7, fila 645.
[26]) Ibidem.
[27]) Ibidem.
[28]) Idem, fila 645.
[29]) Ibidem.
[30]) Ibidem.

Cu prilejul unei consfătuiri la C.P.M., Mihalache, parcă parafrazînd
pe Codreanu, Mussolini sau Hitler, spunea că pe el nu-l interesează pro-
gramul, ci omul de acțiune.

O latură importantă a activității C.P.M. a constituit-o încercarea de a
culege informații din unitățile militare cu privire la toate aspectele stării
de luptă a armatei.

In acest scop a fost elaborat un „plan informativ conspirativ" ce
urma să se sprijine pe mijloacele existente ale muncii de informații ce
trebuia aplicat de birourile informative ale cercurilor militare profesionale
din întreaga țară.

In acest scop, Ion Mihalache a contactat pe un anume Ioan Senti,
inspector la Siguranța Generală, detașat la Marele Stat Major. Aranja-
mentul a avut loc acasă la Mihalache în prezența mai multor foști lucră-
tori ai Siguranței sau de la S.S.I., fie epurați, fie în activitate. Problema
abordată a fost de a i se „pune la dispoziție un organ informativ de
procurarea informațiilor politice, economice și militare". Lui Senti, care
era detașat din partea Siguranței Generale la M.St.M., „îi revenea sar-
cina de a procura informațiile militare, de a centraliza apoi tot mate-
rialul", urmînd ca prin intermediul altor colaboratori să se procure în-
formații de ordin economic și politic ce urmau apoi să fie sintetizate
într-un buletin. Că acest organism de informații a început să funcționeze
la foarte scurtă vreme după constituirea lui, este atestat de către unul
din colaboratori, care recunoaște că la numai o săptămînă de la prima
întîlnire cu Mihalache, acestuia i s-a înmînat „un buletin de sinteză a
situației politice internaționale ; diferite piese și documente de la Statul
Major (o hartă militară germană, memoriul generalului Steflea și alte
piese) precum și diferite note informative cu caracter politic, economic
și militar", lucru pe care Mihalache îl recunoaște în sensul că ...„Mi-au
adus un buletin de sinteză a situației internaționale și note informative
din diferite domenii"[31]). Că la mijloc nu erau niște chestiuni minore ce
puteau fi procurate prin mijloace relativ ușoare, ci prin intermediul unui
organism informativ calificat și din surse de extremă importanță, rezultă
cu pregnanță din caracterul documentelor predate de către Ion Senti lui
Mihalache, cu ocazia amintită mai sus, și anume : informații cu privire
la lucrările de tranșee și fortificații ale trupelor sovietice de pe malul
Mării Negre, malul Dunării și Dobrogea, precum și despre depozitele de
muniții de la Popești-Leordeni, informații pe care Senti le obținuse prin
intermediul unui colonel din M.St.M. ; o notă cu ofițerii din M.St.M. de-
blocați ; informații cu privire la cazarea trupelor sovietice din jurul Bucu-
reștiului etc. Dealtfel, trebuie subliniat că aceste informații *au fost cerute*
de I. Mihalache cu ocazia primei întîlniri ce a avut-o cu Senti la locuința
sa și ele, după cum spunea Senti, aveau ca „*destinație pentru legația
americană*(-sn.)[32]). De asemeni, se cuvine menționat că la Mihalache se
manifesta un interes aparte pentru informații cu caracter militar, lucru

---

[31]) Loc. cit.,vol. 3, fila 331.

[32]) Idem, fila 349.

8

care este atestat de faptul că prin aşa zisul Cerc Militar Profesional se culegea felurite materiale informative din unităţile militare.

Numeroşi participanţi la activitatea acestui organism subversiv al P.N.Ţ., recunosc insistenţele ce se făceau de către conducătorii acestuia pentru a li se aduce cît mai multe informaţii cu caracter militar din unităţile unde lucrau.

„In unele şedinţe, arată unul dintre cei care se făcuse părtaş la activitatea C.P.M., D-l col. Stoika Ştefan, invita pe membri activi din unităţi să culeagă informaţii asupra stării de spirit a trupei şi personalului şi a-i fi remise" [33]). Un altul, atestă faptul că „Inainte cu aproximativ zece zile de data ţinerii alegerilor, D-l colonel Stoika s-a adresat ofiţerilor activi din unităţile cu sediul în capitală, că pune mare bază pe aportul ce-l pot aduce partidului, culegînd informaţii asupra armamentului modern şi învechit de care dispun unităţile din care fac parte...", subliniind că aceste date îi sînt necesare ...„pentru a nu ne (îi-n.n.) surprinde evenimentele nepregătiţi" [34]). Cu un alt prilej, acelaş Stoika recomanda cadrelor active participante la şedinţele C.M.P. ca ...„să-şi arunce ochii printre hîrtii că se pot culege informaţii preţioase partidului..." şi că ...„ ordinele secrete (procurate-n.n.) vor fi trimise (la C.M.P.-n.n.) prin curieri speciali şi nu cu poşta oficială" [35]).

In urma acestora, P.N.Ţ. a sustras, prin aşa numitul Cerc Militar Profesional, multe documente şi a procurat informaţii cu caracter secret privitoare la armata română şi trupele sovietice staţionate în România. Astfel, este atestat că în luna februarie 1947 col. Stoika i-a fost adusă o copie după un ordin secret în legătură cu „supravegherea (informativă-n.n.) a celor ce urmau să fie deblocaţi" [36]) ; un subofiţer a sustras şi predat col. Stoika nişte instrucţiuni cu caracter secret ale Marelui Stat Major etc. [37]).

Dealtfel, în activitatea P.N.Ţ. un loc central l-a ocupat în această epocă desfăşurarea mai intensă a activităţii informative cu caracter de spionaj în favoarea cercurilor imperialiste străine. In acest sens, se disting 3 agenturi de spionaj ale P.N.Ţ : una condusă de Vasile Serdici, a doua de Victor Rădulescu — Pogoneanu şi a treia condusă nemijlocit de către Iuliu Maniu prin intermediul lui Mihalache şi a Cercului Militar Profesional.

Prima agentură, avea legături cu agenţii britanici prin căpitanul Ley şi secretarul de legaţie Porter şi cu agenţii americani, prin consilierii Melbourne şi Hulick. De multe ori Vasile Serdici primea diferite note şi alte materiale informative pentru a le transmite legăturilor sale, direct de la Iuliu Maniu. „Maniu însăşi — relata V. Serdici — îmi preda note informative primite direct de dînsul pentru a le transmite misiunilor" [38]).

---

33) Loc. cit., vol. 13, fila 158.

34) Idem, fila 159.

35) Idem, fila 161.

36) Loc. cit., fila 164.

La rindul său, Serdici de fiecare dată cind culegea informaţii şi vroia să le transmită legăturilor sale străine, le arăta lui Iuliu Maniu, care de cele mai multe ori aprecia : „Sint foarte interesante şi vor interesa foarte mult misiunile, dă-le că sint interesante" [39]).

De menţionat că Serdici ţinea legătură şi cu C.M.P. peste capul lui Mihalache procurind informaţii şi predindu-le direct lui Maniu. Aceste materiale informative se refereau indeosebi la următoarele domenii : situaţia din armată ; informaţii privitoare la producţie de petrol şi gaz metan ; colectarea şi distribuirea cerealelor din anul 1946 ; rezultatele producţiei agrare ; textele complete ale convenţiilor incheiate intre România şi ţările străine ; informaţii privitoare la situaţia Uzinelor Reşiţa ; informaţii asupra situaţiei politice din ţară ; informaţii privitoare la activitatea Marelui Stat Major al armatei române ; diferite informaţii în legătură cu situaţia unor membri ai guvernului etc. De multe ori, agenţii americani, pentru a verifica autenticitatea informaţiilor cereau lui Serdici să le indice sursa care era notată de acesta pe notele informative sau documentele respective.

Agentura condusă de Victor Rădulescu-Pogoneanu, ajutat de Florin Roiu, işi desfăşura activitatea în cadrul Ministerului Afacerilor Străine şi se ocupa mai ales de sustragerea documentelor strict secrete de stat, pe care le preda misiunilor americane şi engleze.

Prin mijlocirea acestei agenturi, cercurilor imperialiste americane şi engleze le-au fost furnizate un important fond de documente cu caracter secret de stat, pe care acestea, incă în acea epocă, le-au folosit pentru subminarea regimului democratic, pentru inrăutăţirea situaţiei guvernului român pe arena internaţională.

In fine, a treia agentură de spionaj a P.N.Ţ. a fost, după cum s-a arătat, cea condusă nemijlocit de către Iuliu Maniu, care, prin intermediul C.P.M. şi cu ajutorul direct a lui Ion Mihalache, se ocupa de colectarea informaţiilor din domeniul militar şi al aparatului de stat. In mod deosebit, această agentură era interesată în informaţii privind depozite de armament şi muniţii ; aeroporturi şi construcţii militare de pe malul Mării Negre. Informaţiile din aceste domenii erau strinse de Ion Mihalache şi prin Vasile Serdici, predate misiunilor americane şi engleze.

*
* *

Ne oprim aici din motive metodologice şi subliniem că cele relatate sint doar o parte infimă din arsenalul inimaginabil de acte de trădare naţională intreprinse de P.N.Ţ. impotriva poporului român intr-o epocă cind acesta punea bazele unei ere noi in lupta sa multiseculară pentru progres.

Loc. cit., vol. 11, fila 168.

[39]) Ibidem.

Nr. 1

ORDIN DE INFORMAȚIUNI

Nr. 59 din 15 decembrie 1938

Inspectoratul General al Jandarmeriei deține următoarele informațiuni :

1. — În cercurile studenților legionari macedo-români comentindu-se difuzarea ultimilor manifeste legionare, se arată hotărîrea lor de a nu ceda pînă ce nu vor obține satisfacție completă și săvîrșirea unei „dreptăți naționale".

2. — Organizațiile legionare au primit instrucțiuni ca de urgență să procedeze la reorganizarea cadrelor, stabilind tabele precise de membrii înscriși în fiecare clasă precum și armamentul cu care este înarmat fiecare legionar.

De asemenea, s-a mai hotărît că legionarii noi nu au voie să ia contact cu cei vechi ieșiți din lagăr sau închisori pe baza declarațiilor date.

Fiecare garnizoană legionară a primit de asemenea ordin să desemneze cîte un membru care a făcut armata și știe bine să mînuiască arma și care să fie gata pentru a pleca în orice moment în urma ordinului ce-l va primi.

Pentru cheltuieli urmează să colecteze cîte 1 000 lei de la diferite persoane de încredere.

Față de cele de mai sus, luați urgente măsuri pentru descoperirea și împiedicarea acestor noi încercări, procedînd conform ordinelor în vigoare.

Cazurile pozitive se vor raporta de urgență Legiunei.

3. — De asemenea Inspectoratul este informat că din București pleacă seara mașini care transportă curieri cu material de propagandă legionară pe care-l aruncă prin curțile diferiților locuitori.

4. — Într-un pachet de bumbac s-a găsit un manifest legionar din cele răspîndite în ultimul timp.

Semnalindu-vă cele de mai sus, luați următoarele măsuri :

Pentru punctul 3 luați măsuri și controlați toate autovehiculele cu tracțiune mecanică spre a descoperi pe colportori.

Pentru punctul 4 intensificați serviciul de informațiuni pentru a se stabili dacă s-au mai dovedit asemenea cazuri și în alte localități. Cazurile pozitive se vor raporta prin note informative Legiunei.

COMANDANTUL LEGIUNEI DE JANDARMI TELEORMAN

(ss) Mr. Panaitescu

Nr. 2

Instrucţiuni Provizorii
asupra
Informaţiilor — 1929

TITLUL I

Principii şi noţiuni generale de informaţii.

1. Informaţiunile au de scop de a procura Comandamentelor elementele necesare judecărei situaţiei şi luărei hotărîrei.

2. Prin informaţie se înţelege orice document, **orice întimplare**, orice observaţiune, de ori ce natură ar fi, dobîndite prin orice mijloace şi cari pot să ajute la cunoaşterea inamicului şi a teatrului de operaţie.

3. Cunoaşterea inamicului şi a teatrului de operaţie sunt factorii cei mai importanţi în judecarea situaţiei şi luarea hotărîrei. Un comandant, cu cît va fi mai bine şi la timp informat, cu atît va avea mai multă libertate în judecată pentru a concepe şi mai multă încredere pentru a hotărî.

4. Informaţiile joacă un rol important în pregătirea şi conducerea operaţiunilor, prin natura ştirilor pe cari le procură comandamentele.

In pregătire procură date despre :

— Forţa, dispozitivul şi punctul slab al dispozitivului inamic ;

— Puterea combativă a inamicului : moral, armament, pregătirea trupei, valoarea comandantului etc. ;

— Activitatea inamicului ;

— Terenul pe care au loc operaţiunile ;

— Posibilităţile şi probabilităţile operative ale inamicului.

In timpul conducerii operaţiunilor procură date despre :

— modul cum se desfăşoară bătălia ;

— activitatea şi greşelile inamicului.

Toate acestea contribuesc la orientarea comandamentului asupra operaţiunilor de întreprins.

5. In fiecare comandament, comandantul trebuie să fie informat în măsura sferei sale de acţiune. Informaţiile se întind în toate ramurile de activitate ale inamicului (politic, social, economic, militar, etc.) cînd este vorba de comandamentul suprem. Pe măsură ce scoborim treptele ierarhiei, ele se restring şi se specializează din ce în ce mai mult, reducîndu-se numai la cunoaşterea situaţiei militare a adversarului.

6. Activitatea relativă la informaţii asupra inamicului cuprinde:

— căutarea,

— transmiterea,

— interpretare,

— exploatare şi

— răspîndire.

7. **Căutarea informaţiilor** înseamnă activitatea care se desfăşoară pentru a procura comandamentului datele cari îi sunt necesare asupra inamicului şi a teatrului de operaţie.

Desvoltarea şi perfecţionarea continuă a descoperirilor ştiinţifice, aplicarea lor la mijloacele de războiu, evoluţia continuă a armatelor moderne şi a metodelor de luptă, fac din zi în zi cunoaşterea inamicului mai complicată şi deschid informaţiilor un cîmp de activitate din ce în ce mai larg.

Aceste transformări ale războiului implică o desvoltare paralelă a organelor de căutare şi întrebuinţarea fără încetare a mijloacelor de investigaţie din ce în ce mai perfecţionate.

8. **Transmiterea informaţiilor** se referă la metodele şi mijloacele speciale prin cari facem ca informaţiile culese să ajungă repede şi neschimbate în mîna acelora cari sunt însărcinaţi să le stabilească valoarea şi importanţa.

9. **Interpretarea informaţiilor**, înseamnă a trage din studiul lor concluziuni, cari să permită a informa în mod folositor comandamentul.

10. **Exploatarea informaţiilor** înseamnă cum se folosesc concluziunile rezultate din interpretare, în vederea operaţiunilor ulterioare.

11. **Răspîndirea informaţiilor** înseamnă a aduce la cunoştinţa tuturor celor interesaţi: comandamente, trupe şi servicii, sub o formă cît mai potrivită nevoilor fiecăruia din ei, interpretarea care a fost făcută de către organul informativ responsabil.

12. Pentru ca activitatea de: căutare, transmitere, interpretare, exploatare şi răspîndire să se execute în bune condiţiuni trebue ca:

c) **Elementul de conducere** (comandamentul):

— să fie pătruns de utilitatea informaţiilor;

— să pună la curent organul informativ asupra a tot aceea îi este necesar din operaţiunea proectată;

— să fixeze misiunea organului informativ în cadrul operaţiunei proectate.

b) **Elementul de execuţie** (şeful organului de informaţie) să aibă cultură generală suficientă, cultură militară şi tehnică informativă cît

mai solidă, pentru a putea înțelege bine situația operativă și a deduce cum va trebui să lucreze pentru a fi folositor operațiunei proectate;
— să aibă putere de analiză pentru a putea trage concluziuni juste din informațiunile primite.

TITLUL II

Funcționarea și activitatea mijloacelor de informație

CAPITOLUL 1

Noțiuni generale de funcționare și activitate

13. Este absolut necesar ca la fiecare Comandament să existe un organ răspunzător de coordonarea eforturilor pentru:
— organizarea căutărei informațiilor;
— centralizarea rezultatelor;
— stabilirea concluziunilor;
— prezentarea lor comandamentului și
— răspîndirei informațiilor la cei interesați.

Acesta este organul informativ denumit: Diviziune, Secție, Biurou, după comandamentul din care face parte la marile unități și ofițerul informator la micile unități.

14. Sub autoritatea Șefului de Stat Major la marile unități și a comandamentului la micile unități, rolul șefului organului de informație este:

— Pe baza informațiunilor primite, să stabilească situația inamicului;

— pe baza situației existente, a operațiunei proipectate, a misiunei primite, să stabilească informațiunile cari trbuesc culese de diferitele mijloace;

— pe baza informațiunilor de cules, a mijloacelor de cari dispune și a sistemului de lucru întrebuințat până în acel moment pentru căutarea informațiunilor, să stabilească cum va trebui să lucreze în viitor, pentru a putea culege informațiunile de care are nevoie;

— a studia, interpreta și trage concluziuni din informațiunile primite;

— a răspândi informațiunile primite și interpretate, făcîndu-le să ajungă la timp în mâna celor interesați;

— a le prezenta Comandantului, sub o fomă cât mai sintetică.

15. Pentru ca funcționarea și activitatea mijloacelor de informație să poată da rezultate bune și folositoare comandamentului, se impune:

— o strânsă și continuă colaborare între organul de informație al comandamentului cu toate celelalte organe de stat major, în special cu cel de operație, precum și cu trupele și serviciile în scopul : ca organul de informație să cunoască bine nevoile celorlalte organe de stat major, trupe și servicii, iar acestea să contribuie la interpretarea tehnică a diferitelor informațiuni.

16. Toate informațiunile despre inamic, culese de oricine, prin orice mijloc, în mod obligator, trebuesc imediat îndreptate numai la organul de informație al comandamentului, singurul calificat și răspunzător de interpretarea situației inamicului de prezentarea ei Șefului de Stat Major și Comandantului, de comunicarea ei acelora pe cari îi interesează.

17. Funcționarea trebue astfel organizată ca informațiunile să ajungă la timp și neschibate în mâna celor interesați.

O informațiune ori cât de importantă ar fi, dacă nu ajunge la timp unde trebue, devine fără importanță.

CAPITOLUL II

Mijloace de informație și repartiția lor la diferite comandamente

I. Mijloace de informație

18. Prin mijloace de informație se înțeleg acele elemente cari ajută comandamentul în stabilirea situației inamicului. Aceste elemente sunt : organele și isvoarele de informație.

Diferitele mijloace de informație, enumărate mai jos și care au fost întrebuințate în campanie, nu trebuesc considerate ca singurile ce urmează a fi folosite.

Evoluția lor trebue să fie în strânsă legătură cu evoluția mijloacelor și metodelor de luptă.

1. Organe de informație

19. Organele de informații sunt :

— biuroul 2 Informații din Statul Major al M. U. ;

— centrul de informații înaintat ;

— organele speciale de informații ale armelor.

Ele sunt elemente de conducere și au următoarele însărcinări :

— organizarea și conducerea acțiunei de procurarea informaților necesare comandamentului ;

— studiul și interpretarea informațiunilor primite ;

— răspîndirea și exploatarea informațiunilor.

20. Biuroul de Informații (Secția, Diviziunea) este organul de stat major cu atribuțiunile stabilite în regulamentul de stat major.

Acest organ dispune de un personal mai mult sau mai puțin numeros și specializat, după raza de acțiune a comandamentului din care

face parte și după ramurile de activitate ale inamicului, cari interesează comandamentul respectiv.

In acțiunea sa de stabilirea situației inamicului se folosește de toate mijloacele organice ale comandamentului din care face parte, precum și de alte mijloace complimentare ca: interpreți, elemente de cercetarea documentelor, elemente de descifrare, serviciul secret, etc.

Șeful biuroului poate convoca pe reprezentanții organelor speciale de informații ale armelor în scopul de a determina împreună ce informațiuni trebuesc căutate sau a conlucra la stabilirea situației inamicului.

Ofițerul informator la micile unități îndeplinește aceleași atribuțiuni în raza de acțiune a unităței respective.

21. **Centrul inaintat** este un organ pe care-l poate constitui orice comandament sau unitate, în anumite situațiuni și pentru un timp determinat. Constituirea acestui organ se face în scopul:

a) de a urmări de aproape activitatea inamicului în zonele de cea mai mare importanță pentru comandament;

b) pentru ca comandantul să poată avea impresiunea reală a desfășurării evenimentelor în zonele care-l interesează mai mult.

22. **Organele speciale de informație.** Desvoltarea anumitor organe, condițiunile tehnice ale funcționărei lor, nevoia unei materializări speciale a rezultatelor în vederea exploatărei lor de către trupe și servicii, au condus la constituirea organelor speciale de informație.

Acestea sunt organele de informație ale artileriei și aeronauticei, depinzînd direct de comandamentele lor respective.

23. Organele de informație ale aeronauticei și ale artileriei asigură centralizarea și coordonarea informațiunilor culese prin mijloacele de care dispun, precum și transmiterea lor, urmînd regulile stabilite în acest regulament.

Ele se țin în strînsă legătură cu organul de informație al comandamentului pe lîngă cari sunt afectate organic sau operativ, dela care primesc misiuni informative, fiind obligate a-i transmite toate informațiunile culese, adnotate cu toate observațiunile și explicațiunile pe cari le cred necesare.

Organul de informație al aeronauticei centralizează toate informațiunile culese prin mijloacele sale și anume: escadrile, baloane, apărarea contra aeronavelor.

Organele de informație ale artileriei centralizează informațiunile culese prin:

— secția de reperaj prin observație terestră;
— secția de reperaj prin sunet;
— mijloacele de observație ale unităților de artilerie.

2. Isvoare de informație

24. **Isvoarele de informație** sunt elementele la cari ne adresăm pentru a putea culege informațiunile de cari avem nevoie. Ele sunt puse în funcțiune de către organele de informație.

In principiu isvoarele sunt următoarele:

25. **Trupele.** In toate corpurile de trupă de infanterie, cavalerie şi artilerie este organizat un serviciu de informaţie regimentar. El este dirijat, sub autoritatea Şefului de Corp, de către un ofiţer zis de informaţie, însărcinat cu organizarea căutării, centralizarea rezultatelor şi transmiterea lor.

De regulă numai prin contact cu inamicul trupele pot să-şi procure informaţii. Participă deci la căutarea lor :

a) toate elementele de siguranţă în marş şi staţionare ;

b) toate unităţile care iau parte la luptă ;

c) toate elementele însărcinate în corpurile de trupă ca să observe activitatea inamicului.

Pentru culegerea de informaţiuni, aceste isvoare informative se folosesc de :

— declaraţiile prizonierilor ;
— documentele capturate ;
— observarea directă prin vedere ;
— interogarea dezertorilor, refugiaţilor şi locuitorilor.

Aceste informaţiuni au de scop :

— în perioada de mişcare, de a determina zonele şi direcţiile de marş ale inamicului ;

— în staţionare şi luptă, de a fixa conturul aparent al inamicului, mişcările primelor linii şi a elementelor mai apropiate, ocuparea terenului ;

— în orice împrejurare, de a descoperi intenţiunile şi de a identifica unităţi.

Caracteristica principală a informaţiunilor prin contact este actualitatea lor. Culese de elemente alese şi pregătite din timp de pace, ele prezintă o foarte mare importanţă.

26. **Observaţia.** Observaţia are de scop a culege informaţiuni asupra inamicului, fie prin mijlocul percepţiei directe, prin simţuri şi în special prin vedere, fie prin procedee mecanice (fotografie, aparate de reperat prin sunet etc.).

27. **Observaţie terestră** se asigură :

— de către trupe ;

— de organe specializate, elemente de observaţie, observatoare terestre speciale, secţii de reperaj prin observaţie terestră, secţii de reperaj prin sunet.

28. Observaţia terestră trebue să fie continuă.

Observaţia prin trupe, pe lîngă că este supusă fluctuaţiunilor luptei şi deci nu are continuitate în totdeauna are şi rază de vedere limitată. In acest scop ea este completată prin organe de observaţie speciale.

29. **Organele de observaţie speciale** au misiunea comună de a exercita o supraveghere generală a zonei inamice, în special în regiunile depărtate nesupraveghiate de trupe, pentru a descoperi mişcările, lucrările şi operaţiunile inamicului.

In plus ele mai pot avea şi misiuni particulare.

Organele de observaţie supraveghează în folosul comandamentului zona amică şi inamică.

Observatoarele terestre speciale au misiunea de a studia organizaţiile inamice, de a căuta şi descoperi observatoarele şi organele importante ale apărărei inamice, de a observa la mare distanţă când terenul permite.

Secţiile de reperaj, prin observare terestră şi cele prin sunet, caută bateriile inamice şi reperează amplasamentele lor.

30. Continuitatea observărei terestre, ziua şi noaptea, în marş, în staţionare ca şi în luptă, impune o întrebuinţare simultană a tuturor mijloacelor de observare după plan stabilit în cadrul general al planului de căutarea informaţiilor.

31. **Observaţia aeriană** este asigurată de aeronautică.

32. **Aviaţia** lucrează în folosul marilor unităţi din cari face parte organic sau operativ.

Aviaţia Diviziilor sau Corpurilor de Armată pentru culegere de informaţiuni supraveghează câmpul de luptă în zona ordonată în scop de :

— a stabili situaţia inamicului ;

— a preciza organizaţiile lui ofensive sau defensive ;

— a semnala mişcările inamicului ;

— a determina grupările de artilerie inamice, amplasamentele, sectoarele în cari ele îşi concentrează focul etc.

Exploatarea acestora de către comandamente poate fi de cele mai multe ori imediată.

Informaţiile cerute aviaţiilor de Armate, Grupuri de Armate sau M. C. G. îmbrăţişează o zonă mult mai largă şi mai adâncă. Ele se raportează la :

— supravegherea spatelui şi flancurilor inamicului, activitatea pe C. F. şi în gări, căutarea punctelor de debarcare, mişcări de coloane şi convoiuri, zone îndepărtate de cantonamente etc. ;

— determinarea organizaţiunilor defensive a zonei dinapoi ;

— studiul echipărei frontului : c. f., depozite, terenuri pentru aviaţie, spitale, etc.

33. **Baloanele captive** constituesc observatoare aeriene caracteristice prin continuitatea observărei.

34. **Apărarea contra aeronavelor** dă indicaţiuni despre : activitatea aviaţiei inamice, recunoaşteri mai mult sau mai puţin îndepărtate, identificarea aparatelor, tactica aviaţiei de vânătoare, de bombardament, etc.

35. In general, observaţiunile prin observaţia cu ochiul n'au decât o valoare relativă, care depinde de calitatea observatorului. Informaţiunile culese prin mijloace mecanice sunt precise. Citirea lor câte odată este grea, dar interpretarea lor confirmată prin ştiri şi din alte isvoare, dă rezultate foarte preţioase.

Din această cauză este neapărat nevoe de a completa şi a controla, ori de câte ori va fi cu putinţă, observaţiunea cu ochiul (terestră sau aeriană) prin fotografie.

36. **Organe de ascultare.** Ascultătoarele electrice servesc la inter-

ceptarea comunicărilor electrice ale inamicului, prin telefonie sau telegrafie fără fir. Ordinele comunicările etc. transmise în clar, sunt singurile susceptibile de o exploatare imediată, iar cele cifrate cer un studiu mai îndelungat, făcut de specialişti.

Acestea ori care ar fi forma lor, (cifrat sau necifrat, constituesc documente de primul ordin, capabile de a informa comandamentul asupra intenţiunilor şi hotărârilor inamicului, adesea chiar în preajma punerei lor în execuţie.

Ca ori ce document, ele trebuesc să fie supuse la un examen minuţios, în scopul de a se putea deosebi ordinele sau comunicările de exerciţiu sau tendenţioase, de cele ce se raportă la operaţiuni reale.

37. **Radiogoniometria** dă putinţă de a repera posturile radioelectrice ale inamicului, de a se deduce reţelele lui electrice de transmisiune, de a se urmări raporturile posturilor între ele şi de a trage din toate acestea concluziuni ce ne pot da : ordinea de bătae a inamicului, organizarea comandamentului etc.

38. **Prizonieri, dezertori, refugiaţi, locuitori.**

Interogatoriile acestora, când sunt bine conduse şi combinate, dau putinţa a ne informa exact asupra : ordinei de bătae, organizare, dispozitivul pe teren, proiectele şi preparativele inamicului.

39. **Documentele. Documentele** personale (corespondenţă particulară, carnete personale etc.) luate dela prizonieri, conţin adesea indiscreţiuni foarte folositoare asupra : ordinei de bătaie a inamicului, mişcări de trupe chestiuni economice etc. Cercetarea lor metodică şi în mod cât mai complect este de cea mai mare importanţă.

Documentele militare autentice, luate de la inamic (ordine de operaţiuni, cărţi, corespondenţă oficială, telegrame cifrate, etc.) constituesc cele mai sigure isvoare de informaţiuni.

40. **Presa şi diferite broşuri.** In special presa de cele mai multe ori este tendenţioasă. Studiul acesteia, cere multă rezervă şi prudenţă. Ea conţine de multe ori indiscreţiuni mai mult sau mai puţin grave, aşa ca interpretarea trebue făcută cu foarte mare atenţiune.

41. **Serviciul secret.** Procură uneori ştiri exacte şi de o importanţă capitală pentru conducerea operaţiunilor ; dar acestea se găsesc de multe ori amestecate cu informaţiuni false. Utilizarea lor cere deci multă fineţe şi o cercetare profundă a isvoarelor.

II. Repartizarea mijloacelor la diferitele C-mente.

42. Repartiţia mijloacelor de informaţie la diferitele comandamente se fac în funcţie de .

— nevoile comandamentelor şi a diferitelor unităţi în subordine ;

— natura ştirilor pe cari le pot procura organele şi isvoarele de informaţie, în scopul de a uşura interpretarea ;

— condiţiunile technice de punere în acţiune a acestor mijloace.

43. Mijloacele de informaţie sunt repartizate după cum urmează :

La Marele Cartier General.

— Un organ de informaţie al Marelui Cartier General.
— Un organ de informaţie al apărărei contra aeronavelor.
— Un organ de informaţie al decriptărei
— Un organ de cercetarea documentelor.
— Un serviciu secret şi
— Un serviciu radio-goniometric.

La Armată.

— Un organ de informaţie al armatei
— Un organ de informaţie al aeronauticei.
— Un organ de informaţie al artileriei
— Organe de observaţie terestră şi ascultare electrică
— Un serviciu radio-goniometric
— Un serviciu de decriptare
— Un serviciu de cercetarea documentelor
— Un serviciu secret.

La Corpul de Armată.

— Un organ de informaţie al C. A.
— Un organ de informaţie al aeronauticei
— Un organ de informaţie al artileriei
— Elemente de observaţie terestră.

La Divizie.

— Un organ de informaţie al Diviziei
— Un organ de informaţie al aeronauticei
— Secţia de observaţie a artileriei
— Elemente de observaţie terestră.

La micile unităţi, până la batalion inclusiv, ofiţer informator şi elemente de observaţie terestră.

CAPITOLUL III.

Căutarea Informaţiilor

A. Noţiuni generale de căutare.

44. Căutarea informaţiilor este preocuparea constantă a comandamentului, în care scop el orientează pe şeful organului de informaţie asupra ştirilor cari îi sunt necesare pentru a-l lumina în hotărârile sale şi în stabilirea planului de manevră.

Căutarea informaţiunilor este o operaţiune care trebue organizată metodic pentru a se putea obţine rezultatele voite.

45. Organizarea căutărei este activitatea principală a şefului organului de informaţie. Ea constă din

a) aşezarea şi gruparea mijloacelor de informaţie pe teren în aşa

fel, ca să poată lucra în cele mai bune condițiuni și să poată realiza o suprapunere de cât mai multe mijloace de căutare pe direcțiunile și pe zonele care ne interesează mai mult.

b) punerea în funcțiune a tuturor mijloacelor de informație de care dispune Comandamentul pentru a se putea obține verificarea unei aceleiași chestiuni, prin cât mai multe informații.

Punerea în funcțiune a acestor mijloace se va face potrivit cu capacitatea lor de lucru.

46. Pentru a fi folositor comandamentului în judecarea situației, căutarea informațiilor trebue să se raporte în general la următoarele puncte :

a) **Puterea de luptă a inamicului :**

— forțe (efective, numărul unităților, pregătirea unităților, a Comandamentului etc.) ;
— dislocarea (dispozitiv, grupare) ;
— situația materială ;
— situația morală etc.

b) **Activitatea inamicului,** pregătiri de atac, apărare, retragere, marș, staționare, debarcări etc.

Din acestea se pot face deducțiuni asupra posibilităților și intențiunilor inamice.

c) **Intențiunile probabile ale inamicului** ; cari sunt proiectele lui operative (atac, apărare, retragere etc.) și cari se pot deduce din analiza punctelor a și b.

47. Nici o informație nu trebuie neglijată. O știre fără nici o importanță la prima vedere poate, prin apropiere de altele deja cunoscute, să capete o valoare capitală.

Valoarea unei informații va fi cu atât mai mare cu cât va fi mai bine precizat, în afară de detaliile însăși ale informației :

— origina sa ;
— data și ora culegerei ;
— împrejurările în cari a fost culeasă știrea.

48. Organizarea căutărei informațiilor și punerea în funcțiune a mijloacelor informative se face de către Biroul 2, după un **„Plan de informație"** (general sau special), căruia va corespunde în totdeauna un **„Plan de căutarea informațiilor"**.

B. Planurile de informație.

49. **Planul general de informații** are un caracter permanent, îmbrățișează situația inamicului sub toate raporturile și urmărește a preciza toate informațiile ce sunt necesare în tot timpul, pentru a lumina pe comandant în hotărârile sale și în stabilirea planului său de manevră : efective, disponibilități, situația materială și morală, intențiuni, posibilități, etc.

50. **Planul special de informație** corespunde la concepția, pregătirea

și execuția unei manevre determinate de: atac, apărare, manevră în retragere, etc.

El precizează orientarea căutărei în funcțiune de scopul de atins, fixează știrile de cules în funcție de datele pe cari comandamentul are nevoie să le cunoască; pentru a-l ajuta la reușita manevrei proectate, a o feri de surprize și a-i spori sorții de isbândă.

Acest plan este în funcție de sfera de acțiune a comandantului, care ordonă stabilirea lui. El evaluiază în raport cu evenimentele ce se succed și cu noile hotărâri ce le inspiră știrile ce sosesc.

51. **Planurile generale sau special de informație**, se redactează de șeful Biuroului la comandament și Ofițerul informator la unități, sub direcția și controlul Șefului de Stat Major; iar la unități sub direcția comandantului respectiv.

Stabilirea lui se face avându-se de bază următoarele piese:

a) **Intențiunile operative** ale Comandantului (cunoașterea tardivă a acestor intențiuni, poate să facă imposibilă organizarea căutărei informațiilor, în timp util).

b) **Desideratele informative** ale Comandantului în raport cu operațiunile proectate.

c) **Desideratele informative** ale diferitelor birouri de stat major, trupelor și serviciilor, prin cari acestea arată informațiunile de cari au nevoe, constând în un chestionar informativ prin care se fixează:

— informațiunile de cules;
— ordinea lor de urgență;
— sursa pe cât posibil, de unde s'ar putea culege.

d) **Situația trupelor proprii** ce se primește dela biuroul 3 și care trebue să cuprindă:

— dispozitivul forțelor pe teren;
— dispozitivul și gruparea lor în vederea operațiunilor proiectate;
— zonele operative ale unităților;
— obiectivele succesive de atins;
— limita de sbor a aviației;
— posturi de comandă.

c) **Situația inamicului**, ce s'a întocmit și prezentat de B 2 (ofițerul informativ la micile unități), comandantului în vederea luări hotărârei, constând din:

— o schiță cu dispozitivul forțelor pe teren;
— o sinteză informativă, cât mai succintă, din care să reiasă:
— totalul forțelor inamice din fața sectorului respectiv;
— forța lor combativă;
— activitatea întreprinsă de inamic în ultimul moment;
— organizațiunile lui;
— intențiunile probabile și posibilitățile lui operative, cunoscute sau deduse din situație.

— Concluziuni, prin cari se concretizează operațiunea cea mai probabilă, ce se poate atribui inamicului.

52. **„Planul general de informație"** va consta din tratarea următoarelor puncte :

a) **Misiunea informativă** prin care se precizează caracteristica informațiunilor de cules, a direcțiunilor și zonelor informative mai importante ,ce reies din situațiunea dată, ca necesare de precizat pentru viitor.

b) **Informațiuni necesare de cunoscut** asupra inamicului referitoare la :

— puterea lui de luptă
— activitatea
— organizațiile lui
— intențiunile lui **probabile etc.**

53. **„Planul special de informație"** va consta din tratarea următoarelor puncte :

a) **Misiunea informativă,** prin care se precizează caracteristica informațiunilor de cules, direcțiunile și zonele informative mai importante ce reies din necesitatea aducerei la îndeplinire a hotărîrei luate de comandant.

b) **Informațiunile necesare de cunoscut.**

— În perioada pregătirei acțiunei proectate
— Pe timpul execuției acțiunei
— După terminarea acțiunei.

Toate informațiunile stabilite a se căuta vor avea de scop a ajuta, a feri de surpriză și a spori sorții de isbândă ai manevrei proectate.

54. Stabilirea planului general sau special de informație, cere o strânsă colaborare între organul de informație cu celelalte organe de stat major, cu trupele și serviciile în subordine. Această colaborare este asigurată de către șeful de stat major.

Șeful de stat major și șeful biuroului de operații contribuesc la întocmirea planului general sau special de informație, prin aceia că stabilesc ordinea de importanță și siguranță a informațiunilor, în cadrul situației sau operațiunilor proiectate.

55. Aceleași reguli sunt aplicabile, adaptându-le la fiecare caz, pentru corpurile de trupă și diferitele arme sau servicii.

C. Planul de căutarea informațiilor.

56. La fiecare plan general sau special de informație corespunde un **„Plan de căutare".**

Acesta are de scop a stabili modul cum va trebui să se lucreze pentru a se putea asigura culegerea informațiunilor, fixate prin planul general sau special de informație.

57. **Planul de căutare,** este o lucrare technică de informațiuni, concepându-se și redactându-se de către șeful organului respectiv de informații (șeful Bir. 2 la comandamente și ofițerul informator la unități) având de bază.

a) Planul de informaţie pentru care se întocmeşte.

b) Planul anterior de căutare.

c) Piesele de bază ce au servit la întocmirea Planului de informaţii, (părţile necesare pentru organizarea căutărei).

58. Pe baza pieselor prevăzute la articolul 57, şeful organului de informaţie face o judecare a situaţiunei din punctul de vedere al modului cum trebuie organizată căutarea în această situaţie, fixând următoarele puncte ce compun planul de căutare.

a) **Idea de lucru informativ**, prin care se fixează modul cum se înţelege a se utiliza în căutare mijloacele informative, în raport cu importanţa direcţiunilor şi zonelor informative, ce reies din misiunea informativă şi informaţiunile necesare de cunoscut.

Principiul de avut în vedere este de a se suprapune acţiunea a cât mai multor mijloace pe direcţiunile şi zonele principale, asigurând astfel verificarea ştirilor.

b) **Dispunerea mijloacelor informative pe teren** aşa fel în cât să poată funcţiona şi deservi unitatea respectivă pe tot timpul efectuărei acţiunei proiectate şi în raport cu idea de lucru informativ stabilită (vorbire eventual, în totdeauna pe o schiţă).

c) **Zonele informative** ce se repartizează unităţilor în subordine, în raport cu raza de acţiune a mijloacelor de cari se dispune şi cu sectoarele sau zonele operative fixate (pe schiţă).

d) **Modul de funcţionare** al mijloacelor informative fixându-se:

— Amplasamentele organelor informative ;
— Ora când vor fi instalate şi gata de funcţionare ;
— Orele de transmiterea rapoartelor ;
— Cui urmează să raporteze.
— Mijloace de transmisiuni ce vor utiliza.

e) **Legături şi transmisiuni.**

Se vor fixa centrele înainte, axele de transmisiuni, reguli de transmiterea ştirilor etc.

59. Diferitele organe particulare de informaţie (artileria, aeronautica, serviciul secret, etc.) organizează căutarea informaţiilor după aceleşi norme.

D. — Execuţia planului de căutarea informaţiilor.

60. Şeful Biur. 2 Informaţie, ofiţerul informator la micile unităţi, după ce a redactat planul de căutarea informaţiilor, îl prezintă şefului de stat major, comandantului la micile unităţi, după care este pus în execuţie.

61. Execuţia planului de căutarea informaţiilor, se face prin „Ordine" adresate fie Comandamentelor în subordine, fie mijloacelor de informaţii ce aparţin Comandamentului respectiv.

Ordinul fixează:

— Informaţiile de cules,

— Zonele de informaţii şi contra informaţii,

— Prescripţiuni relative la execuţie.

Pe timpul desfăşurărei acţiunei, şefii bir. 2 şi ofiţerii informatori, urmăresc în deaproape comunicarea imediată a informaţiunilor primite şi se străduesc a stabili cât mai repede, care din posibilităţile operative ale inamicului se verifică.

62. Planurile de informaţie: general, special şi de căutare rămân ca piese justificative la dosarul Biuroului 2, iar o copie se poate trimite Comandamentului imediat superior, pentru o cât mai bună concluzie şi orientare asupra modului utilizărei mijloacelor informative pe timpul desfăşurărei acţiunei *).

---

*) Atunci când timpul nu permite transformarea Planului de Căutare, în ordine pentru toate comandamentele în subordine şi mijloacele informative ce ne aparţin se va trimite un extras din **Planul de căutare** constând din **Tabelul de repartiţia informaţiunilor necesare de cules pe mijloace informative** complectat cu punctele absolut indispensabile pentru începerea imediată a efectuărei căutărei.

REGULAMENT DE INFORMAŢII ŞI CONTRAINFORMAŢII — 1943

CAPITOLUL 3

Căutarea informaţiilor

A. Generalităţi

22. Căutarea informaţiilor este o operaţiune importantă, care trebue să preocupe în mod constant, atât pe comandantul de unitate (mare unitate) cât şi pe şeful organului de informaţii.

În acest scop, comandantul **orientează,** din timp, pe şeful organului de informaţii, asupra operaţiunii ce proiectează şi dă indicaţiuni asupra ştirilor ce-i sunt necesare. Aşa dar, la origina activităţii de căutare, avem un **act de comandament,** care fixează sensul în care ea se va desfăşura.

Necesităţile informative fixate de comandant sunt trecute în **planul său de manevră** sau în **hotărîre,** într-un capitol separat şi constitue, pentru organul de informaţii, directiva sa de lucru, în opera de căutare.

23. Şeful organului de informaţii este însărcinat să organizeze **căutarea informaţiilor,** întrebuinţând diferitele mijloace, în raport cu situaţia, cu aptitudinile şi posibilităţile de lucru ale fiecăruia, pentru a da maximum de randament şi a realiza, atunci când este nevoie, o suprapunere de mijloace, pe direcţiunile sau în zonele care interesează cel mai mult.

Organizarea căutării informaţiilor se materializează într-o piesă numită **„plan de informaţii".**

B. **Planul de informaţii**

24. Planul de informaţii este o piesă de **documentare interioară** şi este opera organului de informaţii.

După cum această lucrare îmbrăţişează situaţia inamicului în ansamblul ei, sau numai în mod parţial, planul de informaţii este general sau special.

Planul general de informaţii are un caracter permanent şi îmbră-

tisează situațiunea inamicului sub toate raporturile. Prin el se urmărește precizarea și completarea informațiilor asupra : organizării, dotării, procedeelor de luptă, moralului, etc.

Planul special de informații corespunde, de regulă, unei operațiuni precise, sau se întocmește pentru a urmări numai anumite categorii de informații.

Planul special, de informații se adaptează și completează continuu, în timpul desfășurării operațiunii, în raport cu preciziunile obținute, prin luptă, asupra inamicului și cu noile preocupări ale comandantului, pentru a pregăti o viitoare manevră.

25. Planul de informații se întocmește după o prealabilă documentare a șefului organului de informații care are nevoie, în general, de următoarele date :

a) **Situația inamicului,** rezultând din ultima sinteză informativă ; de asemenea, studiul realizării ultimului plan de informații, pentru a stabili informațiile ce urmează a se mai procura.

b) **Situația trupelor proprii ;** aceasta se primește dela secția (biroul) 3 și trebue, în principiu, să cuprindă :

— dispozitivul trupelor în teren ; zonele lor de acțiune ;

— eventual, dispozitivul ce urmează a se realiza, cu zonele și obiectivele de atins, pentru operațiunea ce se proiectează ;

— date asupra legăturilor, transmisiunilor și posturilor de comandă.

c) **Intențiunile operative ale comandamentului** și ideea de manevră pentru prima operațiune ce se proiectează.

d) **Directiva informativă** fixată de comandant și care constitue canevasul întregii activități de căutare.

e) **Cererile de informații,** pe care le-au făcut celelalte birouri sau servicii din comandament, precum și cererile de informații trimise de unitățile, sau M. U. vecine.

26. Planul de informații (generale sau special) cuprinde următoarele capitole :

a) **Misiunea informativă,** prin care se precizează informațiunile cele mai importante, care trebue urmărite.

Misiunea informativă se determină de eșalonul superior prin ordinul de informații, sau de comandantul respectiv, prin planul de manevră, sau hotărîrea sa.

b) **Ideea de lucru informativ,** prin care se determină direcțiunea sau zona informativă, în care trebuesc concentrate cele mai multe mijloace de căutare. Uneori, va fi nevoie să se precizeze categoriile de informații cărora trebuie să li se dea precădere, sau ordinea intrării în acțiune a diferitelor mijloace.

c) **Dispunerea mijloacelor de căutare.**

Atât mijloacele organice cât și cele suplimentare se trec pe o schița

şi eventual într-un tabel, în care se arată, data când trebue să fie gata de funcţionare (ziua şi ora) şi servituţile lor.

Dispozitivul realizat trebue să îmbrace ideea de lucru informativ şi să permită tuturor mijloacelor să funcţioneze în condiţiuni perfecte.

În acest capitol, se vor fixa **centrele înaintate de informaţii,** care, eventual, urmează a se organiza, arătându-se locul şi compunerea; se vor fixa de asemenea **„locurile de adunarea prizonierilor"**, atunci când este cazul etc.

d) **Zonele de informaţii,** ce se repartizează unităţilor (M. U.) în subordine şi care sunt în general în funcţie de:

— mijloacele de căutare, la dispoziţie;

— zonele de acţiune şi misiunea unităţii (M. U. respective).

Posibilitatea de intervenţie a trupelor inamice motorizate va constitui uneori un criteriu, în determinarea adâncimii zonelor informative, ce se atribue diferitelor M. U.

e) În acest capitol se înscriu:

— informaţiile ce sunt necesare comandamentului respectiv, inclusiv cele vechi, care urmează a se verifica;

— cele ordonate de eşalonul superior;

— cele cerute de unităţile vecine;

— cele cerute de unităţile (M. U.) subordonate.

Acest capitol se întocmeşte, de regulă, sub formă de tabel, în care se repartizează ordinea de urgenţă şi data (ziua şi ora), până când aceste informaţii trebuesc căutate şi raportate organului respectiv.

Înscrierea informaţiilor în tabel, se face într-o ordine normală, aşa cum rezultă din studiul situaţiei, sau pe categorii de informaţii.

f) **Legături — transmisiuni.**

În acest capitol se trec:

— anumite prescripţiuni privitoare la funcţionarea legăturilor între diferitele mijloace;

— orele de raport informativ;

— etc.

27. Planul de informaţii trebue să fie aprobat de şeful de stat major, la marile unităţi, sau de comandant, la micile unităţi.

Pentru o cât mai bună conlucrare şi orientare asupra modului cum se va desfăşura căutarea informaţiilor, planul de informaţii va putea fi trimis eşalonului superior, atunci când timpul permite.

28. În perioada de mare activitate şi pentru a răspunde la anumite necesităţi noui şi urgente, căutarea informaţiilor se va executa direct, prin **ordine** sau **cereri de informaţii,** fără a se mai face în prealabil un plan de informaţii; această dispoziţiune poate deveni regulă pentru micile unităţi, în anumite faze ale războiului de mişcare.

29. Diferitele organe speciale de informaţii (S.I.A. şi S.I.Aero) organizează căutarea informaţiilor, după aceleaşi norme.

C. Executarea planului de informaţii

30. Executarea planului de informaţii se realizează prin :

— **ordine**, adresate unităţilor sau comandamentelor în subordine, precum şi mijloacelor de căutare la dispoziţie ;

— **cereri** către eşaloanele superioare şi vecine.

31. Ordinele de informaţii pot fi :

— **generale**, când se referă la o perioadă mai mare de timp şi se adresează la toate mijloacele de căutare, de care se dispune ;

— **speciale**, când se referă la o anumită fază de operaţiuni, sau se adresează numai unui singur mijloc de căutare.

32. Ordinele de informaţii fixează :

— misiunea informativă (numai la eşaloanele mari) ;

— zonele de informaţii ;

— informaţiile necesare de cules (care constitue **„misiune"** pentru eşaloanele mici) ;

— prescripţiuni relative la execuţie.

Detalii asupra cuprinsului acestor capitole sunt arătate la art. 26 **(planul de informaţii).**

33. Ordinele de informaţii se întocmesc de secţia (biroul) 2 (respectiv de serviciul de informaţii regimentar) şi se semnează de şeful de stat major, la marile unităţi, sau de comandant, la micile unităţi.

34. Când căutarea informaţiilor necesită executarea unei operaţiuni oarecare (recunoaştere, incursiune, etc.), ordinul respectiv se întocmeşte de către secţia (biroul) 2, în legătură cu secţia (biroului) 3.

În acelaşi fel, se procedează şi cu ordinele ce sunt adresate aeronauticii.

STATUTUL C.P.M. AL P.N.Ţ.

I. ORGANIZARE

Art. 1. — C.P.M. face parte din organizaţia P.N.Ţ.

Art. 2. — Sediul C.P.M. are centrala în Bucureşti.

Art. 3. — C.P.M. se compune din :

a) Organizaţia centrală.
b) Organizaţii regionale (V.R. şi Ard. Banat).
c) Organizaţii judeţene.
d) Organizaţii de plasă.
e) Organizaţia Capitalei cu organizaţii de sector şi Circumscripţie sau Suburbană.

Fiecare dintre aceste organizaţii are un Preşedinte, doi-trei membri cel puţin şi un secretar.

II. MEMBRI C.P.M.

Art. 4. — Poate fi înscris membru în Cercul P.M., orice ofiţer sau subofiţer care îndeplineşte condiţiunile prevăzute la Art. 4, 5, 6, şi 7 din Statutul P.N.Ţ. din februarie 1935.

III. ORGANIZAREA CENTRALA

Art. 5. — Se compune din :

— Comitetul de Conducere.
— Comitetul de Direcţie.
— Comisiile de specialitate.
— Preşedintele organizaţiei centrale care este şi Preşedintele Comitetului de conducere.

Art. 6. — Comitetul de Conducere se compune din :

— Preşedinte.
— Preşedinte regional.
— Trei-patru Vice-preşedinţi (ca membri).

— Președinții Comisiilor de specialitate.
— Președinții C.P. de județ și al Capitalei.
— Președinții C.P. de Sector.
— Secretar.

El se întrunește de două ori pe an, sau cînd este necesar în convocări excepționale.

Art. 7. — Atribuțiunile Comitetului de Conducere :

a) A lua cunoștință de mersul C.P.M. pe întreaga țară.

b) A lua cunoștință de activitatea organizațiilor.

c) Discuții și hotărîri cu privire la programul C.P.M. în legătură cu hotărîrile luate de Congresul General al partidului Țărănesc.

d) Discuții și hotărîri în legătură cu Statutul C.P.M. în funcție de hotărîrile luate de Congresul General asupra Statutului Partidului.

e) Discuții și hotărîri cu privire la propagandă și în special la directivele date de Comitetul de Direcție și Comisiile Speciale.

f) Constituirea și confirmarea Comitetului de Direcție.

g) Orice măsuri cu privire la bunul mers al C.P.M.

Art. 8. — Lucrările Comitetului de Conducere sînt pregătite de Comitetul de Direcție.

— Rapoartele sînt prezentate și citite de Secretar.

— Ședințele Comitetului de Conducere se țin cu orice număr de membri.

Art. 9. — Comitetul de Direcție este organul de conducere al C.P.M.

El se constituie și se confirmă de Comitetul de Conducere pentru un an, astfel :

a) Președinte.

b) Vice-președinte.

c) Președinții Comisiilor Speciale.

Art. 10. — Comitetul de Direcție se întrunește la două săptămîni, Lunea.

Art. 11. — În atribuțiunile Comitetului de Direcție intră toate chestiunile privitoare la conducere, organizarea și bunul mers al P.C.M. El are și atribuțiuni disciplinare prevăzute în Statutul P.N.Ț.

Art. 12. — Comitetul de Direcție aprobă sau respinge lucrările prezentate de către Comisiunile Speciale.

De asemeni, el ține legătura permanentă cu Delegația Permanentă a Partidului N. Ț. și cu Comitetul Central Executiv.

El prezintă sugestii asupra organizării încadrării și dotării armatei, sau orice altă informație, atunci cînd sînt cerute de către Partid.

Art. 13. — Comitetul de Conducere primește rapoartele organizațiilor și de la organizația Capitalei ;

El este cel care se îngrijește de trimiterea directivelor și a oricărui ordin, tuturor organizațiilor din țară, prin delegații trimiși de partid

Art. 14. — Comitetul de conducere este cel care constitue și confirmă Comisiile speciale și anume :

— Organizare.

— Juridică.

— Informativă.

Art. 15. — Aceste comisii sînt compuse fiecare din :

— Președinte.

— Trei-cinci membri.

Secretar.

Ele se intrunesc odată pe săptămînă.

Art. 16. — Atribuțiunile lor sînt :

a) **Comisia de organizare :**

— Să prevadă și să intocmească in principiu organizarea armatei in mare.

— Să țină conferințe și lucrări in legătură cu ultimile organizări moderne ale armatelor mari.

— Să fie la curent cu organizarea și toate modificările survenite la armata română.

— Să propună Comitetului de Direcție, dacă este cazul, modificările ce ar fi de adus in organizarea C.P.M.

— Să prezinte Comitetului de Direcție sugestii in legătură cu organizarea și incadrarea armatei in cazul cind Partidul N.Ț. ar fi la guvern.

— Să aibă studii cu privire la posibilitățile de organizare ale armatei, ținindu-se seamă de : efective, nevoi, situație geografică, posibilitățile industriale ale țării etc.

— Să constate dacă modificările aduse armatei sint folositoare sau nu și cari din aceste modificări trebuiesc menținute sau inlăturate.

b) **Comisia Juridică**

Este la curent cu toate legile militare.

Studiază și constată care sint legile utile, in vigoare și care nu sint și trebuiesc modificate sau chiar inlăturate.

— Studiază și face sugestii Comitetului de Direcție asupra legilor noi ce ar trebui introduse.

— Este la curent cu organizarea Justiției Militare și in același timp in măsură să prezinte, dacă este cazul modificările ce trebuiesc aduse.

— Este in măsură oricind să prezinte sugestii Partidului, dacă acesta o cere.

— Este la curent cu orice lege care are legătură cu Armata și cu modificările esențiale ce au survenit.

c) **Comisia Informativă**

Este la curent cu toate evenimentele politico-militare ce au intervenit intern sau extern.

— Prezintă la ședințele C.P.M., sinteze asupra evenimentelor militare și politice din întreaga lume.

— Ține legătură permanentă cu organele de propagandă civile ale partidului și cooperează cu acestea.

— Culege informațiuni de orice natură pe care le triază, le verifică și apoi le prezintă Comitetului de Direcție.

— Este la curent cu moralul și starea armatei.

— Ține conferințe, informînd C.P.M. asupra tuturor evenimentelor mai importante de orice natură.

Art. 17. — Orice lucrare sau conferință ce va fi prezentată de vreuna din comisii la ședințele C.P.M va fi în prealabil prezentată Comitetului de Direcție spre aprobare.

Art. 18. — Comisiile Speciale sînt organe de lucru și studii ale comitetului de direcție.

IV. ORGANIZAREA REGIONALA

Art. 19. — C.P.M. are două organizații regionale, Vechiul Regat, Ardealul și Banatul.

Art. 20. — Organizarea regională se compune din toți membrii C.P.M. regionali. Ea are un comitet de conducere, compus din :

— Președinte.

— Vice-președinte.

— Trei membri.

— Președinte de județe.

— Secretar.

Ea se întrunește normal, săptăminal, fără președinții de județ și odată lunar (la 1 ale fiecărei luni) cu președinții de județ.

Art. 21. — Atribuțiunile Comitetului Regional :

a) Supraveghează normala funcționare a organizațiilor județene.

b) Executarea de către organizațiile județene a directivelor date de organele centrale.

c) Verifică și se îngrijește ca directivele și orice altă corespondență venită de la organizația centrală, să pornească și să fie executată de către organizațiile județene.

d) Studiază și constată nevoile generale cu caracter regional, în raport cu directivele primite de la organizația centrală și se pune de acord cu organele politice regionale.

e) Coordonează inițiativele și activitatea organizațiilor județene.

f) El are atribuțiunile disciplinare prevăzute în statut precum și orice alte atribuțiuni ce i se vor încredința de către comitetul de conducere central.

Art. 22. — Comitetul Regional alege din sinul său pentru un an, pe președintele organiz. regionale, pe Vicepreședinte și pe secretar.

V. ORGANIZAȚIA JUDEȚEANĂ

Art. 23. — Organizația județeană se compune din toți membrii C.P.M. județean. Ea are un comitet de conducere compus din :

— Președinte.

— Doi membri.

— Președinții de plasă.

— Secretar.

Art. 24. — Comitetul Județean alege din sinul său pe președinte, doi membri și secretar, pe termen de un an de zile.

Se întrunește săptăminal.

Art. 25. — Atribuțiunile comitetului județean sint aceleași cu ale comitetului regional, referitoare la județ și plasă, în plus caută să facă cit mai mulți adepți ai crezului și programului partidului.

Art. 26. — Comitetul județean colaborează și ajută organele județene politice.

VI. ORGANIZAȚIA DE PLASĂ

Art. 27. — Organizația de plasă se compune din toți membrii C.P.M. din acea plasă.

Art. 28. — Organizația de plasă are un comitet compus din :

— Președinte.

— Doi membri.

— Un secretar.

— Aceștia sint aleși pe termen de un an de toți membri din sinul acelei plăși.

Art. 29. — Comitetul de Plasă ține ședințe săptăminale.

Art. 30. — Atribuțiunile Comitetului de Plasă sint aceleași cu ale Comitetului de Județ.

VII. ORGANIZAȚIA CAPITALEI

Art. 31. — Organizația Capitalei se compune din toți membrii partidului din capitală.

Art. 32. — Organizația capitalei are un comitet de conducere compus din :

— Președinte.

— Vicepreședinte.

— Doi membri.

— Președinții de sectoare.

— Secretar.

Preşedintele, Vicepreşedintele şi secretarul sînt aleşi din sinul comitetului pe termen de un an.

Art. 33. — Comitetul se întruneşte săptăminal.

Art. 34. — El are aceleaşi atribuţiuni ca şi Comitetele Regionale.

Art. 35. — Sectorul este compus din toţi membri din sectorul respectiv, iar secţiunile sînt în număr de patru.

El are un comitet compus din :

— Preşedinte.

— Secretar.

— Preşedinţii de circumscripţie.

Art. 36. — Comitetul de Sector alege din sinul său pe preşedinte şi secretar pe timp de un an de zile.

El se întruneşte săptăminal.

Art. — 37. Atribuţiunile comitetului de sector sînt aceleaşi cu ale comitetului de judeţ.

Art. 38. — Circumscripţia sau Suburbana cuprinde toţi membrii din acea circumscripţia sau suburbană.

Art. 39. — Circumscripţia are un preşedinte şi un secretar aleşi pe timp de şase luni, de către membrii vechi ai acelei circumscripţii.

Art. 40. — Atribuţiunile Circumscripţiei sînt aceleaşi cu ale organizaţiei de plasă.

ARHIVA C.S.S.
Fond A Dos. Nr. 40 001
Vol. 7, Fila 519, 520, 521,
522, 523, 524, 525, 526, 527

Nr. 5

PLANUL GENERAL DE ORGANIZARE AL ARMATEI

I. Unităţi operative

In cazul cînd Germanii sînt în ţară şi ne supraveghează să nu fim contra lor.

1. Ca sugestie a soluţiei ce trebuie adoptate, să vedem ce au făcut germanii într-o situaţie aproape similară (după 1918), soluţie ce trebuie însă amendată, şi adaptată la cazul nostru, întrucît Germania nu a fost ocupată milităreşte după 1918, decît parţial şi aceasta temporar.

2. **Diviziile de Infanterie,** nu contează într-atîta — oamenii de la vatră avînd deja instrucţia bine făcută — în timp de pace — şi camuflarea instruirii lor, sub ochii germanilor — fiind foarte grea.

3. **Unităţile de blindate, aviaţie şi specialităţile,** trebuiesc avute mai ales în vedere, acestea ducînd **greul** în războiul de azi şi instruirea lor putîndu-se camufla mai uşor.

4. **Poliţia şi Grănicerii**, pot îngloba şi camufla uşor sîmburii formaţiunilor, fie de **Infanterie,** fie de **Blindate, Aviaţie** şi **Specialităţi.**

5. Reducînd deci efectivele Infanteriei, Artileriei, Cavaleriei, se poate în schimb da o desvoltare mai mare, sîmburilor unităţilor blindate, Aviaţiei, Specialităţilor, în Centre de Instrucţie pentru formaţiile respective (Blindate, Aviaţie, Specialităţi) pentru motivul de camuflare.

6. Dacă şi pentru blindate sau aviaţie nu se va putea dispune de multe care de luptă sau avioane, în schimb pot fi instruiţi mulţi şoferi, tanchişti şi piloţi, care se formează şi se instruesc mult mai uşor ca infanteriştii, artileriştii şi cavaleriştii, şi se pot instrui mai multe serii (contigente).

7. Pentru menţinerea antrenamentului acestor specialişti, trebuiesc înfiinţate cît mai multe societăţi de transport, comerciale (terestre şi aeriene).

Pentru practica tragerilor : se recomandă concentrări de primăvară şi toamnă, de cîte 15 zile, centrele de instrucţie ale Infanteriei, Cavaleriei şi Artileriei mai reduse pentru a le camufla pe cele de Aviaţie şi Tancuri.

II. Pentru materiale

Situaţia este mai grea; s-ar putea ca anumite fabrici să fie amenajate, încît la trebuinţă să poată fi uşor transformate pentru fabricaţia de război, totul este ca la aceste fabrici, să se afle în permanenţă inginerii şi maiştrii care în timp de pace să fie trimişi în străinătate la fabricile reputate ale naţiunilor prietene şi unde să înveţe fabricarea şi construirea tancurilor şi avioanelor moderne şi perfecţionate.

Paralel, să se facă şi în ţară sîmburi mai mici de ateliere şi fabrici, unde să se fabrice cele necesare.

Prin politică să se asigure stocuri de tancuri şi avioane, în străinătate (ţări amice), de unde pe timpul perioadei de tensiune diplomatică să poată fi aduse în ţară pe calea aerului sau altfel.

III. Incadrare

a) Ofiţerii inferiori odată cu seriile (contigentele) instrucţiei îndeosebi tehnică.

b) Pentru conducerea superioară, curs de informaţii (anexă Şcoala Superioară de Războiu) prin care să treacă un număr de ofiţeri permis de germani şi cu mult mai mult (generali şi colonei din rezervă).

Idem, să se trimită şi prin străinătate.

IV. Echipamentul

Să se menţină neatins cel de astăzi ca stoc şi să se completeze treptat prin confecţii noui.

V. Materii prime

(Nickel, crom şi manganez, et. etc.), să fie strînse şi depozitate cele existente.

Contracte cu ţările producătoare (tratate comerciale) ţări cu industrii şi bogăţii complimentare, care să consimtă a comunica, că materialele sînt comandate de ei şi că sînt depozitate temporar la noi (unde să rămînă).

VI. Chestiuni politico-militare

Camuflări de unităţi de ale noastre, în ţări mari străine amice, mari unităţi, sîmburele activ cu Comandament şi State Majore proprii, care să continue instrucţia acolo pe loc (în acele ţări). Acelaş lucru în Cehoslovacia, cu care mergem mînă în mînă.

ARHIVA C.S.S.
Fond A Dos. Nr. 40 001
vol. 7 Fila 513, 514, 515